

ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
ΕΛΛΑΔΑ

 ELECTRA ENERGY
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

 ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΚΑΙ
ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

 **KAPe
CRES**

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ
ΚΑΙ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Υπεύθυνη έκδοση:

Όλγα Δρόσου

1^η ΕΚΔΟΣΗ: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019

ISBN: 978-618-81299-9-3

Σε συνεργασία με:

- ΚΑΠΕ – Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών & Εξοικονόμησης Ενέργειας
- ΚΟΙΝΣΕΠ Ηλεκτρα Energy
- Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Μηχανικών Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Ανανεώσιμων & Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων

Συγγραφή κειμένων:

- ΚΕΦ. 1,3: Μάρκος Δαμασιώτης, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΚΑΠΕ, Έφη Κορμά, Υπ. Τμήματος Ανάπτυξης Αγοράς, ΚΑΠΕ, Δήμητρα Μπαρκούτα, Συνεργάτης Δ/νσης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, ΚΑΠΕ
- ΚΕΦ 2: Δημήτρης Κιτσικόπουλος, Project manager, αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΚΟΙΝΣΕΠ Ηλεκτρα Energy, Αντωνία Πρόκα, Ειδικός στα θέματα Ενεργειακής Μετάβασης, Climate Alliance
- ΚΕΦ 4, 5: Δημήτρης Κιτσικόπουλος, Project manager, αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΚΟΙΝΣΕΠ Ηλεκτρα Energy, Αντωνία Πρόκα, Ειδικός στα θέματα Ενεργειακής Μετάβασης, Climate Alliance, Νικόλαος Σαββάκης, Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc, Υποψ. Διδάκτωρ Πολυτεχνείου Κρήτης, Θεοχάρης Τσοούτσος, Καθ. Πολυτεχνείου Κρήτης, Δ/ντής εργαστηρίου Ανανεώσιμων και Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων, Ignatio Navaro, CEO, ΚΟΙΝΣΕΠ Ηλεκτρα Energy, Miriam Rodríguez Ruiz, Senior Manager, πρόεδρος Δ.Σ. ΚΟΙΝΣΕΠ Ηλεκτρα Energy

Σύνθεση κειμένων:

- Δημήτρης Κιτσικόπουλος, Project Manager, αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΚΟΙΝΣΕΠ ΗΛΕΚΤΡΑ Energy
- Κυριακή Μεταξά, Αρχιτέκτων Μηχανικός MSc, Υπεύθυνη προγραμμάτων, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Θεσσαλονίκη Ελλάδα

Επιστημονική επιμέλεια:

Κυριακή Μεταξά, Αρχιτέκτων Μηχανικός MSc, Υπεύθυνη προγραμμάτων, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Θεσσαλονίκη Ελλάδα

Επιμέλεια κειμένου:

Γεώργιος Γκουράνης

Σχεδιασμός / Layout:

Χριστόφορος Αδάμ, artdirector

Εικόνες:

Οι εικόνες/πίνακες/γραφήματα του έργου κορηγούνται με άδεια CC BY-NC-SA 4.0. Εξαιρούνται οι: Εικ.1,2,3,4 © Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εικ.7 © Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Εικ.8 © Κοινό Κέντρο Ερευνών – JRC, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εικ. 9 © Ελληνική Αρχή Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών, Εικ.10 © Tennessee Valley Authority, CC-BY 2.5 – Εικ.11 © Bartz/Stockmar, CC-BY 4.0, Εικ. 17 © Sky Pictures, All rights reserved.

Εκτύπωση / Βιβλιοδεσία:

Papergraph

Διατίθεται ηλεκτρονικά στο www.gr.boell.org
Παραγγελίες στο info@gr.boell.org

Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν κείμενο δεν εκφράζουν κατ' ανάγκην την άποψη του εκδότη.

ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ	10
1.1 Το διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο	10
1.2 Η ενέργεια στην Ελλάδα	15
2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	20
3. Ο ΝΟΜΟΣ 4513/18 ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	28
4. ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	36
4.1 Δημιουργώντας την ιδρυτική ομάδα	36
4.2 Αλληλεπίδραση με άλλες ομάδες ενδιαφέροντος	40
4.3 Διαμορφώνοντας ένα κοινό όραμα	46
4.4 Επιλέγοντας δραστηριότητα	50
4.5 Οργάνωση και λειτουργία	68
4.6 Πλάνο επιχειρηματικής ανάπτυξης	72
5. ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	94
5.1 Η Ενεργειακή Κοινότητα Som Energia, Ισπανία	94
5.2 Η πρωτοβουλία REScoop Plus	97
5.3 Η περίπτωση της Deltawind	99
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ	102
ONLINE ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	107

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΜΚΕ	Αστική Μη Κερδοσκοπική Επιχείρηση
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΦΘ	Αέρια του Φαινομένου του Θερμοκηπίου
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕ	Εξοικονόμηση Ενέργειας
ΕΕΥ	Επιχείρηση Ενεργειακών Υπηρεσιών
ΕΚΟΙΝ	Ενεργειακή Κοινότητα
ΕΣΕΚ	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ενέργεια και το Κλίμα
ΗΕΠ	Ημερήσιος Ενεργειακός Προγραμματισμός
ΚΑΛΟ	Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
ΚΟΙΝΣΕΠ	Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση
ΚΟΙΣΠΕ	Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης
ΜΔΝ	Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά
ΜΥΗΕ	Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα
ΡΑΕ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
ΣΗΘΥΑ	Συμπαγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
ΣΥΝΕΡΓ	Συνεταιρισμός Εργαζομένων
Υ/Ε	Υδροηλεκτρική Ενέργεια
Φ/Β	Φωτοβολταϊκά
ΦΟΣΕΤΕΚ	Φορέας Σωρευτικής Εκπροσώπησης Τελευταίου Καταφυγίου
ICT	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών (Information and Communication Technology)
COP21	Παγκόσμια διάσκεψη για την κλιματική αλλαγή
kWhel	Ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται ή καταναλώνεται μέσα σε μια ώρα υπό σταθερή ισχύ 1 kW
CNG	Πεπιεσμένο Φυσικό Αέριο (Compressed Natural Gas)
LNG	Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο (Liquefied Natural Gas)
toe	Τόνος ισοδύναμου πετρελαίου, δηλ. η ενέργεια που εκλύεται από την καύση ενός τόνου αργού πετρελαίου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ενεργειακή μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας αποτελεί, πλέον, μια αναγκαιότητα αναγνωρισμένη διεθνώς προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής που απειλεί τον πλανήτη. Ο αγώνας δρόμου, για την αντιμετώπιση αυτής της απειλής δίνεται μέσα από ένα σύνολο μέτρων και πολιτικών, τόσο για την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όσο και για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών, στις μεταφορές και στην κατοικία, με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας – της πλέον καθαρής και οικονομικής πηγής ενέργειας. Ωστόσο, ο στόχος της ανάσχεσης της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη κάτω από 2° C, που έθεσε η διεθνής κοινότητα με την Συμφωνία του Παρισιού το 2015, υπολείπεται ακόμα της απαίτησης για αποφασιστική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των καταστροφικών επιπτώσεών της, τις οποίες βιώνουν ήδη εκατομμύρια άνθρωποι στις χώρες του παγκόσμιου νότου, ενώ πλέον γίνονται αισθητές σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Η Ε.Ε. –πρωτοστάτης στις διεθνείς προσπάθειες επίτευξης συμφωνιών για το κλίμα– έθεσε ως στρατηγικό στόχο μέχρι το 2030 τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 40%, την αύξηση του ποσοστού των ΑΠΕ στο 32% και την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας κατά 32,5%. Στην πράξη πρόσφατα στοιχεία δείχνουν, τα τελευταία χρόνια, μια επιβράδυνση των ρυθμών αύξησης των ΑΠΕ στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, κυρίως στις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες, όπως η Γερμανία. Συνεπώς, οι φιλόδοξοι στόχοι της Ε.Ε. είναι δύσκολο να υλοποιηθούν αν δε ληφθούν πιο δραστικά μέτρα και αν δεν ακολουθηθούν πιο αποφασιστικές και αποτελεσματικές ενεργειακές πολιτικές, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, ικανές να επιβληθούν στα ισχυρά συμφέροντα που τις αντιστρατεύονται και τις υπονομεύουν. Ανάλογη εικόνα βλέπουμε και στην Ελλάδα, η οποία, παρόλο που αύξησε την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ κατά την περασμένη δεκαετία, υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου και των δυνατοτήτων της. Κυρίως, όμως, θέτει λανθασμένες προτεραιότητες στην ενεργειακή της πολιτική και στρατηγική, υποστηρίζοντας σταθερά την παραγωγή του εγχώριου λιγνίτη, αγνοώντας τις καταστροφικές του συνέπειες, αλλά και την περατότητα των αποθεμάτων του. Τελευταία δε, καλλιεργεί υπέρμετρες προσδοκίες στην εξόρυξη υδρογονανθράκων σε υποθαλάσσιες και ορεινές περιοχές της χώρας, προσβλέποντας σε επενδύσεις σε αυτές τις συμβατικές ενεργειακές πηγές, που είναι ταυτόχρονα ανταγωνιστικές, ως προς τις πολύ πιο συμφέρουσες ανανεώσιμες πηγές, που διαθέτει εν αφθονία.

Υπάρχει, όμως, και μια πτυχή της πραγματικότητας στην Ευρώπη που μας καθιστά αισιόδοξους. Είναι τα κινήματα των πολιτών που παίρνουν την υπόθεση της ενέργειας στα χέρια τους, διεκδικούν και επιβάλλουν ένα άλλο μοντέλο ενεργειακής ανάπτυξης, πιο δίκαιο, πιο οικονομικό και περισσότερο ασφαλές. Ενώνονται σε συλλογικά σχήματα, δημιουργούν ενεργειακούς συνεταιρισμούς, παράγουν και καταναλώνουν καθαρή και φθηνή ενέργεια, ενώ παράλληλα καρπώνονται οι ίδιοι και οι τοπικές τους κοινότητες τα πολλαπλά οφέλη. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι ενεργειακοί συνεταιρισμοί ανθούν και αναπτύσσονται εδώ και πολλά χρόνια, ενώ στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκαν μόλις τον Ιανουάριο του 2018, με τον νόμο για τις «Ενεργειακές Κοινότητες», προσελκύνοντας το ενδιαφέρον πλήθους φορέων, δήμων και πολιτών. Οι ΕΚΟΙΝ, ως συλλογικά τοπικά σχήματα, θέτουν στο επίκεντρο τους πολίτες και βάση του δημοκρατικού μοντέλου λειτουργίας τους, του τοπικού χαρακτήρα τους και της έμφασης στην κάλυψη αναγκών και όχι στη μεγέθυνση των κερδών, διαθέτουν τις προϋποθέσεις για να λειτουργήσουν ως φορείς τοπικής κοινωνικής ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας, προσφέροντας πολλαπλά κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Αρκεί να λάβουν την αναγκαία υποστήριξη από την πολιτεία.

Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ προσηλωμένο στην προώθηση πολιτικών και μοντέλων βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα εστιάζει στο θέμα της ενεργειακής μετάβασης δημοσιεύοντας μελέτες, όπως αυτή για την Ενεργειακή Φτώχεια στην Ελλάδα, οργανώνοντας με εταίρους συζητήσεις και εκπαιδεύσεις σε θέματα ενεργειακά αλλά και σχετικά με την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία. Από την αρχή χαιρετίσαμε την ψήφιση του νόμου για τις ΕΚΟΙΝ, και επισημάναμε τις αστοχίες που έχει, οι οποίες διακινδυνεύουν την αποτελεσματικότητά του. Σε αυτό το πλαίσιο, η δημιουργία ενός πρακτικού οδηγού που ευελπιστούμε να χρησιμεύσει σε πολίτες, δήμους και άλλους φορείς για να χτίσουν ανθεκτικές και οικονομικά βιώσιμες ενεργειακές κοινότητες, δεν μπορούσε παρά να αποτελέσει φυσική επιλογή για το Ίδρυμά μας.

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά όλους και όλες που συνέβαλαν στην πραγματοποίηση της παρούσας έκδοσης.

Όλγα Δρόσου

Διευθύντρια του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ Ελλάδας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο οδηγός «Χτίζοντας Ενεργειακές Κοινότητες στην Ελλάδα» δημοσιεύεται σε μία περίοδο αποδοχής και ανάπτυξης της κοινοτικής ενέργειας στην Ελλάδα, γεγονός που συνδέεται με τη θέσπιση του Νόμου 4513 τον Ιανουάριο του 2018. Το νέο θεσμικό πλαίσιο επιδιώκει τη σύζευξη Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) και ενεργειακού τομέα και εισάγει έναν νέο τύπο αστικού συνεταιρισμού αποκλειστικού σκοπού, την Ενεργειακή Κοινότητα (ΕΚΟΙΝ). Οι ΕΚΟΙΝ αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη της δίκαιης ενεργειακής μετάβασης στην χώρα, αφού οι ανανεώσιμες πηγές και η εξοικονόμηση ενέργειας προσφέρουν και προαπαιτούν, για την ορθή εκμετάλλευσή τους, τη γεωγραφική διασπορά των επενδύσεων και την συμμετοχή των πολλών σε αυτές.

Οι ΕΚΟΙΝ βρίσκονται αντιμέτωπες με πολλαπλές προκλήσεις. Από τη μια, ως πολυπρόσωπα συνεταιριστικά σχήματα που εμπίπτουν στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, καλούνται να ξεπεράσουν μια σειρά από δυσκολίες, με κυριότερες την πολυπλοκότητα του θεσμικού πλαισίου για την ΚΑΛΟ, την έλλειψη κατάλληλης τεχνογνωσίας κι ενημέρωσης γύρω από ασφαλιστικά,

INTRODUCTION

The publishing of the “Building Energy Communities in Greece” guidebook coincides with a time when the community energy movement in Greece appears to be on the rise, especially after the adoption of Law 4513, in January 2018. The new legal framework aspires to combine Social and Solidarity Economy (SSE) and the energy sector and introduces a new type of civil cooperative of exclusive purpose, the Energy Community (EC). ECs constitute an important tool for achieving fair energy transition in the country, since renewable energy and energy savings offer, as well as, require a geographic dispersion of investments and the involvement of the many, in order for the proper exploitation of the former.

ECs are confronted with multiple challenges. On the one hand, as civil cooperatives of multiple stakeholders falling under the Social and Solidarity Economy, they are expected to overcome a series of difficulties, including the complexity of the SSE institutional framework, the lack of adequate know-how and information regarding social security, accounting and tax-related issues both among market institutions as well as government agencies, including a negative

λογιστικά και φορολογικά ζητήματα, τόσο ανάμεσα σε φορείς της αγοράς, όσο και σε επίπεδο κρατικών υπηρεσιών και, τέλος, την αρνητική παρακαταθήκη που άφησε το συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα. Από την άλλη, οι ΕΚΟΙΝ καλούνται να δραστηριοποιηθούν και να καταστούν βιώσιμες μέσα σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον, την αγορά της ενέργειας, το οποίο βρίσκεται ούτως ή άλλως σε φάση μετασχηματισμού. Εντούτοις, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκών πολιτικών, όσο και εθνικών, οι βάσεις έχουν τεθεί κι ο ρόλος των πολιτών στο μέλλον της ενέργειας είναι αδιαμφισβήτητα κομβικός. Συνεπώς, οι ΕΚΟΙΝ, ως συνεταιρισμοί, επιφορτίζονται βάσει των αρχών τους, με το έργο της εκπαίδευσης των μελών τους ώστε να είναι σε θέση να αναλάβουν πολλαπλούς ρόλους, όπως του παραγωγού-καταναλωτή, του προμηθευτή, του συνιδιοκτήτη.

Ο οδηγός αυτός φιλοδοξεί να αποσαφηνίσει το πλαίσιο λειτουργίας των ΕΚΟΙΝ, τον ρόλο τους σε μια δίκαιη ενεργειακή μετάβαση και να παρέχει τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές πληροφορίες για την ανάπτυξή τους. Συγκεκριμένα:

- Στο **κεφάλαιο 1**, παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, αναφορικά με την ενέργεια και το κλίμα.
- Στο **κεφάλαιο 2**, αποσαφηνίζονται βασικές έννοιες γύρω από την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, κάνοντας ειδική αναφορά στον Ν 4430/2016 σε σχέση με τις ΕΚΟΙΝ.
- Στο **κεφάλαιο 3**, παρουσιάζονται βασικά σημεία του Ν 4513/2018 για τις ΕΚΟΙΝ.
- Στο **κεφάλαιο 4**, παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες γύρω από βασικά σημεία και δυνητικά βήματα που κρίνουμε θεμιτό να απασχολήσουν τα μέλη μια ΕΚΟΙΝ από την αρχή καθώς έχει αποδειχτεί πως συμβάλλουν θετικά στην ωρίμανση της αρχικής ιδέας και στη μετέπειτα βιωσιμότητα του

legacy of the cooperative movement in Greece. On the other hand, ECs are also expected to render themselves active and sustainable in a highly competitive environment, i.e. the energy market, which currently is under transformation anyway. However, both at a European and national policy level, the basic framework has been laid out and the role of citizens in the future of energy is undoubtedly quintessential. Therefore, as cooperatives, energy communities are burdened as by their cooperative principles, to train and build the capacity of their members in order for them to be able to assume multiple roles such as producer-consumer, supplier, co-owner.

This guide aims to clarify the framework in which ECs operate, their role in a fair energy transition while providing both theoretical and practical information for their development. In particular:

- **Chapter 1** presents the national and European institutional framework pertaining to energy and the climate. It is now an established fact that the role of the consumer in the energy transition is strengthened through their renewable energy generation potential, both at European and national levels. And this, along with the role of the ECs in the Energy Planning of Greece, as a means to achieve an increase in de-centralized energy production strengthening the participatory role of local societies and consumers.
- **Chapter 2** clarifies basic concepts of the Social and Solidarity Economy; an alternative to organizing the production, distribution and consumption of goods and services, based on the principles of democracy, equality, solidarity, cooperation as well as respect for the society and the environment. Both at a national and international level, the SSE is called upon to respond to the social, economic and environmental challenges of our time, particu-

εγχειρήματος (συγκρότηση ιδρυτικής ομάδας, αλληλεπίδραση με άλλες ομάδες ενδιαφέροντος, διαμόρφωση κοινού οράματος, επιλογή δραστηριότητας, οργάνωση και λειτουργία, πλάνο επιχειρηματικής ανάπτυξης).

- Στο **κεφάλαιο 5**, παρουσιάζονται ενδιαφέροντα παραδείγματα ενεργειακών συνεταιρισμών από την Ευρώπη.
- Στα **παραρτήματα**, παρέχονται αναλυτικότερες και πιο εξειδικευμένες πληροφορίες καθώς και χρήσιμα εργαλεία για την περαιτέρω υποστήριξη των ΕΚΟΙΝ.

Ο οδηγός εστιάζει σε μια συγκεκριμένη νομική μορφή, αυτή της Ενεργειακής Κοινότητας, και δεν εξετάζει συγκριτικά άλλες νομικές μορφές. Παρέχει όμως πληροφορίες που αφορούν οποιαδήποτε κοινωνική επιχείρηση επιθυμεί να δραστηριοποιηθεί στον τομέα της ενέργειας και, ως εκ τούτου, μπορεί να φανεί χρήσιμος, ακόμα και αν στην πορεία μια άλλη νομική μορφή κριθεί πιο δόκιμη για την υλοποίηση της αρχικής ιδέας. Επίσης, παρόλο που οι επιμέρους ενότητες αποτυπώνουν διακριτά βήματα για τη δημιουργία μιας ΕΚΟΙΝ, αυτά δεν χρειάζεται να ακολουθηθούν αυστηρά με όρους χρονικής ακολουθίας. Αυτό που έχει σημασία είναι η προετοιμασία των εμπλεκόμενων ως προς κάθε βήμα. Τέλος, είναι σημαντικό να τονίσουμε πως ο οδηγός δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ανάγκη αναζήτησης εξειδικευμένης τεχνικής ή νομικής συνδρομής, αλλά και λογιστικής υποστήριξης για κάθε ΕΚΟΙΝ με δεδομένα, αφενός το μεγάλο εύρος και τη διαφορετικότητα των εμπλεκόμενων φορέων/ομάδων σε κάθε εγχείρημα, κι αφετέρου το γεγονός πως το θεσμικό πλαίσιο είναι αρκετά πρόσφατο κι η εφαρμογή του βρίσκεται σε αρχικό στάδιο.

larly in response to the failure of the state and the capital-driven economy. Special reference is made to the Law 4430/2016 on Social and Solidarity Economy, since ECs fall within its scope and could be considered its agents according to the criteria laid down by the law.

- **Chapter 3** presents the recent legal framework, i.e. Law 4513/2018 for Energy Communities. As civil cooperatives that operate exclusively in the field of energy, ECs aim at promoting a social and solidarity-based economy as well as innovation in the energy sector, addressing energy poverty and promoting energy sustainability, generation, storage, own use and consumption, distribution as well as supply of energy, enhancing energy self-sufficiency and security in island municipalities, while improving energy end-use efficiency at local and regional levels. Key concepts of the legislation are locality and insularity. The law distinguishes between non-profit and not-for-profit ECs and regulates the minimum number of members, their scope of activity, geographical scope, membership of local authorities, cooperative capital, distribution of surpluses as well as the minimum content of its statute. Finally, the law provides financial incentives and measures in support of ECs as well as technological tools such as net-metering and virtual net-metering.
- **Chapter 4** provides citizens interested to engage in ECs with useful information on key aspects and potential steps crucial to contemplate and prepare for early on as experience has shown so far, thus contributing to the maturing of the original idea and the viability of the venture. Special attention should be paid to:
 - the establishment of the founding group as people are ECs' greatest asset,
 - the interaction and building of trust with the wider community as well as key-

- stakeholders in order to attain local support,
 - the shaping of a common vision-compass for all involved, in a participatory way, facilitating the seeking of financing while enhancing local support,
 - the careful selection of an activity making the most of out of the local energy resources while serving the needs of its members and of the wider community in a sustainable way,
 - the organization of day-to-day business and functions in a way respecting the international cooperative principles and values,
 - the preparation of a business plan advancing the development of the EC.
- **Chapter 5** focuses on interesting examples of energy cooperatives from the rest of Europe, such as Som Energia, an energy cooperative founded in 2010 at Catalonia, Spain, currently counting over 35.000 members. Som Energia produces and supplies electricity to households, businesses and municipalities. It is a member of the European Federation of Renewable Energy Cooperatives (RESCoop.eu) which supported its development greatly. Another example is REScoop plus initiative focusing more on energy efficiency. The initiative is funded by the European Commission (Horizon 2020) and aims at developing REScoops with a focus on analyzing and improving the energy behavior of their members. It also highlights best practices and promotes appropriate energy efficiency measures, adding value to existing and future REScoops. The last example comes from the south of the Netherlands, the Goeree-Overflakkee island. The energy community Deltawind was founded in 1989 with a vision of contributing to the production of renewable energy as well as its responsible consumption in and beyond the region, consisting today of more than 2.080 members. In collaboration with the

neighboring energy community Zeeuwind, they erected and operated the Krammer Wind Farm. Combined, their 4.000 members own the park and supply directly renewable energy to three private companies, meeting the needs of 100.000 households.

Lastly, a more detailed and specific information is provided in the annexes, as well as useful tools for the further support of ECs.

The guidebook focuses on a specific legal entity, that of the Energy Community as defined by Law 4513/2018, and it does not address other legal forms in a comparative way. However, it does provide information which could prove useful for social enterprises wishing to get active in the energy sector regardless of their legal form. Moreover, although each chapter represents distinct steps in setting up an EC, they do not need to be strictly observed in terms of time sequence. What is important is the preparation of the stakeholders for every step of the way. To conclude, it is important to underline that this guidebook cannot substitute the need for customized legal aid or accounting support for every particular energy community. Given on the one hand, the wide range and diversity of actors/ groups involved in each venture and, on the other, the fact that the institutional framework is quite recent and its implementation is at an early stage.

1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

1.1 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας, τη σημαντική διακύμανση των τιμών των ενεργειακών προϊόντων καθώς επίσης και με τις διαταραχές στην ασφάλεια του ενεργειακού ανεφοδιασμού. Ωστόσο, ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος από τη χρήση της ενέργειας σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας παραμένει υψηλός. Προκειμένου οι Ευρωπαίοι πολίτες και επιχειρήσεις να έχουν εξασφαλισμένη ασφαλή, οικονομικά προσιτή και φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια, η Ε.Ε. έχει θέσει τρεις βασικούς στόχους: την ασφάλεια του εφοδιασμού, την ανταγωνιστικότητα και τη βιωσιμότητα στην ενεργειακή στρατηγική που έχει σχεδιάσει και υλοποιεί, προκειμένου να αντεπεξέλθει στις προκλήσεις αυτές.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

- ασφάλεια του εφοδιασμού
- ανταγωνιστικότητα
- βιωσιμότητα

Επιπρόσθετα, η Ε.Ε., αναγνωρίζοντας τη συμβολή μιας παγκόσμιας συμφωνίας για την κλιματική αλλαγή, συνέβαλε ουσιαστικά στην επίτευξη αυτής, κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας διάσκεψης για την κλιματική αλλαγή, τον Δεκέμβριο του 2015 στο Παρίσι (COP21)¹. Η Ε.Ε. επικύρωσε τη συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή τον Οκτώβριο του 2016, οποία τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 2016.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι τα 2/3 των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου οφείλονται στην παραγωγή και χρήση ενέργειας, καθίσταται σαφές ότι η υλοποίηση της δέσμευσης της Ε.Ε., που απορρέει από τη συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, εξαρτάται σημαντικά από την επιτυχημένη μετάβαση σε ένα σύστημα καθαρής ενέργειας.

¹ 21^η διάσκεψη των μερών της σύμβασης-πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC) τον Δεκέμβριο του 2015.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ (COP21)

Οι κυβερνήσεις 195 χωρών συμφώνησαν στον μακροπρόθεσμο στόχο, να διατηρηθεί η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας αρκετά κάτω από τους 2°C σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα και να επιδιωχθεί ο περιορισμός της αύξησης σε 1,5°C. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις συμφώνησαν να ενισχύσουν την ικανότητα των κοινωνιών να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και να παράσχουν συνεχή και ενισχυμένη διεθνή στήριξη για την προσαρμογή στις αναπτυσσόμενες χώρες.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ

Με σκοπό να εξασφαλιστεί η ικανότητα της Ε.Ε. να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που αφορούν τόσο στην κλιματική αλλαγή, όσο και στην ενέργεια, τον Φεβρουάριο του 2015 καταρτίστηκε η στρατηγική-πλαίσιο για την Ενεργειακή Ένωση. Η δημιουργία μιας ανθεκτικής Ενεργειακής Ένωσης, εστιασμένης σε μια φιλόδοξη πολιτική για το κλίμα, στοχεύει να διασφαλίσει ασφαλή, βιώσιμη, ανταγωνιστική και οικονομική ενέργεια στους καταναλωτές της Ε.Ε. Ωστόσο, η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτεί τον ριζικό μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης.

Η Ενεργειακή Ένωση και Δράση για το Κλίμα αποτέλεσε μια από τις κύριες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2015-19 και έχει 5 διαστάσεις:

- ενεργειακή ασφάλεια, αλληλεγγύη κι εμπιστοσύνη,
- πλήρως ενοποιημένη εσωτερική αγορά ενέργειας,
- ενεργειακή απόδοση (μετριασμός της ζήτησης)
- δράση για το κλίμα – απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, μεταξύ άλλων μέσω ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και
- έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα.

- Ηλεκτρική ενέργεια από ΑΠΕ
- Καθαρότερα συστήματα θέρμανσης/ψύξης
- Απο-ανθρακοποίηση του τομέα των μεταφορών
- Ενδυναμωμένοι καταναλωτές
- Δεσμευτικός Στόχος 32% ΑΠΕ στην Ε.Ε.

ΠΑΚΕΤΟ «ΚΑΘΑΡΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ»

Τον Νοέμβριο του 2016, η Ε.Ε. παρουσίασε μια δέσμη μέτρων, γνωστών και ως *Πακέτο για την Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους*, επιδιώκοντας να ωθήσει τη μετάβαση της οικονομίας της Ε.Ε. σε καθαρές μορφές ενέργειας μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, επιχειρηματικών μοντέλων και οικονομικών τομέων.

- Προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση
- Επίτευξη παγκόσμιας πρωτοπορίας στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές
- Πρόβλεψη θεμιτής συμφωνίας για τους καταναλωτές

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΑΚΕΤΟΥ:

Προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση

Αναθεώρηση της Οδηγίας για την Ενεργειακή Αποδοτικότητα. Νέα και καινοτόμα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, προκειμένου οι ευρωπαίοι καταναλωτές και επιχειρήσεις να είναι εξοπλισμένοι για την μετάβαση της οικονομίας, τα οποία επικεντρώνονται στα ακόλουθα:

- Καθορισμός πλαισίου για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης εν γένει.
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων.
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των προϊόντων (οικολογικός σχεδιασμός) και ενημέρωση των καταναλωτών (ενεργειακή σήμανση)
- Πρωτοβουλία «Εξυπνη χρηματοδότηση για έξυπνα κτίρια» για τη χρηματοδότηση έργων ενεργειακής αναβάθμισης στον κτιριακό τομέα.

Επίτευξη παγκόσμιας πρωτοπορίας στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)

Η αναθεώρηση της Οδηγίας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, μαζί με τις προτάσεις για τον σχεδιασμό και τη διακυβέρνηση της νέας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, θέτουν το κανονιστικό πλαίσιο που οδηγεί σε ασφάλεια των επενδυτών και επιτρέπει ίσους όρους ανταγωνισμού για όλες τις τεχνολογίες, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο ο στόχος για το κλίμα και την ενέργεια.

Η δέσμη προτάσεων που αφορούν στις ΑΠΕ αναδεικνύει σημαντικά οφέλη για:

- **Τους καταναλωτές:** η σημαντική μείωση του κόστους αξιοποίησης της ηλιακής και της αιολικής ενέργειας επιτρέπει στους καταναλωτές να παράγουν όλο και περισσότερο τη δική τους ανανεώσιμη ενέργεια. Με την αναθεωρημένη Οδηγία οι καταναλωτές επωφελούνται ισχυροποιώντας τα δικαιώματά τους:
 - Να παράγουν **τη δική τους ηλεκτρική ενέργεια** και να τροφοδοτούν το πλεόνασμα πίσω στο δίκτυο.
 - Να οργανωθούν **σε κοινότητες ΑΠΕ** για την παραγωγή, κατανάλωση, αποθήκευση και πώληση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
 - Να σταματήσουν να αγοράζουν θερμότητα/ψύξη από ένα σύστημα τηλεθέρμανσης/ψύξης εάν μπορούν να επιτύχουν οι ίδιοι σημαντικά καλύτερες ενεργειακές αποδόσεις.
- **Το περιβάλλον:** Η επίτευξη του δεσμευτικού στόχου των ΑΠΕ θα συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και θα επιτύχει **το στόχο της μείωσης κατά 40%, τουλάχιστον, των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2030.**

- **Τη βιομηχανία:** Το σαφέστερο νομικό πλαίσιο θα αποφέρει οφέλη, τόσο για τους παραγωγούς, όσο και για τους επενδυτές και θα συμβάλει στη μείωση του κόστους της εφοδιαστικής αλυσίδας των ΑΠΕ.
- **Τις θέσεις εργασίας:** Η νέα Οδηγία επικεντρώνεται στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για να αναπτυχθούν οι ΑΠΕ και να καταστεί η Ε.Ε. μια ανθηρή αγορά καθαρής ενέργειας.
- **Την ενεργειακή ασφάλεια:** η περαιτέρω ανάπτυξη των ΑΠΕ μπορεί να οδηγήσει την ΕΕ να εξοικονομήσει περίπου 60 δισ. ευρώ ετησίως έως το 2030 αποφεύγοντας την εισαγωγή συμβατικών καυσίμων.

Πρόβλεψη θεμιτής συμφωνίας για τους καταναλωτές

Οι καταναλωτές διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην Ενεργειακή Ένωση. Η ενέργεια αποτελεί κύριο αγαθό και η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα πρέπει να είναι δίκαιη για όλους τους τομείς, τις περιφέρειες καθώς και τα ευάλωτα κοινωνικά μέρη προκειμένου να γίνει αποδεκτή και να ενισχυθεί από τους Ευρωπαίους καταναλωτές.

- Δεσμευτικός στόχος **32,5%** σε επίπεδο Ε.Ε. για την ενεργειακή απόδοση μέχρι το 2030.

Η δέσμη προτάσεων επικεντρώνεται στον καταναλωτή μέσω πολλαπλών δράσεων:

- Δικαίωμα σε όλους τους καταναλωτές ή σε κοινότητες καταναλωτών σε όλη την Ε.Ε. να παράγουν ηλεκτρική ενέργεια είτε για τη δική τους κατανάλωση, είτε για να την αποθηκεύσουν, να τη μοιραστούν, είτε να την πουλήσουν στην αγορά.
- Πρόσβαση των καταναλωτών σε αξιόπιστες και σαφείς πληροφορίες σχετικά με τις καλύτερες προσφορές στην αγορά, προκειμένου να κάνουν τις πλέον συμφέρουσες επιλογές.
- Διευκόλυνση της καθημερινής ζωής του καταναλωτή, όπως διαφάνεια στις χρεώσεις τιμολογίου, δυνατότητα αλλαγής προμηθευτή και σύναψης νέας σύμβασης κατά τη μετακόμιση μέσω βελτιωμένης διαχείρισης των ψηφιακών πληροφοριών που τον αφορούν, εφόσον δώσει τη συγκατάθεση χρήσης τους. Επιπρόσθετα, η αλλαγή παρόχου ενέργειας διευκολύνεται μέσω της πρότασης περιορισμού των τελών αλλαγής παρόχου.
- Καλύτερος έλεγχος των δαπανών για ενεργειακές υπηρεσίες από τους καταναλωτές με την εγκατάσταση έξυπνου μετρητή, εφόσον το επιθυμούν. Ο διαχειριστής δικτύου και ο πάροχος ενέργειας θα πρέπει να σεβαστούν τους αυστηρούς κανόνες για την προστασία προσωπικών δεδομένων.
- Προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας, μέσω στοχοθετημένων μέτρων κοινωνικής πολιτικής.
- Αξιοποίηση νέων υπηρεσιών, όπως η διαχείριση της ζήτησης με σκοπό τη μείωση του λογαριασμού ενέργειας.

Το Πακέτο περιλαμβάνει 8 νομοθετικές προτάσεις, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Νοέμβριος 2018 και Μάρτιος 2019²).

- **Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων**
- **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**
- **Ενεργειακή Αποδοτικότητα**
- **Διακυβέρνηση**
- **Σχεδιασμός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας** (Κανονισμός ηλεκτρικής ενέργειας, Οδηγία για την Ηλεκτρική Ενέργεια και, Κανονισμός για την ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας)
- **Κανόνες για τον οργανισμό ACER** (Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας)

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε, στα τέλη του 2018, ένα στρατηγικό μακροπρόθεσμο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το **2050 – Καθαρός πλανήτης για όλους**³. Η μακροπρόθεσμη αυτή στρατηγική δεν έχει ως σκοπό να τεθούν ποσοτικοί στόχοι, αλλά να υπάρξει ένα όραμα και μια κατεύθυνση, να χαραχτεί ένα σχέδιο που θα εμπνεύσει τους εμπλεκόμενους, τους ερευνητές, τους επιχειρηματίες αλλά και τους πολίτες, ώστε να αναπτύξουν νέες και καινοτομικές βιομηχανικές μονάδες, επιχειρήσεις και συναφείς θέσεις εργασίας, συμβαδίζοντας με τον στόχο της συμφωνίας του Παρισιού. Η προσπάθεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία απαιτεί κοινή δράση σε επτά στρατηγικούς τομείς:

- Ενεργειακή απόδοση
- Περαιτέρω ανάπτυξη των ΑΠΕ
- Καθαρές, ασφαλείς και συνδεδεμένες μετακινήσεις
- Ανταγωνιστική βιομηχανία και κυκλική οικονομία
- Υποδομές και διασυνδέσεις
- Βιοοικονομία και φυσικοί ταμιευτήρες διοξειδίου του άνθρακα
- Δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα για την αντιμετώπιση των υπολειπόμενων εκπομπών.

² Clean Energy for all Europeans, Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 28.05.2019. Πηγή: <http://bit.ly/2wqvTsm>

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου: Η Επιτροπή απευθύνει έκκληση για μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη έως το 2050. Πηγή: <http://bit.ly/30kqlrH>

1.2 Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

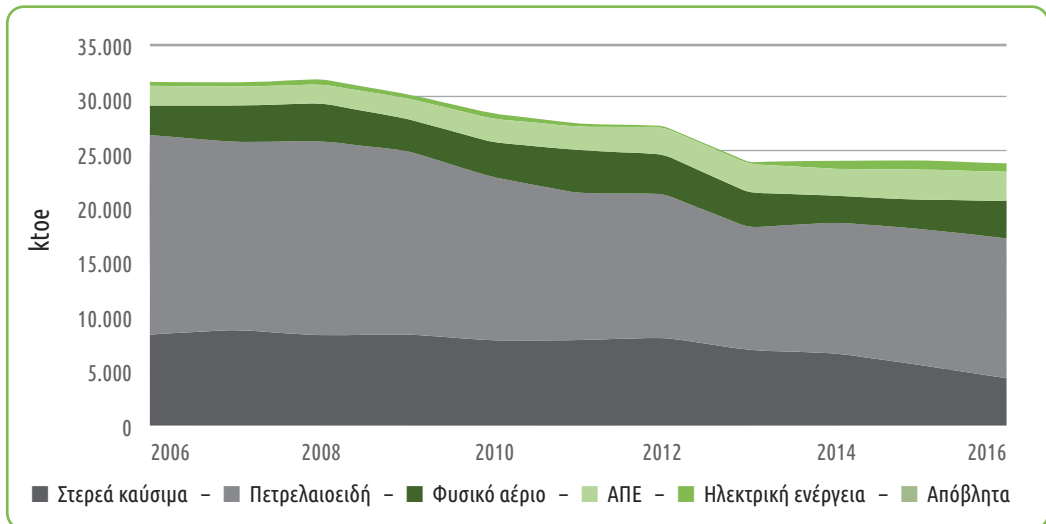
Η Ελλάδα, συμμετέχοντας στην παγκόσμια προσπάθεια για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, αλλά και ακολουθώντας την ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού ενεργειακού τομέα καθώς και τις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης, θεσπίζει και υλοποιεί πολιτικές οι οποίες προωθούν την ενεργειακή μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας από την παραγωγή ως την κατανάλωση.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η επίδραση της οικονομικής ύφεσης την τελευταία δεκαετία στο ενεργειακό τομέα ήταν τόσο σημαντική που οδήγησε στη μείωση της ακαθάριστης εγχώριας κατανάλωσης ενέργειας⁴ κατά 24% το έτος 2016 (24 Mtoe) σε σύγκριση με το έτος 2006.

Χαρακτηριστικό του ελληνικού ενεργειακού τομέα είναι η σημαντικά υψηλή συνεισφορά των πετρελαϊκών προϊόντων αλλά και των στερεών καυσίμων στο εγχώριο ενεργειακό μείγμα. Η συνεισφορά των πετρελαϊκών προϊόντων στην ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας υπερβαίνει το ποσοστό 50%, παρουσιάζοντας όμως πτωτική πορεία κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας (2006-2016). Αξιοσημείωτη αύξηση εμφανίστηκε στη συνεισφορά των λοιπών πηγών ενέργειας (ΑΠΕ, φυσικό αέριο και ηλεκτρική ενέργεια). Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό του ενεργειακού τομέα είναι η υψηλή εξάρτηση από εισαγόμενα ενεργειακά προϊόντα.

ΕΙΚΟΝΑ 1 Ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας κατά την περίοδο 2006-2016 ανά τύπο καυσίμου

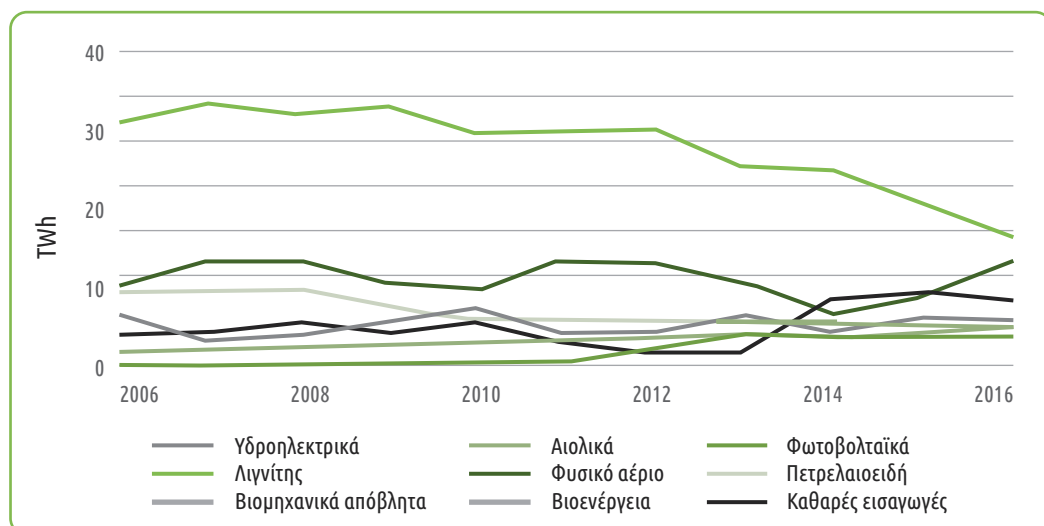
Πηγή: ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, Σχέδιο προς διαβούλευση, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Νοέμβριος 2018.

⁴ Ακαθάριστη Εγχώρια Κατανάλωση Ενέργειας: Η συνολική ποσότητα ενέργειας που είναι διαθέσιμη για εγχώρια κατανάλωση.

Ιδιαιτερότητες του εθνικού ενεργειακού συστήματος αποτελούν η περιορισμένη έκταση των δικτύων τηλεθέρμανσης και ηλεκτρικού συστήματος που αποτελείται από το διασυνδεδεμένο σύστημα και τα αυτόνομα ηλεκτρικά συστήματα των νησιών (Μη-Διασυνδεδεμένα Νησιά – ΜΔΝ).

Σύμφωνα με τα δημοσιοποιημένα στοιχεία, σημαντική αύξηση εμφανίζεται στη συνεισφορά ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκούς και αιολικούς σταθμούς, την περίοδο 2006-2016, στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, αύξηση μεγαλύτερη του 400%.

ΕΙΚΟΝΑ 2 Η συνεισφορά ανά τύπο καυσίμου στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας την περίοδο 2006-2016

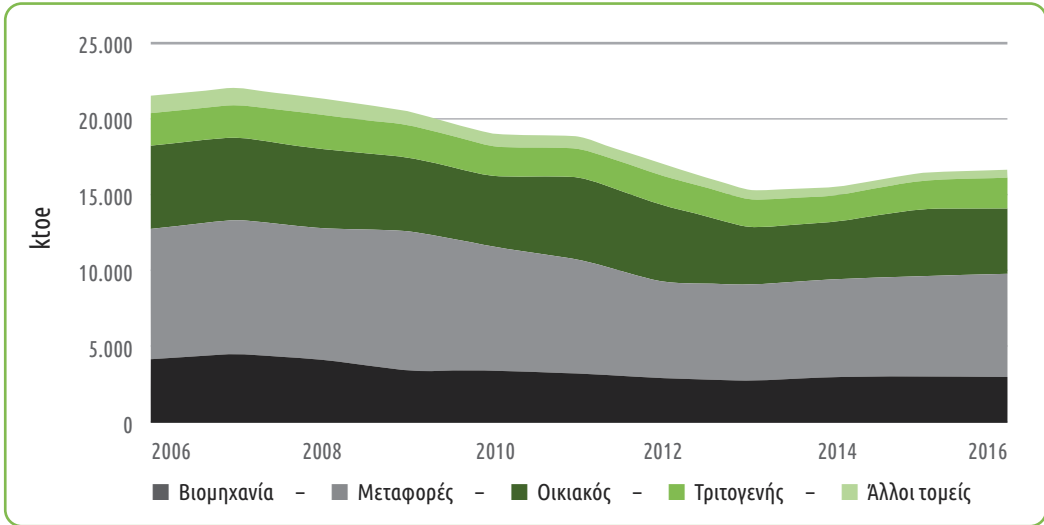

Πηγή: ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, Σχέδιο προς διαβούλευση, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Νοέμβριος 2018.

Η οικονομική ύφεση καθώς και τα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας είχαν σημαντική επίπτωση στην τελική κατανάλωση ενέργειας⁵, η οποία μειώθηκε κατά 23%, ενώ ιδιαίτερα μεγάλη ήταν η μείωση στη χρήση στερεών καυσίμων και πετρελαϊκών προϊόντων της τάξης του 56% και 32% αντίστοιχα, την περίοδο 2006-2016. Αντίθετα, κατά την ίδια περίοδο αυξήθηκε η συνεισφορά του φυσικού αερίου (52%) και των ΑΠΕ για θέρμανση (16%).

⁵ Η συνολική ενέργεια που καταναλώνεται από τους τελικούς χρήστες (νοικοκυριά, ο αγροτικός τομέας, η βιομηχανία, οι μεταφορές, οι υπηρεσίες -τριτογενής τομέας) και άλλοι (όπως η αλιεία, δασοκομία, κλπ.) για ενεργειακούς σκοπούς.

ΕΙΚΟΝΑ 3 Η εξέλιξη της τελικής κατανάλωσης ενέργειας για όλους τους τομείς κατά την περίοδο 2006-2016

Πηγή: ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, Σχέδιο προς διαβούλευση, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Νοέμβριος 2018.

Το 2016, ο τομέας των μεταφορών παρουσιάζεται να καταναλώνει το 41%, η ενέργεια που χρησιμοποιείται στα νοικοκυριά έχει μερίδιο της τάξης του 26%, ενώ η βιομηχανία και ο τριτογενής τομέας (υπηρεσίες) καταναλώνουν το υπόλοιπο 30%.

Η συνεισφορά των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας το 2016 ανερχόταν στο 15,2%, σχεδόν διπλάσια από αυτή του 2006, ενώ σε ό,τι αφορά στην τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας οι ΑΠΕ κατέχουν το 23,4%. Ο εθνικός στόχος για συμμετοχή των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας⁶ έχει τεθεί σε 20%, μέχρι το 2020.

Τέλος, σε ό,τι αφορά στις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου (ΑΦΘ), η Ελλάδα έχει κυρώσει τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016 (Ν.4426/2016) και, έως τότε είχε καταφέρει να μειώσει τις συνολικές εκπομπές ΑΦΘ κατά 33% σε σχέση με το 2005.

ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΑΠΕ (2016)

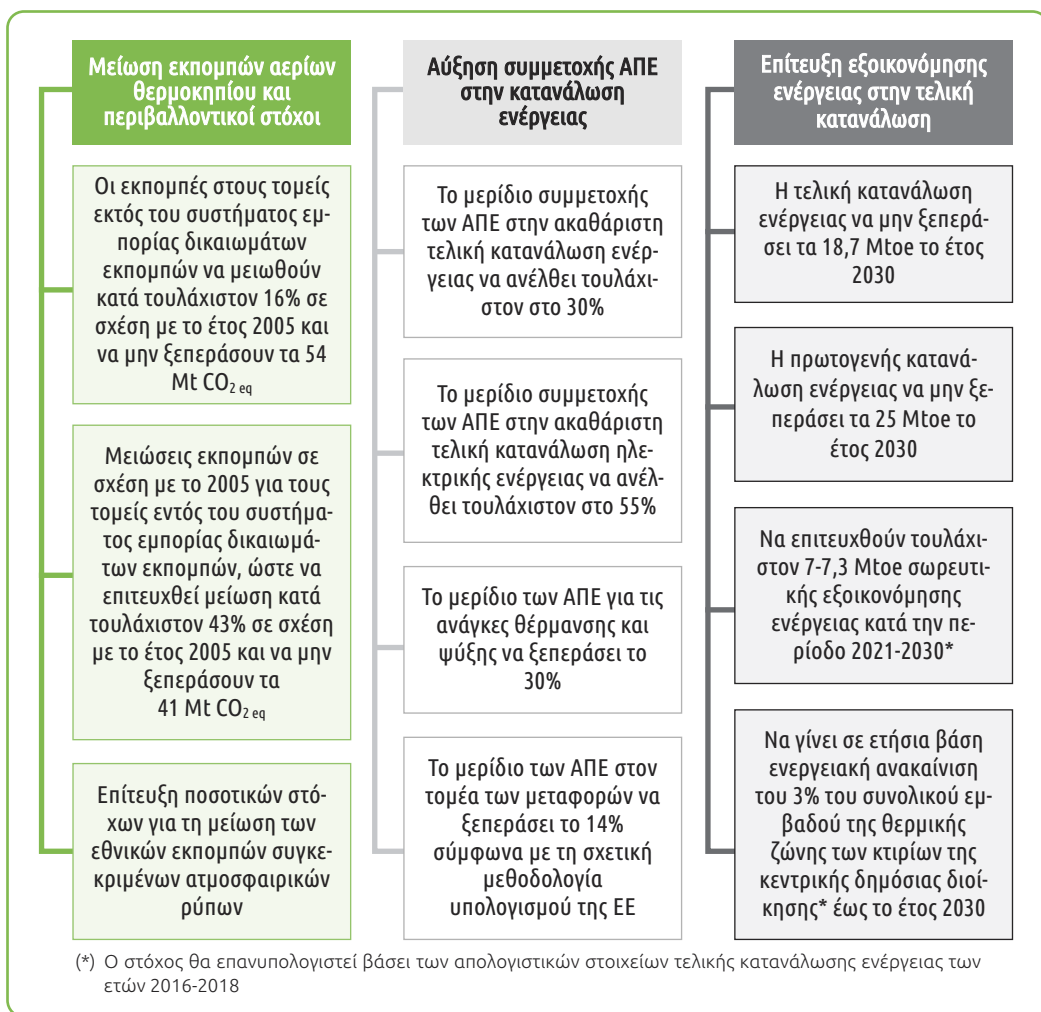
- **23,8%** στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας
- **24,2%** στην κάλυψη αναγκών θέρμανσης
- **1,7%** στις οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές

⁶ Με την εναρμόιση της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο - Ν. 3468/2006 και τις τροποποιήσεις του Ν. 3851/2010.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΩΣ ΤΟ 2030

Η Ελλάδα, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης οφείλει να καταρτίσει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) καθώς και τον Μακροπρόθεσμο Ενεργειακό Σχεδιασμό. Στο ΕΣΕΚ προτείνονται οι στόχοι, τα μέτρα και οι πολιτικές σε εθνικό επίπεδο που θα συνεισφέρουν στις ευρωπαϊκές επιδιώξεις για την ενέργεια και το κλίμα. Συνοπτικά, αναφέρονται οι στόχοι για το 2030, όπως αυτοί περιγράφονται στο ΕΣΕΚ:

ΕΙΚΟΝΑ 4 Εθνικοί ενεργειακοί και περιβαλλοντικοί στόχοι για την περίοδο 2021-2030, στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών πολιτικών

Πηγή: ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, Σχέδιο προς διαβούλευση, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Νοέμβριος 2018.

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΣΕΚ) ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Στο ΕΣΕΚ, οι ΕΚΟΙΝ συμβάλλουν στη διεσπαρμένη παραγωγή ενέργειας και αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την ενδυνάμωση του ρόλου των καταναλωτών και των τοπικών κοινωνιών. Περιλαμβάνονται πολιτικές, μέτρα και χρηματοδοτικά κίνητρα που ενισχύουν τον ρόλο των ΕΚΟΙΝ ως μηχανισμών τόσο για την προστασία των καταναλωτών και την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, όσο και για την προώθηση διεσπαρμένων συστημάτων ΑΠΕ και ενδυνάμωση του συμμετοχικού ρόλου των τοπικών κοινωνιών – καταναλωτών. Συγκεκριμένα, προσδιορίζεται ποσοτικά η συμβολή των ΕΚΟΙΝ στην υλοποίηση συμμετοχικών έργων ΑΠΕ άνω των **500 MW μέχρι το έτος 2030**.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΦΤΩΧΕΙΑ

Η ενεργειακή φτώχεια αποτελεί ένα ιδιαίτερα κρίσιμο κοινωνικό θέμα που συνδέεται άμεσα με τον τομέα της ενέργειας. Στις σημερινές συνθήκες της οικονομικής ύφεσης, το φαινόμενο της ενεργειακής φτώχειας γίνεται ολοένα και πιο έντονο, ειδικότερα στα νοικοκυριά χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι δεν υφίσταται κοινός ορισμός της ενεργειακής φτώχειας τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, στο συγκεκριμένο συμπέρασμα μπορεί να οδηγηθεί κάποιος από το δείκτη της αδυναμίας επίτευξης ικανοποιητικών επιπέδων θερμικής άνεσης από τα νοικοκυριά, ο οποίος προσδιορίζεται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή στο πλαίσιο της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), που διενεργεί. Σχεδόν το 30% των συνολικών νοικοκυριών στην Ελλάδα εμφανίζει αδυναμία να θερμάνει ικανοποιητικά την κατοικία του, ενώ για την περίπτωση των οικονομικά ευάλωτων νοικοκυριών (νοικοκυριά με εισόδημα μικρότερο ή ίσο του κατωφλιού της φτώχειας), το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 50%. Η ανάπτυξη και ενίσχυση του θεσμού των ΕΚΟΙΝ αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την πιο ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και την ενδυνάμωση του ρόλου των καταναλωτών.

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

- Ο ρόλος του καταναλωτή στην ενεργειακή μετάβαση ενισχύεται, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, μέσω της δυνατότητάς του για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ.
- Οι ΕΚΟΙΝ στον ενεργειακό σχεδιασμό της Ελλάδας:
 - Συμβάλλουν στη διεσπαρμένη παραγωγή ενέργειας.
 - Αποτελούν έναν μηχανισμό για την ενδυνάμωση του συμμετοχικού ρόλου των τοπικών κοινωνιών-καταναλωτών.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Οι ΕΚΟΙΝ εμπίπτουν στο πεδίο δράσης των επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) καθώς δίνουν τη δυνατότητα σε πολίτες και τοπικούς φορείς να συμμετέχουν στον τομέα της ενέργειας, συμβάλλοντας ενεργά στον μετασχηματισμό του ενεργειακού μας μοντέλου. Έτσι, από εκεί που η ενέργεια αφορούσε λίγους «μεγάλους παίκτες», πλέον όλοι και περισσότεροι μπορούν να γίνουν μέτοχοι σε έργα που προωθούν την προστασία του περιβάλλοντος, την καθαρή ενέργεια και τη δημιουργία τοπικής αξίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι ΕΚΟΙΝ προωθούν την ενεργειακή δημοκρατία και διασφαλίζουν πως η ενεργειακή μετάβαση θα γίνει με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η ΚΑΛΟ αποτελεί τη σύνθεση ανάμεσα στις οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας και τις πρακτικές που αναπτύσσουν οι πρωτοβουλίες της αλληλέγγυας οικονομίας. Αυτό γίνεται ακόμα πιο σαφές, εάν αναλύσουμε τα επιμέρους στοιχεία του όρου Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία⁷:

Με τον όρο κοινωνική οικονομία εννοούμε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που διεξάγονται από συλλογικές πρωτοβουλίες και διέπονται από τις εξής αρχές:

- Δίνουν προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών τους, καθώς και της ευρύτερης κοινότητας, και όχι στο κέρδος.
- Έχουν αυτόνομη διοίκηση, δηλαδή αποφασίζουν αυτόνομα τον τρόπο λειτουργίας τους.
- Εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων με βάση την αρχή «ένα μέλος-μία ψήφος» ανεξάρτητα από τη συνεισφορά του κάθε μέλους στο κεφάλαιο.
- Κατά τη διανομή των κερδών, προβάδισμα έχουν τα μέλη και οι εργαζόμενοι/ες έναντι του κεφαλαίου.

Επιπρόσθετα, η αλληλέγγυα οικονομία ενέχει περισσότερο τα χαρακτηριστικά κοινωνικού κινήματος:

- Δεν περιλαμβάνει μόνο τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις, αλλά και άλλες συλλογικές οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται από τους πολίτες (ακόμα και αν δεν αποκτούν νομική μορφή, π.χ. παράλληλα νομίσματα).
- Δε βασίζεται για τη βιωσιμότητά της αποκλειστικά στην αγορά, αλλά αντλεί πόρους και από τις πολιτικές αναδιανομής του κράτους και από τις σχέσεις αμοιβαιότητας που υπάρχουν μέσα στην κοινότητα αναφοράς.
- Στοχεύει συνήθως στην ευρύτερη κοινωνική ωφέλεια και όχι μόνο στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών ενός εγχειρήματος.
- Χαρακτηρίζεται από μια πολιτική στόχευση με την έννοια ότι επιχειρεί να μετασχηματίσει την υπάρχουσα κοινωνικο-οικονομική οργάνωση.

⁷ Εκπαιδευτική πλατφόρμα για την ΚΑΛΟ kalomathe.gr, Θεματική ενότητα 1 «Αποσαφηνίζοντας έννοιες», Σοφία Αδάμ.
Πηγή: <https://kalomathe.gr/>

Με αυτήν την έννοια η ΚΑΛΟ αποτελεί, λοιπόν, μια εναλλακτική στον τρόπο οργάνωσης του κοινωνικού και οικονομικού μας συστήματος, είναι δηλαδή μια διαφορετική πρόταση οργάνωσης της παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών. Στον αντίποδα του κυρίαρχου μοντέλου, που δίνει προτεραιότητα στην ανάπτυξη και μεγιστοποίηση του ιδιωτικού κέρδους για τους ιδιοκτήτες ή τους μετόχους, η ΚΑΛΟ αντιλαμβάνεται το επιχειρείν ως εργαλείο για την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας και ανάπτυξης.

Βασικό χαρακτηριστικό των φορέων της ΚΑΛΟ είναι ότι η μέθοδος οργάνωσης και το σύστημα ιδιοκτησίας τους αντανακλά την αποστολή τους. Η οργάνωση και λειτουργία τους καθοδηγείται από τις αρχές της δικαιοσύνης, της δημοκρατίας, της συνεργασίας, του πλουραλισμού, της αμοιβαιότητας, της αμοιβαίας βοήθειας και της αειφορίας. Συγκεκριμένα, πολλές επιχειρήσεις της ΚΑΛΟ εφαρμόζουν δημοκρατικές ή συμμετοχικές αρχές και εστιάζουν στην κοινωνική δικαιοσύνη. Οι επιχειρήσεις αυτές πραγματώνουν δίκαιες σχέσεις παραγωγής και διανομής των αγαθών, ενθαρρύνοντας παράλληλα την υπεύθυνη κατανάλωση. Ακόμη, σημαντικό είναι ότι τα κέρδη επανεπενδύονται, ως επί το πλείστον, για την ανάπτυξη της παραγωγικής δραστηριότητας, τη διεύρυνση των θέσεων εργασίας και την επίτευξη ευρύτερης κοινωνικής ωφέλειας (συμπεριλαμβανομένης και της βιώσιμης ανάπτυξης).

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΑΛΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Αναμφισβήτητα η οικονομική κρίση του 2007-2008 άλλαξε ριζικά τις παγκόσμιες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες με άμεσο αντίκτυπο στην απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης πολλών πολιτών. Στην Ευρώπη, η οικονομική κρίση εμφανίστηκε ως μια αλληλένδετη κρίση χρέους, κρίση τραπεζών και κρίσης του ευρώ (και της ευρωπαϊκής ταυτότητας). Στο κλίμα αυτό, η ΚΑΛΟ προωθήθηκε, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ως λύση στο πρόβλημα της ανεργίας, καθώς επιχειρήσεις όπως οι συνεταιρισμοί δείχνουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα σε τέτοιες περιόδους σε σχέση με τις συμβατικές επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, οι δημόσιες αρχές στη Γαλλία εκτιμούσαν ότι μεταξύ 2000 και 2010, η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία δημιούργησε 23% πρόσθετες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με την αύξηση 7% κατά μέσο όρο συνολικά για τη χώρα⁸. Σε πρακτικό επίπεδο, η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία μεγεθύνθηκε, λόγω της παράλληλης αδυναμίας του κράτους και της αγοράς να καλύψουν ένα εύρος βασικών κοινωνικών αναγκών, σχετικά με την υγεία, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, για παράδειγμα, αλλά και για την τοπική ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος ή τη διαφύλαξη του πολιτισμού. Πλήθος πολιτών πήραν πρωτοβουλία, ενεργοποιήθηκαν και οργανώθηκαν για να καλύψουν με συλλογική δράση τις ανάγκες τους αυτές.

Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών προσέδωσε η ενσωμάτωση περισσότερων από 2.000.000 προφύγων που έφτασαν από την Τουρκία, αλλά και η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας το 1929. Στην αρχή της δεκαετίας του 1930 υπήρχαν περισσότεροι από 3.000 συνεταιρισμοί.

Πηγή: Έκθεση Συνεταιρισμοί και κοινωνική οικονομία για την Ελλάδα, CICOPA, 2013.

⁸ Présentation du projet de loi « Economie sociale et solidaire » en Conseil des ministres, 24.07.2013. Πηγή: <http://bit.ly/2VGFRti>

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα συνεργατικά παραγωγικά μοντέλα (κυρίως συνεταιρισμοί) μέσα σε δύσκολες εποχές κατάφεραν να προσφέρουν λύσεις και να βοηθήσουν τις τοπικές κοινότητες και την Ελληνική οικονομία τη στιγμή που άλλα παραγωγικά μοντέλα αδυνατούσαν να το πράξουν. Ταυτόχρονα, σε επίπεδο κοινότητας, έχουμε πολλαπλά ιστορικά παραδείγματα συνεργατισμού και αλληλοβοήθειας, όπως η συλλογική χρηματοδότηση και κατασκευή υποδομών (δρόμοι, γέφυρες κ.λπ.), η συλλογική υποστήριξη της εκπαίδευσης και της υγειονομικής περίθαλψης κ.ά. Πέρα όμως από τις άτυπες μορφές συνεργατισμού και αλληλοβοήθειας, που συνεχώς εμφανίζονται ιστορικά σε επίπεδο κοινότητας, το κύριο είδος παραγωγικών οργανισμών κοινωνικής οικονομίας ήταν οι συνεταιρισμοί και κυρίως οι αγροτικοί και οι πιστωτικοί.

Δυστυχώς σε όλη την πορεία τους μέσα στο χρόνο η κρατική παρεμβατικότητα ήταν, κατά περιόδους, εξαιρετικά έντονη. Αυτός ήταν ένας από τους κύριους λόγους που οδήγησαν τους συνεταιρισμούς να χάσουν την αυτονομία τους και κατ' επέκτασιν να υποβαθμιστεί σημαντικά η οικονομική τους βιωσιμότητα. Άλλοι λόγοι αφορούσαν στην αδυναμία των συνεταιρισμών να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τις επτά συνεταιριστικές αρχές (βλ. ενότητα 4.3) στον τρόπο λειτουργίας τους. Κυρίως από τα τέλη της δεκαετίας του '70, μια σειρά από παρεμβάσεις οδήγησαν τους συνεταιρισμούς να γίνουν εξαρτώμενοι από το κράτος, ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, τους μετέτρεψαν ακόμη και σε πολιτικά όργανα. Τη δεκαετία του '80 και του '90 οι παρεμβάσεις αυτές τραυμάτισαν κυρίως τη φήμη του συνεταιριστικού παραγωγικού μοντέλου. Όπως έχει δείξει η ελληνική και διεθνής εμπειρία, όταν το μοντέλο βρεθεί μέσα στο κατάλληλο περιβάλλον και του επιτραπεί να λειτουργήσει με βάση τις αρχές του (π.χ. 4^η συνεταιριστική αρχή για Αυτονομία και Ανεξαρτησία) όχι μόνο μπορεί να είναι επιχειρηματικά επιτυχημένο και βιώσιμο το ίδιο, αλλά να βοηθάει και το ευρύτερο επιχειρηματικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον να γίνει πιο ανθεκτικό.

Σήμερα, τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και σε εθνικό επίπεδο η ΚΑΛΟ καλείται να απαντήσει στις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις της εποχής μας. Καταλυτικό ρόλο για την ανάπτυξη επιχειρημάτων, τα οποία υιοθετούν τον όρο της ΚΑΛΟ, στην Ελλάδα, έπαιξε η οικονομική κρίση και η έξαρση της ανεργίας. Σημείο καμψής απετέλεσε δε, η θέσπιση των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝΣΕΠ), με τον Ν. 4019/2011 ο οποίος ήρθε να προστεθεί στο ήδη πολύπλοκο θεσμικό πλαίσιο για την ΚΑΛΟ, που προβλέπει πληθώρα νομικών μορφών ανάλογα με το είδος του συνεταιρισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Νομοθεσία σχετική με την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

N. 602/1915	Ενθαρρύνει τη δημιουργία συνεταιρισμών, ενώ ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα στους συνεταιριστικούς φορείς που λειτουργούν υπό άλλη νομική μορφή να αποκτήσουν τη νομική μορφή του συνεταιρισμού.
Σωματεία, Άρθρα 78-106 ΑΚ	Προβλέπει ότι τα σωματεία δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα.
Ιδρύματα, Άρθρο 108 ΑΚ	Ορίζει τα ιδρύματα ως οντότητες που χρησιμοποιούν τους πόρους τους για την εξυπηρέτηση ειδικού σκοπού.
Γυναικείοι Συνεταιρισμοί, N. 921/1979	Προβλέπει τη δημιουργία των πρώτων γυναικείων συνεταιρισμών, που προωθούν την τοπική ανάπτυξη και τον πολιτισμό.
Αστικοί Συνεταιρισμοί, N. 1667/1986	Προβλέπει τη δημιουργία αστικών συνεταιρισμών.
Συνεταιριστικές Τράπεζες, N. 2076/1992	Προβλέπει τη δημιουργία των συνεταιριστικών τραπεζών στην Ελλάδα.
Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης, N. 2716/1999	Προβλέπει την αποϊδρυματοποίηση των ψυχικά ασθενών μέσω κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ).
Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, 741 ΑΚ	Προβλέπει ότι οι αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες συνιστούν μια σύμβαση μεταξύ δύο η περισσότερων μερών, που έχουν, αμοιβαίως, υποχρέωση να επιδιώκουν με κοινές εισφορές κοινό σκοπό και ιδίως οικονομικό.
Κοινωνικές Συνεταιριστι- κές Επιχειρήσεις, N. 4019/2011	Επικεντρώνεται στη θέσπιση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης ως νέου είδους επιχείρησης (ΚΟΙΝΣΕΠ).
Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της, N. 4430/2016	Προβλέπει ένα νέο πλαίσιο για διαφορετικά είδη μη κερδοσκοπικών φορέων και επιχειρήσεων που εφαρμόζουν δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων και έχουν έναν ξεκάθαρο συλλογικό και κοινωνικό αντίκτυπο, ενώ παράλληλα καλύπτουν μια κοινωνική ανάγκη προσφέροντας μια εναλλακτική λύση στην αγορά. Εισάγει ένα νέο τύπο επιχείρησης, τον Συνεταιρισμό Εργαζομένων καθώς και συγκεκριμένα κριτήρια για τον καθορισμό των Φορέων ΚΑΛΟ.
N. 4513/2018	Πρωθεί την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία στον ενεργειακό τομέα και εισάγει έναν τύπο αστικού συνεταιρισμού αποκλειστικού σκοπού, την Ενεργειακή Κοινότητα (ΕΚΟΙΝ).

Την πολυδιάσπαση του θεσμικού πλαισίου για την ΚΑΛΟ επιχειρεί να ρυθμίσει ο Ν. 4430/2016, συμβάλλοντας, έτσι, στην ανάπτυξη του πεδίου. Παράλληλα επιδιώκει να οριοθετήσει τον όρο «Φορέας ΚΑΛΟ» επιλέγοντας έναν συνδυασμό μεταξύ νομικών μορφών που αυτοδίκαια θεωρούνται φορείς ΚΑΛΟ⁹ και συγκεκριμένων κριτηρίων που πρέπει να πληρούν άλλες νομικές μορφές, ώστε να θεωρηθούν Φορείς ΚΑΛΟ¹⁰, συμπεριλαμβανομένων και των ΕΚΟΙΝ. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τον Ν. 4430/2016, οι βασικότερες νομικές μορφές των Φορέων ΚΑΛΟ είναι:

- οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ)
- οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ)
- οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων (ΣΥΝΕΡΓ)

και **υπό προϋποθέσεις**:

- οι Αγροτικοί συνεταιρισμοί
- τα Σωματεία
- οι Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Επιχειρήσεις (ΑΜΚΕ)
- οι Αστικοί συνεταιρισμοί
- οι Ενεργειακές Κοινότητες (ΕΚΟΙΝ)

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Στο πλαίσιο της Έκθεσης για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία¹¹ εκπονήθηκε μελέτη χαρτογράφησης του τομέα της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα, σήμερα. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε την περίοδο 10 Απριλίου έως 31 Μαΐου 2017, με αποστολή διαδικτυακού ερωτηματολογίου, συνεντεύξεις και αξιολογήσεις εμπειρογνομώνων. Παρακάτω παρουσιάζονται κάποια βασικά σημεία αυτής της απόπειρας χαρτογράφησης.

- Για τη διευκόλυνση της μελέτης οι φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο της ΚΑΛΟ ταξινομήθηκαν σε τρεις κατηγορίες: α) φορείς ΚΑΛΟ με νομική μορφή ή καθεστώς ΚΑΛΟ, που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του Υπουργείου Εργασίας (573-673 φορείς), β) φορείς ΚΑΛΟ ή επιχειρήσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως φορείς ΚΑΛΟ, που δεν είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του Υπουργείου Εργασίας (263 φορείς) και γ) άτυπες πρωτοβουλίες της ΚΑΛΟ δίχως νομική μορφή (400-600 άτυπες οντότητες). Συνολικά ο αριθμός τους εκτιμάται χονδρικά γύρω στους 1.400.
- Λόγω της οικονομικής κρίσης και στην προσπάθεια να μειωθεί η αυξανόμενη ανεργία, παρουσιάστηκε ραγδαία αύξηση στην ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων μετά το 2010.
- Ανάμεσα σε όσους ανταποκρίθηκαν στην έρευνα και διαθέτουν νομική μορφή, οι πιο συνήθεις τομείς δραστηριότητας είναι το εμπόριο και η επεξεργασία τροφίμων (17%), η εκπαίδευση και ο ελεύθερος χρόνος (17%). Ακολουθούν η κοινωνική μέριμνα (8%), ο τουρισμός (7%) και η ανακίνηση/επανάχρηση (6%).
- Οι περισσότερες κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν κατά μέσο όρο 5-10 μέλη, κι απασχολούν 2-3 εργαζόμενους (30%). Χαρακτηριστικό είναι, επίσης, πως η μέση απασχόληση γυναικών στους φορείς της ΚΑΛΟ είναι υψηλότερη σε σχέση με την κυρίαρχη οικονομία και τις επιχειρήσεις (27% όσων ανταποκρίθηκαν απασχολούν γυναίκες σε ποσοστό πάνω από 60%).

⁹ Ο όρος «Φορέας ΚΑΛΟ» όταν χρησιμοποιείται στο κείμενο αναφέρεται σε φορείς ΚΑΛΟ που πληρούν τα κριτήρια που θέτει ο Ν. 4430/2016. Για όλες τις άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιείται ο όρος «φορέας ΚΑΛΟ».

¹⁰ Σ. Αδάμ et al, Το θεσμικό πλαίσιο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην Ελλάδα, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας, 2018, σελ. 37-38. Πηγή: <http://bit.ly/2WN5WOW>

¹¹ N. Temple et al, Έκθεση για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα, Βρετανικό Συμβούλιο, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2018, κεφ. 2 Πηγή: <http://bit.ly/2vY6TZd>

- Οι πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες, όσον αφορά στον συγκεκριμένο τομέα, είναι η Αττική, η Κ. Μακεδονία και η Θεσσαλία. Ξεχωριστή περίπτωση αποτελεί η πόλη της Καρδίτσας όπου έχει αναπτυχθεί και λειτουργεί με επιτυχία ένα οικοσύστημα κοινωνικών επιχειρήσεων, από τον παραγωγικό, πιστωτικό-τραπεζικό και από τον τομέα των υπηρεσιών, που αλληλοϋποστηρίζονται ανταλλάσσοντας τεχνογνωσία και οικονομική βοήθεια, όπως αποτυπώνεται σε σχετικό ντοκιμαντέρ¹².
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των κοινωνικών επιχειρήσεων δραστηριοποιείται σε τοπικό και επαρχιακό επίπεδο (42%). Κατά δεύτερο λόγο, δραστηριοποιείται σε επίπεδο περιφέρειας (30%) και σε εθνικό (28%). Τέλος, σε διεθνές (21%) και σε επίπεδο γειτονιάς (13%).
- Το 46% των φορέων ΚΑΛΟ συμμετέχουν σε κάποιες μορφές δίκτυο και υποστηρικτική δομή. Η δικτύωση διαδραματίζει πολυδιάστατο ρόλο για κάθε τύπο φορέα ΚΑΛΟ, στην πλειοψηφία τους όμως οι φορείς βλέπουν ως κύρια οφέλη από τη δικτύωση την άντληση γνώσης από άλλους φορείς ΚΑΛΟ (27%) όπως και την πρόσβαση σε χρήσιμες πληροφορίες (20%). Λίγοι εξ' αυτών αποσκοπούν σε επιχειρηματικό όφελος π.χ. επιχειρηματικές συμβουλές (3%) ή οικονομική και επιχειρηματική ανάπτυξη (7%). Ένα 10% στοχεύει στην προώθηση υποστηρικτικών πολιτικών μέσα από τη δικτύωση.
- Εμπλεκόμενοι στον τομέα θεωρούν ότι οι δραστηριότητες με τη μεγαλύτερη δυναμική και τις περισσότερες ευκαιρίες για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στο άμεσο μέλλον θα είναι:
 1. Η γεωργική παραγωγή και η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων.
 2. Ο εναλλακτικός τουρισμός.
 3. Η παραγωγή ενέργειας μέσω ΑΠΕ.
 4. Η διαχείριση αποβλήτων και η ανακύκλωση.
 5. Οι υπηρεσίες με τη συμμετοχή και υπέρ των ευάλωτων ατόμων.
 6. Η διαχείριση κοινών αγαθών (κανάλια, γήπεδα, δάση, αλιεία κ.λπ.).

Βασικό χαρακτηριστικό των Φορέων ΚΑΛΟ, και μία από τις προϋποθέσεις του Ν. 4430/2016 προκειμένου να θεωρηθούν ως τέτοιοι μη μονοπρόσωπες επιχειρήσεις με νομικές μορφές πλην των ΚΟΙΝΣΕΠ, ΚΟΙΣΠΕ και ΣΥΝΕΡΓ, είναι να καταδεικνύεται, μέσα από το καταστατικό τους, πως με τις δράσεις τους επιδιώκουν την επίτευξη συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας. Αναλυτικότερα¹³:

- Ως συλλογική ωφέλεια ορίζεται η από κοινού εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών του Φορέα ΚΑΛΟ, μέσα από τη διαμόρφωση ισότιμων σχέσεων παραγωγής, τη δημιουργία θέσεων σταθερής και αξιοπρεπούς εργασίας, τη συμφιλίωση προσωπικής, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Δηλαδή, η συλλογική ωφέλεια αναφέρεται στις εσωτερικές σχέσεις των μελών και την εσωτερική λειτουργία του Φορέα ΚΑΛΟ.
- Ως κοινωνική ωφέλεια ορίζεται η εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών τοπικού ή ευρύτερου χαρακτήρα με την αξιοποίηση της κοινωνικής καινοτομίας, μέσα από δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης ή παροχής κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος ή κοινωνικής ένταξης. Δηλαδή, η κοινωνική ωφέλεια αφορά στη σχέση μεταξύ Φορέα ΚΑΛΟ και κοινωνικού περιβάλλοντος και περιλαμβάνει δραστηριότητες που πρέπει να εντάσσονται σε μια από τις τρεις κατηγορίες (βιώσιμη ανάπτυξη ή κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος ή κοινωνική ένταξη).

¹² Ντοκιμαντέρ «Αναπτύσσοντας την Κοινωνική Οικονομία στην Καρδίτσα: Ένα Κοινωνικό Οικοσύστημα», Παραγωγή: Cinergies.coop. Πηγή: <http://bit.ly/30nOgl>

¹³ Εκπαιδευτική πλατφόρμα για την ΚΑΛΟ kalomathe.gr, Θεματική ενότητα 4.5 «Εισαγωγή στον Νόμο για την ΚΑΛΟ», Σοφία Αδάμ. Πηγή: <https://kalomathe.gr/>

Είναι προφανές πως οι ΕΚΟΙΝ, ως πολυπρόσωποι αστικοί συνεταιρισμοί που επιφέρουν οφέλη για τα μέλη τους, π.χ. οικονομικότερες ενεργειακές υπηρεσίες, όπως και για την ευρύτερη κοινότητα, π.χ. υλοποίηση αειφόρων τοπικών έργων ΑΠΕ και ΕΕ, ικανοποιούν τα δύο παραπάνω σημεία. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται τα επιπρόσθετα κριτήρια που σύμφωνα με τον Ν. 4430/2016 καλείται μια ΕΚΟΙΝ να πληροί ώστε να θεωρηθεί Φορέας ΚΑΛΟ. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα ελέγχου, κατά πόσο ικανοποιούνται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Επιπρόσθετα κριτήρια Ν. 4430/2016 για τους Φορείς ΚΑΛΟ

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ Ν. 4430/2016 ΓΙΑ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΛΟ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ	
Να μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών και να εφαρμόζει δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος μία ψήφος, ανεξάρτητα από την οικονομική συνεισφορά κάθε μέλους.	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να θέτει περιορισμούς στη διανομή των κερδών σύμφωνα με όσα ορίζονται σε ΚΟΙΝΣΕΠ και ΣΥΝΕΡΓ, δηλ. ποσοστό 5% να πηγαίνει στο αποθεματικό, ποσοστό έως 35% μπορεί να αποδίδεται στους εργαζόμενους του Φορέα, και το υπόλοιπο να διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διεύρυνση της παραγωγικής δραστηριότητας.	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να εφαρμόζει σύστημα σύγκλισης στην αμοιβή της εργασίας, κατά το οποίο ο ανώτατος καθαρός μισθός δεν μπορεί να υπερβαίνει περισσότερο από τρεις φορές τον κατώτατο, εκτός και αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν διαφορετικά.	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να αποβλέπει στην ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων της και στη μεγιστοποίηση της παραγόμενης κοινωνικής ωφέλειας μέσω της οριζόντιας και ισότιμης δικτύωσης με άλλους φορείς ΚΑΛΟ.	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να μην έχει ιδρυθεί και να μη διοικείται άμεσα ή έμμεσα από ΝΠΔΔ ή ΟΤΑ α΄ ή β΄ βαθμού ή από άλλο νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να διατηρεί μητρώο εθελοντών στο οποίο καταγράφονται τα μη μέλη, που λειτουργούν ως εθελοντές/ντριες και υποστηρίζουν τις δράσεις της.	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Από τη δεύτερη διαχειριστική χρήση και μετά, πρέπει να παρουσιάζει ετήσια μισθοδοτική δαπάνη τουλάχιστον ίση με το 25% του κύκλου εργασιών (τζίρου) της προηγούμενης χρήσης όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης βρίσκεται από ένα όριο και πάνω. Συγκεκριμένα όταν ο τζίρος της προηγούμενης χρήσης υπερβαίνει το 300% του ετήσιου κόστους μισθοδοτικής δαπάνης ενός υπαλλήλου πλήρους απασχόλησης με βάση τον κατώτατο μισθό χωρίς επιδόματα (δηλαδή, όταν έχετε τζίρο περίπου από 30.000 και πάνω).	ΝΑΙ	ΟΧΙ

Επισημαίνεται πως η μη ικανοποίηση των παραπάνω δε μειώνει τη συλλογική ή κοινωνική ωφέλεια που μπορεί να επιφέρει μια ΕΚΟΙΝ με τη δράση της, ακόμα κι αν αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί Φορέας ΚΑΛΟ, σύμφωνα με τον νόμο. Για παράδειγμα, μια ΕΚΟΙΝ που έχει ιδρυθεί ή διοικείται από ΟΤΑ με στόχο την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας στην περιφέρεια τους. Εντούτοις, τα παραπάνω έχουν την σημασία τους καθώς η αναγνώριση της, ως Φορέα ΚΑΛΟ, συνεπάγεται συγκεκριμένα οφέλη. Τα υποστηρικτικά μέτρα, λοιπόν, που προβλέπονται είναι τα ακόλουθα:

- Η δυνατότητα παραχώρησης χρήσης κινητής και ακίνητης περιουσίας από ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, τα ΝΠΔΔ και τα ΝΠΙΔ που είναι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.
- Η δυνατότητα να συνάψει προγραμματικές συμβάσεις για τη μελέτη και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων κοινωνικής ωφέλειας που περιλαμβάνονται στο καταστατικό με το Δημόσιο ή φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού.
- Η δυνατότητα να επωφεληθεί από επιχορηγήσεις που αφορούν μόνο σε Φορείς ΚΑΛΟ
- Η δυνατότητα να ωφεληθεί από τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θα διαθέσει το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας, αν και όποτε τελικά συσταθεί.

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΟ

- Η ΚΑΛΟ αποτελεί μια εναλλακτική πρόταση οργάνωσης της παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών.
- Το μοντέλο λειτουργίας των φορέων ΚΑΛΟ στηρίζεται σε μία μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον.
- Σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, η ΚΑΛΟ καλείται να απαντήσει στις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις της εποχής μας, όπου το κράτος, από τη μία και η κεφαλαιοκρατική οικονομία από την άλλη, αδυνατούν.
- Στην Ελλάδα, οι συνεταιρισμοί, οι κοινωνικές επιχειρήσεις και οι Φορείς ΚΑΛΟ βρίσκονται πάλι σε διαδικασία ανάκτησης της αυτονομίας και ανεξαρτησίας τους, παρά τα εμπόδια π.χ. πολυδιάσπαση θεσμικού πλαισίου.
- Οι ΕΚΟΙΝ εμπίπτουν στο πεδίο δράσης των επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ), και υπό προϋποθέσεις, ορισμένες ΕΚΟΙΝ μπορούν να θεωρηθούν Φορείς ΚΑΛΟ, σύμφωνα με τα κριτήρια που θέτει ο Ν. 4430/2016.

3. Ο ΝΟΜΟΣ 4513/18 ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Ο νόμος των ΕΚΟΙΝ (Ν. 4513/2018) δίνει την δυνατότητα σε πολίτες, φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και μικρομεσαίες επιχειρήσεις να συστήσουν αστικούς συνεταιρισμούς¹⁴ που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά σε πεδία σχετικά με την ενέργεια, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Ο νόμος αναγνωρίζει, συνεπώς, τους πολλούς ως υποκείμενα της ενεργειακής μετάβασης και προωθεί με τις διατάξεις του την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία στον ενεργειακό τομέα, την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους, καθώς και την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Συνοπτικά, κεντρικά στοιχεία του νόμου αποτελούν:

- Η **τοπικότητα**, αλλιώς η εντοπιότητα, που αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη δημιουργία συνενεργιών και συμπράξεων για την υλοποίηση ενεργειακών εγχειρημάτων που απαντούν σε τοπικές ανάγκες, αξιοποιώντας τοπικούς ανανεώσιμους ενεργειακούς πόρους, με στόχο τη διάχυση του οφέλους στα μέλη της ΕΚΟΙΝ και την παραγωγή προστιθέμενης αξίας για τις τοπικές κοινωνίες.
- Η **νησιωτικότητα**, στο πλαίσιο της οποίας εισάγονται ειδικές ρυθμίσεις και προνόμια για την περίπτωση των πολύ μικρών νησιών¹⁵, προκειμένου, για την αντιμετώπιση ζητημάτων, όπως το υψηλό κόστος ανά παραγόμενη kWhel καθώς και των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων που εγείρει η χρήση συμβατικών μορφών δυναμικού παραγωγής.
- Η ενεργοποίηση και ενίσχυση **τεχνολογικών εργαλείων** όπως ο ενεργειακός συμψηφισμός και ο εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός για την εφαρμογή τους, ειδικά στις ΕΚΟΙΝ, ιδιαίτερα για τη θωράκιση των ευάλωτων καταναλωτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.
- Η πρόβλεψη **οικονομικών κινήτρων και μέτρων στήριξης** των ΕΚΟΙΝ, τα οποία αφορούν κυρίως στην ανάπτυξη σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, προκειμένου να αξιοποιηθεί το εγχώριο δυναμικό με τη συμμετοχή και των τοπικών κοινωνιών, όπως ορίζεται στους εθνικούς ενεργειακούς στόχους.

¹⁴ Το νομικό πλαίσιο που διέπει τις ΕΚΟΙΝ συμπληρωματικά του παρόντος νόμου, είναι ο Ν. 1667/86 (Α 196) περί αστικών συνεταιρισμών, επί του οποίου εισάγονται στο Αρ. 1 Παρ. 3 του Ν. 4513/2018 ορισμένες διαφοροποιήσεις.

¹⁵ Ως μικρά νησιά, ορίζονται τα νησιά με πληθυσμό κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό κατοίκους (3.100) σύμφωνα με την τελευταία απογραφή.

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η ΕΚΟΙΝ είναι *αστικός συνεταιρισμός αποκλειστικού σκοπού* με στόχο, όπως αναφέρθηκε ήδη, την προώθηση της ΚΑΛΟ και καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα, την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους, καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται μέσω της δραστηριοποίησης των ΕΚΟΙΝ στους τομείς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), της Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΣΗΘΥΑ), της ορθολογικής χρήσης ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας, των βιώσιμων μεταφορών, της διαχείρισης της ζήτησης και της παραγωγής, της διανομής και της προμήθειας ενέργειας.

Μέλη μιας ΕΚΟΙΝ μπορούν να είναι:

- Φυσικά πρόσωπα με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα¹⁶.
- Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.
- ΟΤΑ α΄ βαθμού της ίδιας Περιφέρειας εντός της οποίας βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ ή επικειρήσεις αυτών.
- ΟΤΑ β΄ βαθμού εντός των διοικητικών ορίων των οποίων βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ.

Το κριτήριο της εντοπιότητας μεταφράζεται στην υποχρέωση, τουλάχιστον, του 50%, συν ένα, των μελών να σχετίζονται με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ. Συγκεκριμένα:

- Τα φυσικά πρόσωπα – μέλη απαιτείται να έχουν πλήρη ή ψιλή κυριότητα ή επικαρπία σε ακίνητο το οποίο βρίσκεται εντός της Περιφέρειας της έδρας της ΕΚΟΙΝ ή να είναι δημότες δήμου της Περιφέρειας αυτής.
- Τα νομικά πρόσωπα-μέλη απαιτείται να έχουν την έδρα τους εντός της Περιφέρειας της έδρας της ΕΚΟΙΝ.

Ο νόμος θέτει ορισμένες δικλείδες ασφαλείας για τη δημοκρατική διακυβέρνηση της ΕΚΟΙΝ, όπως είναι τα ανώτατα όρια του ποσοστού συμμετοχής κάθε μέλους στο συνεταιριστικό κεφάλαιο και η δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής των μελών στη γενική συνέλευση. Ειδικότερα:

- Κανένα μέλος δεν μπορεί να υπερβεί το 20% στη συμμετοχή στο συνεταιριστικό κεφάλαιο (μερίδες), με εξαίρεση τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού που μπορούν να συμμετέχουν με ανώτατο όριο το 40% και τους ΟΤΑ α΄ βαθμού *νησιωτικών περιοχών*¹⁷ με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, των οποίων το ανώτατο όριο συμμετοχής ορίζεται στο 50%.
- Κάθε μέλος, ανεξαρτήτως του αριθμού των συνεταιριστικών μερίδων που κατέχει, συμμετέχει στη γενική συνέλευση με μία μόνο ψήφο.

Επιπλέον, αναγνωρίζει δύο τύπους ΕΚΟΙΝ, τη **μη κερδοσκοπική** και την **κερδοσκοπική**, που διαφοροποιούνται όσον αφορά τη σύνθεση των μελών και τον ελάχιστο αριθμό τους, καθώς και τη δυνατότητα διανομής πλεονασμάτων, που ισχύει μόνο για τα μέλη των κερδοσκοπικών ΕΚΟΙΝ. Ιδιαίτερα για ΕΚΟΙΝ στις οποίες συμμετέχουν αποκλειστικά ΟΤΑ α΄ ή β΄ βαθμού και για ΕΚΟΙΝ που έχουν την έδρα τους σε νησιωτικό δήμο (με το πληθυσμιακό όριο που προαναφέρθηκε), εφόσον συμμετέχει σε αυτές ΟΤΑ α΄ ή β΄ βαθμού, μπορεί μέρος ή το σύνολο

¹⁶ Η μόνη επιπλέον υποχρέωση για την σύσταση των ΕΚΟΙΝ που τίθεται από τον Ν. 1667/86 περί αστικών συνεταιρισμών, αφορά την υποχρέωση τα μέλη να είναι ενήλικες.

¹⁷ Για λόγους διευκόλυνσης της ανάγνωσης, εφεξής ο όρος «νησιωτική περιοχή» αναφέρεται σε νησιά με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή.

των πλεονασμάτων χρήσης της ΕΚΟΙΝ να διατίθεται σε δράσεις κοινής ωφέλειας τοπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με την επάρκεια και τον ανεφοδιασμό πρώτων υλών, καυσίμων και νερού μετά την παρακράτηση του τακτικού αποθεματικού.

Ο κερδοσκοπικός ή μη χαρακτήρας των ΕΚΟΙΝ παραμένει καθ' όλη τη διάρκειά τους. Η μεταβίβαση των αδειών σταθμών παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ ή/και υβριδικών σταθμών από μια ΕΚΟΙΝ σε μια άλλη, ρυθμίζεται στη βάση της ομοιότητας του τρόπου διάθεσης των πλεονασμάτων χρήσης.

Τα πιθανά πεδία δραστηριότητας, το γεωγραφικό εύρος ανάπτυξης αυτών, το κριτήριο εντοπιότητας καθώς και η συμμετοχή στο συνεταιριστικό κεφάλαιο, δεν διαφοροποιούνται από τύπο σε τύπο. Τα παραπάνω παρουσιάζονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Βασικά χαρακτηριστικά ΕΚΟΙΝ σύμφωνα με τον Ν. 4513/2018

	ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΚΟΙΝ	ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ
ΜΕΛΗ	<ul style="list-style-type: none"> Φυσικά πρόσωπα με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. ΟΤΑ α' βαθμού της ίδιας Περιφέρειας εντός της οποίας βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ ή επιχειρήσεις αυτών. ΟΤΑ β' βαθμού εντός των διοικητικών ορίων των οποίων βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ. 	
ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	<p>Πέντε (5). Ειδικά για ΟΤΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Δύο (2), αν τα μέλη είναι ΟΤΑ α' βαθμού νησιωτικών περιοχών με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή. Τρεις (3) στην περίπτωση που τα μέλη είναι μόνο ΟΤΑ. Τρεις (3) στην περίπτωση που συμμετέχουν δύο ΟΤΑ σε συνέργεια με νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή φυσικό πρόσωπο. Δόκιμη ωστόσο θεωρείται η συνέργεια ενός ΟΤΑ με νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου και όχι με φυσικό πρόσωπο, ή τουλάχιστον με έναν ιδιαίτερα αυξημένο αριθμό φυσικών προσώπων. Στην περίπτωση συμμετοχής ενός (1) ΟΤΑ, το σύνολο των μελών οφείλουν να είναι πέντε (5). 	<ul style="list-style-type: none"> Δεκαπέντε (15) μέλη, με το 50% συν ένα εξ αυτών να είναι φυσικά πρόσωπα. Δέκα (10) μέλη στην περίπτωση ΕΚΟΙΝ με έδρα σε νησιωτικό δήμο με πληθυσμό κάτω των 3.100 κατοίκων, με το 50% συν ένα εξ αυτών να είναι φυσικά πρόσωπα.
	<ul style="list-style-type: none"> Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ΟΤΑ α' και β' βαθμού μπορούν να συμμετέχουν σε περισσότερες από μια ΕΚΟΙΝ. Από την παρούσα πρόβλεψη εξαιρούνται τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και τα φυσικά πρόσωπα. 	
ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	<ul style="list-style-type: none"> Υποχρεωτικά: Παραγωγή, διανομή, προμήθεια ΑΠΕ, ενεργειακή αποδοτικότητα, εφοδιαστική αλυσίδα (βιομάζα κ.λπ.), ηλεκτροκίνηση, αφαλάτωση νερού με ΑΠΕ, ενεργειακές υπηρεσίες. Επιπλέον: δράσεις ενημέρωσης, εκπαίδευσης, συμμετοχής σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα κ.λπ. 	

Η δραστηριότητα των ΕΚΟΙΝ μπορεί να εκτείνεται σε όλο το φάσμα παραγωγής, διανομής, προμήθειας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ενώ, επικουρικά, μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να δραστηριοποιείται και σε δράσεις ενημέρωσης, εκπαίδευσης, συμμετοχής σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα και παροχής ενεργειακών υπηρεσιών. Ο νόμος ορίζει, μια σειρά από υποχρεωτικά αντικείμενα δραστηριότητας καθώς και επιπλέον δραστηριότητες που οι ΕΚΟΙΝ μπορούν να επιλέξουν προαιρετικά. Σε κάθε περίπτωση το καταστατικό των ΕΚΟΙΝ δεν μπορεί να περιλαμβάνει άλλες δραστηριότητες εκτός των αναφερομένων, ενώ ως μέγιστο γεωγραφικό εύρος της δραστηριότητας ορίζεται η περιφέρεια που έχει την έδρα της η ΕΚΟΙΝ.

	ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΚΟΙΝ	ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΕΥΡΟΣ	Περιφέρεια που έχει έδρα.	
ΕΝΤΟΠΙΟΤΗΤΑ	Τουλάχιστον το 50% συν ένα των μελών πρέπει να σχετίζονται με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ.	
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	<ul style="list-style-type: none"> Κάθε μέλος κατέχει μια υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα. Κάθε μέλος μπορεί να κατέχει πέραν της υποχρεωτικής συνεταιριστικής μερίδας και μία ή περισσότερες προαιρετικές συνεταιριστικές μερίδες. Ανώτατο όριο συμμετοχής στο συνεταιριστικό κεφάλαιο ορίζεται το 20%, με εξαίρεση τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού που μπορούν να συμμετέχουν με ανώτατο όριο το 40% και τους ΟΤΑ α' βαθμού νησιωτικών περιοχών με πληθυσμό κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, που μπορούν να συμμετέχουν με ανώτατο όριο το 50%. Το ποσοστό συμμετοχής στο συνεταιριστικό κεφάλαιο ορίζει τις μερίδες που αντιστοιχούν σε κάθε μέλος. Κάθε μέλος, ανεξαρτήτως του αριθμού των συνεταιριστικών μεριδών που κατέχει, συμμετέχει στη γενική συνέλευση με μία μόνο ψήφο. Η μεταβίβαση συνεταιριστικής μερίδας σε μέλος ή σε τρίτο πρόσωπο γίνεται μόνο ύστερα από συναίνεση του διοικητικού συμβουλίου. 	
ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΩΝ	<ul style="list-style-type: none"> Τα πλεονάσματα δε διανέμονται στα μέλη, αλλά παραμένουν στην ΕΚΟΙΝ υπό μορφή αποθεματικών και διατίθενται για τους σκοπούς της, με απόφαση της γενικής συνέλευσης. Από τα πλεονάσματα της ΕΚΟΙΝ παρακρατείται τουλάχιστον το δέκα τοις εκατό (10%) για τον σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού. Η παρακράτηση δεν είναι υποχρεωτική όταν το ύψος του αποθεματικού είναι τουλάχιστον ίσο με το ύψος του συνεταιριστικού κεφαλαίου της ΕΚΟΙΝ. 	<ul style="list-style-type: none"> Η διανομή πλεονασμάτων επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο στην περίπτωση ΕΚΟΙΝ κερδοσκοπικού χαρακτήρα, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό και μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού.

Αναλυτικά το υποχρεωτικό αντικείμενο δραστηριότητας των ΕΚΟΙΝ, περιλαμβάνει **τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω**:

1. Παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση ή πώληση ηλεκτρικής ή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας από σταθμούς ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ ή υβριδικούς εγκατεστημένους εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ ή και εντός όμορης Περιφέρειας για ΕΚΟΙΝ με έδρα εντός της περιφέρειας Αττικής.
2. Διαχείριση πρώτης ύλης για την παραγωγή ηλεκτρικής ή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας από βιομάζα ή βιορευστά ή βιοαέριο ή μέσω ενεργειακής αξιοποίησης του βιοαποικοδομήσιμου κλάσματος αστικών αποβλήτων. Η 'διαχείριση' αφορά συλλογή, μεταφορά, επεξεργασία, αποθήκευση ή διάθεση των πρώτων υλών.
3. Προμήθεια για τα μέλη της ενεργειακών προϊόντων, συσκευών και εγκαταστάσεων, με στόχο την επίτευξη καλύτερων τιμών για τα μέλη τους, τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης και χρήσης συμβατικών καυσίμων καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας.
4. Προμήθεια για τα μέλη της ηλεκτροκίνητων οχημάτων υβριδικών ή μη, και εν γένει οχημάτων που χρησιμοποιούν εναλλακτικά καύσιμα (ηλεκτρικά, υβριδικά, αερίου), με στόχο την επίτευξη καλύτερων τιμών για τα μέλη τους.
5. Διανομή ηλεκτρικής ενέργειας εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της.
6. Προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου προς τελικούς πελάτες, εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της.
7. Παραγωγή, διανομή και προμήθεια θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της.
8. Διαχείριση της ζήτησης για τη μείωση της τελικής χρήσης της ηλεκτρικής ενέργειας και εκπροσώπηση παραγωγών και καταναλωτών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δηλαδή παρέχεται η δυνατότητα στις ΕΚΟΙΝ να δραστηριοποιηθούν στην αγορά εκπροσώπησης (aggregation).
9. Ανάπτυξη δικτύου, διαχείριση και εκμετάλλευση υποδομών εναλλακτικών καυσίμων (π.χ. σταθμούς φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων), ή διαχείριση μέσων βιώσιμων μεταφορών (π.χ. στόλο ηλεκτρικών οχημάτων, κ.λπ.) εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ
10. Εγκατάσταση και λειτουργία μονάδων αφαλάτωσης νερού με χρήση ΑΠΕ εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ.
11. Παροχή ενεργειακών υπηρεσιών (Επιχείρηση Ενεργειακών Υπηρεσιών – ΕΕΥ).

Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα άσκησης ορισμένων **επιπλέον δραστηριοτήτων** που αφορούν:

- Προσέλκυση κεφαλαίων για την πραγματοποίηση επενδύσεων αξιοποίησης των ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ ή παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ.
- Σύνταξη μελετών αξιοποίησης των ΑΠΕ ή της ΣΗΘΥΑ (τεχνο-οικονομικών μελετών) ή υλοποίησης παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης ή παροχή στα μέλη της τεχνικής υποστήριξης στους ανωτέρω τομείς.

- Διαχείριση ή συμμετοχή σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ε.Ε. σχετικά με τους σκοπούς της.
- Παροχή συμβουλών για τη διαχείριση ή συμμετοχή των μελών της σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ε.Ε. σχετικά με τους σκοπούς της.
- Ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για θέματα ενεργειακής αειφορίας.
- Δράσεις για την υποστήριξη ευάλωτων καταναλωτών και την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ, ανεξάρτητα αν είναι μέλη της ΕΚΟΙΝ, όπως παροχή ή συμψηφισμός ενέργειας, ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών ή άλλες δράσεις που μειώνουν την κατανάλωση της ενέργειας στις κατοικίες των ανωτέρω.

Η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας εντός της περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα μιας ΕΚΟΙΝ, αποτελεί, βάσει της νομοθεσίας, σκοπό ίδρυσης μιας ΕΚΟΙΝ. Μια πολύ σημαντική ρύθμιση του νομοθέτη, είναι η ενεργοποίηση και η διεύρυνση του εργαλείου του ειδικού ενεργειακού συμψηφισμού (virtual net metering) για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας¹⁸. Στην κατεύθυνση αυτή, ο νόμος προβλέπει, πέραν του εργαλείου του συμψηφισμού για την υποστήριξη ευάλωτων νοικοκυριών, ακόμα κι αν δεν είναι μέλη της ΕΚΟΙΝ, και τη δυνατότητα ανάπτυξης άλλων δραστηριοτήτων όπως η ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών ή δράσεις που μειώνουν την κατανάλωση ενέργειας στις κατοικίες.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα οικονομικά κίνητρα και μέτρα στήριξης που προβλέπει ο νόμος των ΕΚΟΙΝ:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Οικονομικά κίνητρα και μέτρα στήριξης των ΕΚΟΙΝ, σύμφωνα με τον Ν. 4513/2018

01	Ένταξη των ΕΚΟΙΝ στον Αναπτυξιακό νόμο κατ' αναλογία με τις ΚΟΙΝΣΕΠ καθώς και σε άλλα προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ε.Ε. σχετικά με τους σκοπούς της.
02	Εξαίρεση από τις διαγωνιστικές διαδικασίες για έργα ΕΚΟΙΝ ισχύος μέχρι 6 MW για αιολικά πάρκα και 1 MW για Φ/Β, βάσει Υπουργικής Απόφασης ¹⁹ .
03	Δυνατότητα καθορισμού ειδικών όρων (όπως προνομιακές χρεώσεις, μεγαλύτερη διάρκεια χρήσης) για χρήση των υπηρεσιών του Φορέα Σωρευτικής Εκπροσώπησης Τελευταίου Καταφυγίου (ΦΟΣΕ-ΤΕΚ) από σταθμούς ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ που κατέχουν ΕΚΟΙΝ.
04	Δυνατότητα πρόβλεψης ειδικών όρων για σταθμούς ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ και υβριδικούς σταθμούς που αδειοδοτούνται από ΕΚΟΙΝ στον Κανονισμό Αδειών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας με χρήση ΑΠΕ και μέσω ΣΗΘΥΑ.
05	Απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής του ετήσιου τέλους διατήρησης δικαιώματος κατοχής άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

¹⁸ Σχετικά με τον ενεργειακό συμψηφισμό προβλέπεται διεύρυνση του μεγίστου ορίου εφαρμογής του από 500 kW, για τους σταθμούς ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στο 1 MW.

¹⁹ ΥΑ ΑΠΕΕΚ/Α/Φ1/οικ. 172859/22.03.2018 ΦΕΚ Β' 1267. Πηγή: <http://bit.ly/2KvZR6z>

06	Προτεραιότητα εξέτασης αίτησης για χορήγηση άδειας παραγωγής στην ΡΑΕ για σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, ΣΗΘΥΑ και υβριδικούς σταθμούς από ΕΚΟΙΝ, εφόσον παρουσιάζουν εδαφική επικάλυψη και υποβάλλονται στον ίδιο κύκλο αιτήσεων.
07	Προτεραιότητα εξέτασης αιτήσεων για χορήγηση προσφοράς σύνδεσης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων που αφορούν σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, ΣΗΘΥΑ και υβριδικούς σταθμούς που πρόκειται να λειτουργήσουν υπό την ευθύνη ΕΚΟΙΝ.
08	Μείωση του ύψους της εγγυητικής επιστολής για σταθμούς ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ και υβριδικούς σταθμούς, οι οποίοι ανήκουν σε ΕΚΟΙΝ, κατά πενήντα τοις εκατό (50%).
09	Ορισμό ως ελάχιστου συνεταιριστικού κεφαλαίου για χορήγηση άδειας Προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας από τη ΡΑΕ, ποσό ίσο με 60.000 ευρώ.
10	Δυνατότητα ορισμού μειωμένων ποσών εγγυήσεων για την εγγραφή των ΕΚΟΙΝ στα μητρώα συμμετεχόντων στο πλαίσιο των συμβάσεων Συναλλαγών Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού (ΗΕΠ) και διαχείρισης ηλεκτρικών δικτύων, λαμβάνοντας υπ' όψιν κριτήρια, όπως ο πληθυσμός ή η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στην Περιφέρεια της έδρας της ΕΚΟΙΝ.
11	Δυνατότητα πρόβλεψης ειδικών όρων για τις ΕΚΟΙΝ που λειτουργούν ως φορείς εκμετάλλευσης υποδομών φόρτισης ηλεκτροκίνητων οχημάτων.
12	Δυνατότητα πρόβλεψης ειδικών όρων για τις άδειες που χορηγούνται σε ΕΚΟΙΝ, βάσει του Κανονισμού Αδειών του αρ. 135 του Ν. 4001/2011.
13	Δυνατότητα εγκατάστασης σταθμών ΑΠΕ, ΣΗΘΥΑ και υβριδικών σταθμών από ΕΚΟΙΝ για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών των μελών τους και ευάλωτων καταναλωτών ή πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ, με εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, με μέγιστο όριο εγκατεστημένης ισχύος το 1MW για σταθμούς ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ.

Τέλος, το θεσμικό πλαίσιο προβλέπει τη δυνατότητα ίδρυσης Ένωσης και Ομοσπονδίας, με σκοπό τον συντονισμό και την προώθηση των δραστηριοτήτων τους.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΚΟΙΝ

Η διαδικασία σύστασης μιας ΕΚΟΙΝ, ακολουθεί τη διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού και περιλαμβάνει την κατάρτιση του καταστατικού, την υπογραφή του από τα μέλη, την κατάθεσή του στο Ειρηνοδικείο και την καταχώριση στο Ειδικό Μητρώο ΕΚΟΙΝ του Γενικού Εμπορικού Μητρώου. Με την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας, η ΕΚΟΙΝ καθίσταται αυτόματα δικαιούχος των οικονομικών κινήτρων και μέτρων στήριξης που προβλέπει ο νόμος. Τέλος, ο νόμος των ΕΚΟΙΝ προβλέπει τη δυνατότητα μετατροπής υπάρχοντων συνεταιρισμών και επιχειρήσεων σε καθεστώς ΕΚΟΙΝ. Η διαδικασία της μετατροπής προκύπτει από συνδυασμένη εφαρμογή του αρ. 16 του Ν. 1667/86 με τις σχετικές προβλέψεις του νόμου περί της σύστασης των ΕΚΟΙΝ. *(Αναλυτικότερες πληροφορίες στο Παράρτημα: Διαδικασία σύστασης ΕΚΟΙΝ και μετατροπή υπάρχοντος συνεταιρισμού σε ΕΚΟΙΝ).*

Επισημαίνεται πως, πριν από την λήψη μιας τέτοιας απόφασης, είναι θεμιτό να προηγηθεί ανάλυση και να αξιολογηθούν τα οφέλη από την μετατροπή σε ΕΚΟΙΝ, δεδομένου του όγκου της γραφειοκρατίας και του χρόνου που απαιτείται για τη συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Ο ΝΟΜΟΣ 4513/18 ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΟΙΝ

- Η ΕΚΟΙΝ είναι αστικός συνεταιρισμός αποκλειστικού σκοπού με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα, την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους, καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Κεντρικά στοιχεία του νόμου αποτελούν οι έννοιες της τοπικότητας και της νησιωτικότητας.
- Ο νόμος προβλέπει οικονομικά κίνητρα και μέτρα στήριξης των ΕΚΟΙΝ καθώς και τεχνολογικά εργαλεία, όπως ο ενεργειακός συμψηφισμός και ο εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός για την εφαρμογή τους, ειδικά στις ΕΚΟΙΝ.
- Μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να είναι μη κερδοσκοπικού ή κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- Ο νόμος ρυθμίζει τον ελάχιστο αριθμό μελών των ΕΚΟΙΝ, το πεδίο της δραστηριότητάς τους, το γεωγραφικό τους εύρος, την εντοπιότητα των μελών, το συνεταιριστικό κεφάλαιο, τη διανομή των πλεονασμάτων καθώς και το ελάχιστο περιεχόμενο του καταστατικού ίδρυσής της.

4. ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η μετάβαση σε ένα αειφόρο ενεργειακό σύστημα βασίζεται στη θέση του πολίτη, ως παραγωγού και καταναλωτή, στο κέντρο των εξελίξεων. Οι ΕΚΟΙΝ αποτελούν τον πλέον πρόσφορο –για την κινητοποίηση των πολιτών– τρόπο, για την από κοινού συμμετοχή τους στην παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και για την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας. Η ενεργοποίηση των πολιτών, μέσω των ΕΚΟΙΝ, είναι το κλειδί για ένα αποκεντρωμένο και δημοκρατικό σύστημα ενεργειακής αειφορίας.

Νίκος Χατζηαργυρίου

Καθ. Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών ΕΜΠ,
Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Τεχνολογικής Πλατφόρμας των Έξυπνων Δικτύων για την Ενεργειακή Μετάβαση (ETIP SNET),
Πρώην Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος ΔΕΔΔΗΕ

Στο κεφάλαιο αυτό προτείνονται κατευθύνσεις και επισημαίνονται σημεία που μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην ωρίμανση της αρχικής ιδέας δημιουργίας μια ΕΚΟΙΝ, διαδραματίζοντας, έτσι, κρίσιμο ρόλο στη βιωσιμότητα του εγχειρήματος και στην ανάπτυξη του.

4.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Οι άνθρωποι που συμμετέχουν σε έναν συνεταιρισμό αποτελούν το πολυτιμότερο κεφάλαιο του και το πιο κομβικό συστατικό για την επιτυχία του εγχειρήματος, καθώς λειτουργούν συλλογικά στη βάση της συνεργασίας και της ισοτιμίας. Συνεπώς, η δημιουργία της ιδρυτικής ομάδας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μιας ΕΚΟΙΝ.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΡΥΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ²⁰

Η εμπειρία έχει δείξει πως είναι σημαντικό να επενδυθεί χρόνος σε αυτό το στάδιο, για να συζητηθούν και να αποσαφηνιστούν μια σειρά από ζητήματα, ώστε να εντοπιστούν εγκαίρως οι διαφορετικές απόψεις, να γεφυρωθούν χάσματα και να δημιουργηθεί μια κοινή ταυτότητα και όραμα για το εγχείρημα γενικότερα. Συνοπτικά τα ιδρυτικά μέλη είναι θεμιτό:

- **Να έχουν ξεκαθαρίσει τις αξίες τους αναφορικά με το εγχείρημα**, δηλ. με ποιες ηθικές και πολιτικές αρχές φαντάζονται να λειτουργεί, *π.χ. Θα μπορούσαν να φανταστούν μια συνεργασία με μια εταιρεία ή έναν Δήμο και υπό ποιες προϋποθέσεις;*

²⁰ Σ. Αδάμ, Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας, 2014, σελ. 19-23.
Πηγή: <http://bit.ly/2JFwMou>

- **Να έχουν αποσαφηνίσει τις προσωπικές τους προσδοκίες από την συμμετοχή τους** στο εγχείρημα και να έχουν καταλήξει σε μια συλλογική συμφωνία, ώστε να αποφευχθούν τριβές στην πορεία *π.χ. πόσο χρόνο θέλω ή μπορώ να διαθέσω;*
 - **Να δεσμευτούν σε ένα συνεταιριστικό πλαίσιο λειτουργίας** όπου η συμμετοχή συνεπάγεται και αυξημένη ευθύνη *π.χ. πώς θα λαμβάνονται οι αποφάσεις; Θα συμμετέχουν όλα τα μέλη; Ο στόχος είναι η ομοφωνία ή η συναίνεση;*
 - **Να έχουν εντοπίσει τις δεξιότητες/ικανότητες/γνώσεις που απαιτούνται** για την ανάπτυξη της οικονομικής τους δραστηριότητας, καθώς και τα εξίσου σημαντικά περιφερειακά καθήκοντα *π.χ. λογιστική παρακολούθηση, οικονομική διαχείριση, τεχνική υποστήριξη κ.λπ. και να έχουν συμφωνήσει σε μια κατανομή αρμοδιοτήτων. Σε περίπτωση που κάποια δεξιότητα/γνώση δεν καλύπτεται από τα μέλη, τότε θα πρέπει να συμφωνηθεί ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί π.χ. θα απευθυνθούμε σε κάποιον εξωτερικό συνεργάτη επ' αμοιβή; Μήπως σε μια συνεταιριστική επιχείρηση με παρόμοιο μοντέλο με εμάς; Θα αναλάβει κάποιο μέλος να παρακολουθήσει κάποιο επιμορφωτικό σεμινάριο;*
 - **Να έχουν θέσει συγκεκριμένα κριτήρια και διαδικασίες για την είσοδο νέων μελών** στην ομάδα *π.χ. τα νέα μέλη θα πρέπει να προτείνονται από υπάρχοντα μέλη;*
 - **Να έχουν ορίσει κριτήρια για την επιλογή εργαζομένων**, διαδικασίες αλληλοελέγχου και αποχώρησης *π.χ. οι εργαζόμενοι/ες θα πρέπει υποχρεωτικά να είναι και μέλη;*
 - **Να έχουν συμφωνήσει τον βαθμό εμπλοκής άλλων εταίρων ή της τοπικής κοινότητας** ώστε να εισακούεται η γνώμη όλων των μερών *π.χ. θα εκπροσωπούνται όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη στα διοικητικά όργανα; Θα έχουν δικαίωμα λόγου αλλά όχι απόφασης;*
 - **Να καταλείνουν τις εργασίες για την ίδρυση της ΕΚΟΙΝ** με τρόπο ισότιμο, ώστε να μη δημιουργηθούν, από την αρχή ακόμα, μέλη «δύο ταχυτήτων» (πρωταγωνιστές-κομπάρσοι), αλλά κι αποτελεσματικό (π.χ. να μη γίνονται όλες οι εργασίες ταυτόχρονα κι από κοινού). Η ανατροφοδότηση της πορείας των εργασιών μέσα από συναντήσεις είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, υπό την προϋπόθεση πως αυτές θα είναι καλά οργανωμένες και με ορισμένη χρονική διάρκεια.
- Ως αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας ζύμωσης, τα μέλη της ιδρυτικής ομάδας θα έχουν σκιαγραφήσει ένα κοινό όραμα (βλ. ενότητα 4.3) και μια κοινή αντίληψη για την ΕΚΟΙΝ που σκοπεύουν να δημιουργήσουν. Στη συνέχεια, μπορούν να αναλάβουν μια σειρά από διερευνητικά και προπαρασκευαστικά βήματα που αφορούν στη λειτουργία της και τη βιώσιμη ανάπτυξή της, όπως:
- Να καταγράψουν τις ανάγκες και να σκιαγραφήσουν χονδρικά τις πιθανές δραστηριότητες της ΕΚΟΙΝ (π.χ. παραγωγή ενέργειας, εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ.).

Συχνά συναντάται μια ένσταση σε αυτήν τη φάση: «*αν αρχίσουμε τις συζητήσεις, δεν θα βγάλουμε ποτέ άκρη*». Έχει σημασία να θυμόμαστε δύο πράγματα σε αυτή την κατεύθυνση:

- Οι διαφορετικές οπτικές είναι προτιμότερο να γνωστοποιούνται παρά να υποβόσκουν.
- Οι στοχεύσεις είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης και είναι δυναμικές στο χρόνο. Πολλές από τις προσδοκίες θα επανακαθοριστούν μετά την εξειδίκευση του επιχειρηματικού σχεδίου, την αλληλεπίδραση με τα άλλα ιδρυτικά μέλη και την είσοδο νέων μελών.

- Να καταγράψουν τις βασικές χρηματοδοτικές ανάγκες και τις πιθανές πηγές χρηματοδότησης.
- Να επικοινωνήσουν την ιδέα στην τοπική κοινωνία, τόσο για να διερευνήσουν πιθανές αντιδράσεις που θα ανατροφοδοτήσουν την αρχική ιδέα, όσο για να αναζητήσουν νέα μέλη και συνεργασίες.
- Να αναζητήσουν υποστήριξη και χρήσιμες συμβουλές για το ξεκίνημα από παρεμφερή συνεργατικά εγχειρήματα.
- Να εντοπίσουν τους κατάλληλους εξωτερικούς συνεργάτες (σύμβουλοι, νομικοί, μηχανικοί κ.λπ.).
- Να ξεκινήσουν τη διαδικασία της Ανάλυσης Σκοπιμότητας (βλ. ενότητα 4.6) που θα τους βοηθήσει να απαντήσουν στο ερώτημα, κατά πόσο έχει νόημα να προχωρήσουν με την αρχική τους ιδέα.

Καθοριστικής σημασίας είναι η δημιουργία ενός ταμείου για την κάλυψη των πρώτων εξόδων της ιδρυτικής ομάδας.

Τα έξοδα αυτά μπορεί να αφορούν, μεταξύ άλλων, ταξίδια δικτύωσης, σεμινάρια ή αρχικές μελέτες.

Το ταμείο αυτό μπορεί να βασίζεται σε προσωπικούς πόρους της ομάδας, αλλά μπορεί επίσης και να δημιουργηθεί εξασφαλίζοντας κάποια χορηγία (βλ. κεφ. 4.6)

Κατά την επιλογή των καταλληλότερων ατόμων/φορέων που θα κληθούν να στελεχώσουν την ιδρυτική ομάδα ή/και να συμμετέχουν τελικά στην ΕΚΟΙΝ, θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν η διαφορετική φύση των έργων ΑΠΕ ή ΕΕ που ενδέχεται να ενταχθούν στις δραστηριότητες της ΕΚΟΙΝ, π.χ. ως προς τις απαιτήσεις τους, το επίπεδο επίδρασης κ.λπ. Στον πίνακα 5, παρατίθενται ενδεικτικές ομάδες ενδιαφερομένων μερών που μπορούν να συμμετάσχουν σε μια ΕΚΟΙΝ.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η προώθηση της συμμετοχής των πολιτών/μελών στη διαχείριση και στη διακυβέρνηση μιας ΕΚΟΙΝ είναι ζωτικής σημασίας, όχι μόνο μέσω των παραδοσιακών μηχανισμών (γενική συνέλευση και διοικητικό συμβούλιο), αλλά και μέσω της εφαρμογής διαδικασιών λήψης αποφάσεων από την βάση προς τα πάνω (bottom-up approach) και δίνοντας χώρο στη συλλογική σκέψη. Ωστόσο, συνιστάται να υπάρχει διαβάθμιση στα περιθώρια εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών ανά φάση, από την “ενημέρωση και συμμετοχή ως μέλος” μέχρι την “εξουσιοδότηση και την ανάληψη ευθύνης”, για να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ευελιξία στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κατά συνέπεια, μπορεί να συσταθεί μια ομάδα δράσης δύο επιπέδων βάσει της φύσης και της φάσης ανάπτυξης της ΕΚΟΙΝ (με ευρεία συμμετοχή στο στάδιο ίδρυσης της, λιγότερο ευρεία κατά την ανάπτυξη/υλοποίηση έργων υποστήριξης της βιώσιμης παραγωγής ενέργειας ή άλλων δραστηριοτήτων). Κατά περίπτωση, μπορεί να αποφασιστεί μια ευρύτερη διαδικασία διαβούλευσης ανάλογα με τις ειδικές απαιτήσεις συγκεκριμένων σχεδίων/έργων/δραστηριοτήτων. Επισημαίνεται ότι η άμεση συμμετοχή των πολιτών/μελών σε διοικητικά ζητήματα της ΕΚΟΙΝ (π.χ. αύξηση του μεγέθους της, θέματα της αγοράς και του ανταγωνισμού) μπορεί να οδηγήσει σε δυσκολίες και αποδυνάμωση της δημοκρατικής λειτουργίας της στην πράξη.²¹

²¹ REScoop 20-20-20 project, Guide to engage and manage stakeholders. Πηγή: <http://bit.ly/2JJz6Lt>

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Ενδεικτικές ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων που μπορούν να συμμετέχουν σε ΕΚΟΙΝ ²²

ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	
Τελικοί χρήστες και Τοπική Κοινωνία	<ul style="list-style-type: none"> • Ιδιώτες/Νοικοκυριά • Εκπρόσωποι από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ) & άλλοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών • Διαχειριστές κτιριακών εγκαταστάσεων • Τοπικές επιχειρήσεις (π.χ. βιοτεχνίες, έμποροι) • Τοπικές ενώσεις αγροτών • Τουριστικές επιχειρήσεις (π.χ. ξενοδοχεία, επιχειρήσεις εστίασης)
Φορείς/Οργανισμοί	<ul style="list-style-type: none"> • ΟΤΑ (π.χ. Δήμοι, Περιφέρειες), Τοπικοί/περιφερειακοί φορείς χάραξης πολιτικής (π.χ. Οργανισμοί Ανάπτυξης) • Δημοτικές υπηρεσίες και σχετικές εταιρείες (π.χ. δημοτικές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, μεταφορών) • Θεσμικοί φορείς όπως εμπορικά επιμελητήρια, τεχνικά επιμελητήρια • Εκπαιδευτικοί φορείς (π.χ. Ερευνητικά Ινστιτούτα, ΑΕΙ, σχολεία, κ.ά.) • Τεχνικοί Εμπειρογνώμονες (εμπειρογνώμονες, νομικοί, τεχνικοί & οικονομικοί σύμβουλοι, κ.λπ.)
ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΗΦΘΟΥΝ ΥΠ' ΟΨΙΝ, ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	
Φορείς/Οργανισμοί που μπορεί να συμμετέχουν στην υλοποίηση έργων ΑΠΕ	<ul style="list-style-type: none"> • Προμηθευτές/ενώσεις εγκαταστατών συστημάτων ΑΠΕ • Παραγωγοί Ενέργειας από ΑΠΕ • Ερευνητικοί φορείς • Σύνδεσμοι/ενώσεις ιδιοκτητών ακινήτων (κτιρίων/γης) • Αγροτικοί ή δασικοί συνεταιρισμοί
Φορείς που μπορεί να συμμετέχουν στην υλοποίηση έργων Ενεργειακής Απόδοσης	<p>Στον κτιριακό τομέα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κατασκευαστικές εταιρείες-Εργολήπτες • Τεχνικά γραφεία-Μηχανικοί • Προμηθευτές τεχνολογίας/προϊόντων • Σύνδεσμοι/ενώσεις ιδιοκτητών ακινήτων (κτιρίων/γης) • Ερευνητικά Ινστιτούτα, Εμπειρογνώμονες σε εφαρμογές Εξοικονόμησης Ενέργειας <p>Στο βιομηχανικό τομέα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μονάδες παραγωγής θερμικής ενέργειας (π.χ. εταιρείες τηλεθέρμανσης) • Κατασκευαστές <p>Στον τομέα των μεταφορών:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συγκοινωνιολόγοι • Ιδιωτικές/δημόσιες εταιρείες μεταφορών • Οργανισμοί μεταφορών • Ποδηλατικοί σύλλογοι

²² GreenPartnerships project, Local partnerships for greener cities and regions, Practical Guide for Implementing Effective Local Energy Action Plan. Πηγή: <http://bit.ly/2VLCjkZ>

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 4.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

- Τα ιδρυτικά μέλη μιας ΕΚΟΙΝ οφείλουν να εντοπίσουν τις δεξιότητες/ικανότητες/γνώσεις που απαιτούνται για την ανάπτυξη της οικονομικής αλλά και της ευρύτερης δραστηριότητας της ΕΚΟΙΝ, και να θέσουν συγκεκριμένα κριτήρια και διαδικασίες για την είσοδο νέων μελών στην ομάδα, για την επιλογή εργαζομένων, και για την εμπλοκή της τοπικής κοινότητας και άλλων εταίρων.
- Κατά την επιλογή των καταλληλότερων ατόμων/φορέων που θα κληθούν να στελεχώσουν την ιδρυτική ομάδα ή/και να συμμετέχουν τελικά στην ΕΚΟΙΝ, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διαφορετική φύση των έργων ΑΠΕ ή ΕΕ που ενδέχεται να ενταχθούν στις δραστηριότητες της ΕΚΟΙΝ.
- Συνιστάται να υπάρχει διαβάθμιση στα περιθώρια εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών ανά φάση, από την ενημέρωση και συμμετοχή ως μέλος μέχρι την εξουσιοδότηση και την ανάληψη ευθύνης, για να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ευελιξία στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.2 ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Η δημιουργία και η ανάπτυξη μιας ΕΚΟΙΝ σχετίζεται άμεσα με την τοπική κοινωνία. Βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στο υπάρχον κοινωνικό δυναμικό της τοπικής κοινωνίας, στα υπάρχοντα, δηλαδή, δίκτυα και κανόνες, καθώς και στην κοινωνική εμπιστοσύνη, στοιχεία που διευκολύνουν τη συνεργασία για το κοινό όφελος. Ταυτόχρονα όμως, μια ΕΚΟΙΝ ενισχύει το κοινωνικό αυτό δυναμικό μέσω των οικονομικών και κοινωνικών οφελών που προκύπτουν από τη δράση της. Τόσο για κοινωνικούς, όσο και για οικονομικούς λόγους, είναι σημαντικό να καλλιεργηθεί εξαρχής η αλληλοϋποστήριξη μεταξύ της ΕΚΟΙΝ και της τοπικής κοινωνίας. Καθώς η ΕΚΟΙΝ ωριμάζει, η αλληλεπίδραση αυτή δημιουργεί, με τη σειρά της, συνδέσεις (κοινωνικές, οικονομικές) με εθνικά αλλά και διεθνή δίκτυα, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την εξέλιξη της.

Σε οικονομικό επίπεδο, η δημιουργία μιας ΕΚΟΙΝ βασίζεται κατά κύριο λόγο στην άντληση πόρων που προέρχονται από τον στενό πυρήνα της τοπικής κοινότητας. Σταδιακά, όσο η ΕΚΟΙΝ μεγαλώνει, τόσο διευρύνεται και η κεφαλαιουχική της βάση, και ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών της, μεταξύ των μελών με άλλους πολίτες, αλλά και με άλλες επιχειρήσεις ή οργανισμούς. Ταυτόχρονα, οι πόροι που μπορούν να εξοικονομηθούν από την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μελών μιας ΕΚΟΙΝ, αλλά και η προσέλκυση κεφαλαίων για την υλοποίηση αειφορικών επενδύσεων σε ΑΠΕ (από πηγές εκτός της τοπικής κοινότητας), ενισχύουν

Εξίσου σημαντική για την δημιουργία και την εξέλιξη μιας ΕΚΟΙΝ είναι κι η αλληλεπίδραση με άλλες ενεργειακές κοινότητες και συνεταιρισμούς. Η δικτύωση σε τοπικό, εθνικό αλλά και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. άτυπα εθνικά δίκτυα, συγκρότηση εθνικής ομοσπονδίας, συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Ενεργειακών Συνεταιρισμών RESCoop.eu) προσφέρει ευκαιρίες εκπαίδευσης, ανταλλαγής εμπειριών και τεχνονγνωσίας, από κοινού διεκδίκησης αιτημάτων και πρόσβασης σε επενδυτικά κεφάλαια.

άμεσα και έμμεσα την τοπική οικονομία και επιχειρηματικότητα (π.χ. βελτίωση της οικονομικής δύναμης των πολιτών, οικονομικές συναλλαγές με τοπικές επιχειρήσεις, νέες θέσεις εργασίας κ.λπ.).

Σε κοινωνικό επίπεδο, μια ΕΚΟΙΝ στηρίζεται στην υποστήριξη της τοπικής κοινωνίας για να διασφαλίσει την πρόσβαση σε μέλη (π.χ. πολίτες, επιχειρήσεις, δήμοι κ.λπ.), σε ανθρώπινο δυναμικό (π.χ. εργαζόμενοι/ες, συνεργάτες κ.λπ.), σε γνώσεις (π.χ. συνεργασίες με ακαδημαϊκά ιδρύματα), σε οργανωσιακή υποστήριξη και υλικοτεχνικές παροχές (π.χ. συνεργασίες με φορείς ΟΤΑ, αναπτυξιακές εταιρείες κ.λπ.) και, το κυριότερο, στους τοπικούς ενεργειακούς πόρους. Με τη σειρά της, ενισχύει την ενεργειακή αυτάρκεια της τοπικής κοινωνίας μέσω της βιώσιμης αξιοποίησης των πόρων της, διασφαλίζοντας πως η τελευταία θα πραγματοποιηθεί με σεβασμό στο περιβάλλον, στο φυσικό/ανθρωπογενές τοπίο, στην ιστορία του τόπου κ.λπ.. Επιπλέον, δύναται να επιδράσει θετικά στο κοινωνικό κεφάλαιο του τόπου μέσω της άμεσης ή έμμεσης συμμετοχής των πολιτών σε έναν δημοκρατικό και κοινωνικά υπεύθυνο οργανισμό όπως είναι η ΕΚΟΙΝ.

Πράγματι, μια συμμαχία με ισχυρούς φορείς μπορεί να καθορίσει την επιτυχία μιας ΕΚΟΙΝ. Για παράδειγμα, μια συνεργασία με έναν δημόσιο οργανισμό, μπορεί να αυξήσει την αξιοπιστία της προς την τοπική κοινωνία. Επίσης, η συνεργασία με ένα ακαδημαϊκό ίδρυμα για την ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός προτεινόμενου έργου, μπορεί να συμβάλλει στη διασφάλιση της υποστήριξης της τοπικής κοινωνίας προς τα σχέδια μιας ΕΚΟΙΝ. Παρακάτω, αναφέρονται μερικές ομάδες ενδιαφέροντος, τις οποίες είναι θεμιτό να προσεγγίσει μια ΕΚΟΙΝ, ώστε από κοινού να δημιουργήσουν συνέργειες και να αλληλοϋποστηρίχουν.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η διασύνδεση των ΕΚΟΙΝ με τις τοπικές αρχές είναι πρωταρχικής σημασίας. Καταρχάς, οι τοπικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να ιδρύσουν ή/και να συμμετέχουν άμεσα ως μέλη σε μια ΕΚΟΙΝ, ώστε να επιταχύνουν τη μετάβασή τους σε πιο βιώσιμα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και ενεργειακά μοντέλα, ενώ μπορούν να εξοικονομήσουν μαζί με την ενέργεια και πόρους, τους οποίους να διαθέσουν για τη χρηματοδότηση άλλων πολιτικών. Ακόμα και αν δεν συμμετέχουν ως μέλη, έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν ΕΚΟΙΝ με πολλαπλούς τρόπους. Για παράδειγμα:

- Να παρέχουν στις ΕΚΟΙΝ δικές τους εκτάσεις ή στέγες για την υλοποίηση έργων, με αντάλλαγμα την προμήθεια ενέργειας σε προσιτή τιμή για ευάλωτα νοικοκυριά.
- Να παρέχουν κίνητρα σε τοπικές εταιρείες για να συμβάλλουν κι αυτές στη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου στον Δήμο, διαθέτοντας τις στέγες τους σε ΕΚΟΙΝ για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών, με αντάλλαγμα μια έκπτωση στα δημοτικά τέλη.
- Να συνεργαστούν με τοπικές ΕΚΟΙΝ για να οργανώσουν καμπάνιες για την κινητοποίηση και συμμετοχή των πολιτών στις ΕΚΟΙΝ ή σε ζητήματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για την εξοικονόμηση ενέργειας.
- Να συνάψουν συμβάσεις προμήθειας ενέργειας ή υπηρεσιών από τις ΕΚΟΙΝ.

Είναι σημαντικό οι ΕΚΟΙΝ να προσεγγίσουν τις τοπικές αρχές και να αναδείξουν τα παραπάνω οφέλη με τρόπο απλό και κατανοητό, ώστε να καλλιεργήσουν ένα έδαφος συνεργασίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Οι ΕΚΟΙΝ μπορούν να συνεργαστούν με τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε ζητήματα ενημέρωσης, εκπαίδευσης, όπως και σε επίπεδο έρευνας, τόσο σε τεχνικά όσο και σε οργανωτικά ζητήματα. Ταυτόχρονα, η συνεργασία μπορεί να επεκταθεί και στην υλοποίηση έργων, όπως η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες, που λόγω της εκπαιδευτικής χρήσης του κτιρίου μπορεί να λειτουργήσει ως πρότυπο ή/και να ενσωματωθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση των υπεύθυνων μελλοντικών πολιτών/επαγγελματιών σε θέματα ενέργειας. Προς αυτήν την κατεύθυνση, μια ΕΚΟΙΝ θα μπορούσε, επίσης, να υποστηρίξει μια σχολική κοινότητα στη δημιουργία ενός σχολικού συνεταιρισμού που θα δραστηριοποιόταν, μεταξύ άλλων, και σε θέματα ενέργειας²³, και έτσι να δράσει καταλυτικά, για την κινητοποίηση των μαθητών, των γονέων τους αλλά και άλλων κατοίκων.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΔΙΚΤΥΩΝ

Οι διαχειριστές των ενεργειακών δικτύων (ηλεκτρισμού και αερίου), έχοντας μακροχρόνια εμπειρία και πλήρη γνώση της λειτουργίας του ενεργειακού συστήματος, αποτελούν σημαντικό εταίρο των ΕΚΟΙΝ. Ιδιαίτερα ο ΔΕΔΔΗΕ παίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία του εγχειρήματος, αφού είναι αυτός που ασχολείται με την εκκαθάριση του συμφηφισμού και του εικονικού συμφηφισμού της παραγόμενης και καταναλισκόμενης ενέργειας. Στο πλαίσιο της αποτελεσματικότερης διαχείρισης των παραγόμενων ΑΠΕ και της αποδοτικότερης χρήσης του δικτύου, οι ΕΚΟΙΝ θα μπορούσαν να συνάψουν συμφωνίες για συνεργασία με τους φορείς δικτύων, για την αξιοποίηση, για παράδειγμα, τεχνολογιών όπως τεχνολογίες διαχείρισης απόκρισης-ζήτησης (demand response) ή αποθήκευσης (storage), μέσω ψηφιακών πλατφορμών κ.λπ.

ΙΔΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΑΠΕ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται εργολήπτες, μηχανικοί, σύμβουλοι, προμηθευτές εξοπλισμού και κάθε είδους επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να συνεργαστούν με τις ΕΚΟΙΝ για να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν κάποιο έργο. Αρκετές ΕΚΟΙΝ θεωρούν τις ιδιωτικές εταιρείες ως ανταγωνιστές που δυσκολεύουν τη δημιουργία κοινοτικών έργων ΑΠΕ, ενώ αντίθετα προωθούν εμπορικές εγκαταστάσεις ΑΠΕ, με κριτήριο το κέρδος. Παρόλο που αυτή η κριτική δεν είναι πάντα άδικη, θα ήταν χρήσιμο για τις ΕΚΟΙΝ να είναι ανοιχτές σε διάλογο με φορείς που μπορεί να τους οδηγήσουν σε μια, ενδεχομένως, συμφέρουσα συνεργασία, αξιολογώντας φυσικά τα οφέλη της διαδικασίας αυτής. Συνήθως, οι ιδιώτες επαγγελματίες και οι εταιρείες δια-

²³ Οι σχολικοί συνεταιρισμοί (Αρθ. 46, Ν. 1566/1985) αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, κι έχουν ως σκοπό τη διαπαιδαγώγηση των μαθητών σχετικά με τις αρχές της αλληλοβοήθειας, της συνεργασίας και της κοινωνικής ευθύνης, την ανάπτυξη της ανεξάρτητης σκέψης και δημοκρατικής συνείδησης, καθώς και τη γνώση συλλογικών μορφών οικονομικής δραστηριότητας. Εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομικών με θέμα «Διευκρινίσεις σχετικά με την επιβολή του τέλους επιτηδεύματος του άρθ. 31 του Ν. 3986/2011 σε σχολικούς συνεταιρισμούς του άρθ. 46 του Ν. 1566/1985.

Πηγή: <http://bit.ly/30mlVEK>

θέτουν περισσότερη τεχνογνωσία από τις ΕΚΟΙΝ κι η συνεργασία μαζί τους μπορεί να ενισχύσει το επιχειρηματικό τους πλάνο και τη δυνατότητά τους να αντλήσουν κεφάλαια. Ταυτόχρονα, η συμμετοχή της ΕΚΟΙΝ σε μια σύμπραξη μπορεί να εξασφαλίσει πως τα σχεδιαζόμενα έργα θα πραγματοποιηθούν με τρόπο που να διασφαλίζει τα οφέλη της τοπικής κοινωνίας.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να μάθει πολλά από περιβαλλοντικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν ήδη εμπειρία στην ενεργοποίηση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, με εκστρατείες και μάρκετινγκ. Σε συνεργασία μαζί τους, μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να μάθει, για παράδειγμα, πώς να κινητοποιήσει και ενεργοποιήσει περισσότερους ανθρώπους για να υιοθετήσουν έναν νέο πιο ορθολογικό τρόπο χρήσης της ενέργειας. Ακόμα, η συμπόρευση με περιβαλλοντικές οργανώσεις (κι όχι μόνο) μπορεί να ενδυναμώσει την παρουσία της ΕΚΟΙΝ στον δημόσιο διάλογο, σε θέματα συνδιαμόρφωσης εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών, ασκώντας πιέσεις προς τις αρμόδιες αρχές. Δεν αποκλείονται, βέβαια, οι περιπτώσεις όπου τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις μπορεί να αντιμετωπίσουν κάποια από τα σχέδια της ΕΚΟΙΝ με σκεπτικισμό. Είναι, λοιπόν, σημαντικό να υπάρχει στενή συνεργασία και συνεχής επικοινωνία, ώστε να βρεθεί κοινός τόπος για την τοπική αειφορική ανάπτυξη και πρόοδο.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Θα ήταν ωφέλιμο σταδιακά η ΕΚΟΙΝ να προσεγγίζει τοπικούς οργανισμούς, συλλόγους, πανελλαδικά δίκτυα και εθνικούς φορείς με στόχο τη συνεργασία, ανάλογα με τους σκοπούς και τις ανάγκες κάθε φορέα. Πανερωπαϊκά λειτουργούν πολλές πρωτοβουλίες που προσφέρουν τεχνική υποστήριξη, ευκαιρίες δικτύωσης, ανάδειξης καλών παραδειγμάτων κ.λπ., για τη χάραξη και υλοποίηση τοπικών στρατηγικών με στόχο την ενεργειακή μετάβαση ή την αντιμετώπιση φαινομένων όπως αυτό της ενεργειακής φτώχειας, όπως η Γραμματεία για την Καθαρή Ενέργεια στα Νησιά της Ε.Ε., το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Ενεργειακή Φτώχεια κ.ά. Ένας από τους σημαντικότερους εταίρους για τις ΕΚΟΙΝ είναι η Συνομοσπονδία των Ενεργειακών Συνεταιρισμών στην Ευρώπη (RESCoop.EU). Το δίκτυο αποτελείται από περίπου 1.500 ενεργειακούς συνεταιρισμούς και έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους ενεργειακούς συνεταιρισμούς, τόσο σε επίπεδο λόμπι, όσο και σε επίπεδο ανταλλαγής εμπειριών, γνώσης και δικτύωσης. Συγκεκριμένα, η συνομοσπονδία RESCoop.EU ασχολείται με την εκπροσώπηση των συνεταιρισμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την προώθηση των συνεταιριστικών αρχών, καθώς και με τη διάδοση επιτυχημένων πρακτικών και λειτουργικών μοντέλων διοίκησης μέσω ημερίδων, συνεδρίων και διαφόρων εκδηλώσεων δικτύωσης σε όλη την Ευρώπη.

Τα Ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, όπως, για παράδειγμα, το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» του ευρωπαϊκού προγράμματος-πλαισίου για την έρευνα και την καινοτομία, προσφέρουν ένα ακόμη ενδιαφέρον περιβάλλον για μάθηση και δικτύωση των ΕΚΟΙΝ. Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» στοχεύει να διευκολύνει τη συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα για την υλοποίηση της καινοτομίας. Συνδυάζοντας την έρευνα και την καινοτομία, το πρόγραμμα δίνει έμφαση στην επιστήμη, στη βιομηχανική ανάπτυξη, και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων. Τα τελευταία χρόνια, διάφορες ενεργειακές κοινότητες ανά την Ευρώπη έχουν συμμετάσχει σε ποικίλα προγράμματα και έργα για την έρευνα και την καινοτομία, χτίζοντας διεθνές δίκτυο και εμβαθύνοντας γνωσιακά σε ζητήματα σχετικά με την ενεργειακή μετάβαση. Μερικά παραδείγματα βρίσκονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ΕΚΟΙΝ

Το πρόγραμμα **RESCOOP 20-20-20** που χρηματοδοτήθηκε από την Ε.Ε. στο πλαίσιο του Intelligent Energy Europe (2012-2015), ήταν ένα πρόγραμμα κατά τη διάρκεια του οποίου μελετήθηκαν 12 συνεταιρισμοί από όλη την Ευρώπη με στόχο να αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζεται η κοινωνική αποδοχή των έργων ΑΠΕ από μια ενδεχόμενη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας σε ενεργειακούς συνεταιρισμούς.

<https://www.rescoop.eu/european-projects>

Κύριος στόχος του έργου **CO-POWER** (Κοινοτική Ενέργεια) ήταν η επιτάχυνση της ανάπτυξης έργων ΑΠΕ ανά την Ευρώπη μέσω της δημιουργίας ενός ευνοϊκού νομοθετικού πλαισίου καθώς και μιας ευρείας συμμαχίας κοινωνικών φορέων για την υποστήριξή τους.

<http://www.communitypower.eu>

Το πρόγραμμα **WISE POWER** εστίασε στη βελτίωση της συμμετοχής και υποστήριξης των ανεμογεννητριών από την κοινωνία, ενισχύοντας παράλληλα τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων αιολικής ενέργειας.

<http://wisepower-project.eu>

Το πρόγραμμα **RESCOOP PLUS** (Ορίζοντας 2020) αποσκοπεί να καταστήσει τους ενεργειακούς συνεταιρισμούς στην Ευρώπη ικανούς να δραστηριοποιηθούν πέρα από την παραγωγή και την προμήθεια ενέργειας και στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας, και να μάθουν καλύτερα την ενεργειακή τους συμπεριφορά.

<http://www.rescoop-ee.eu/rescoop-plus>

Το πρόγραμμα **RESCOOP MECISE** (Συνεταιρισμοί Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας κινητοποιούν τους Ευρωπαίους Πολίτες προς την Επένδυση στην Αειφόρο Ενέργεια – Renewable Energy Cooperatives Mobilizing European Citizens to Invest in Sustainable Energy) αναφέρεται σε ένα πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 κατά τη διάρκεια του οποίου έξι μεγάλοι ενεργειακοί συνεταιρισμοί συνέδεσαν έργα ΑΠΕ με ενεργειακή απόδοση, προωθώντας συνεργασίες με πόλεις και δήμους.

<http://www.rescoop-mecise.eu>

Το **FLEXCOOP** στοχεύει στην εισαγωγή ενός πλαισίου πλήρους αυτοματοποιημένης απόκρισης ζήτησης (Demand Response) και μιας σειράς εργαλείων για τους οικιακούς καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας.

<http://www.flexcoop.eu>

Ο κύριος στόχος του **WISEGRID** είναι η παροχή μιας σειράς προτάσεων και τεχνολογιών για την αύξηση της «εμφυΐας», της σταθερότητας και της ασφάλειας ενός ανοικτού ευρωπαϊκού ενεργειακού δικτύου που βάζει τον καταναλωτή στο κέντρο.

<https://www.wisegrid.eu/about>

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ Ή ΔΥΣΠΙΣΤΙΑ

Η επιτυχία μιας ΕΚΟΙΝ προϋποθέτει τη συμφωνία μεταξύ ποικίλων ενδιαφερομένων ετερογενών ατόμων, εταιρειών, φορέων, μη κερδοσκοπικών οργανώσεων κ.λπ., που μπορεί να έχουν (αρκετά) διαφορετικά συμφέροντα. Για την επιτυχή συλλογική δράση μιας ΕΚΟΙΝ απαιτείται συντονισμός και διαρκής ανανέωση αυτής της κοινωνικής σύμβασης, στη βάση ενός αυξημένου ενδιαφέροντος για την κοινωνία και μιας ισχυρής αίσθησης ευθύνης και φροντίδας για την τοπική κοινότητα. Κρίσιμη για την κινητοποίηση της κοινότητας και την επιτυχία μιας τέτοιας συλλογικότητας φαίνεται να είναι και η παρουσία χαρισματικών «πρωτοπόρων» ατόμων που διαθέτουν την ικανότητα να διατηρούν τη συνεκτικότητα της συλλογικότητας, βοηθώντας την να αντιμετωπίσει τις όποιες κρίσεις εμφανίζονται.

Οι κρίσεις που καλείται να αντιμετωπίσει μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να αφορούν σε τριγμούς στο εσωτερικό της ή στη σχέση της με την ευρύτερη κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, οι αρνητικές αντιδράσεις από τρίτους, συνήθως, σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τις (αντιληπτές) επιπτώσεις στο φυσικό τοπίο και τις επακόλουθες επιπτώσεις τους σε άλλους τομείς (π.χ. στον τουρισμό), τη δημιουργία ηχητικής ρύπανσης ή οπτικής όχλησης καθώς και τις αντιληπτές συνέπειες για τις τιμές των ακινήτων και την τοπική πανίδα και χλωρίδα. Η άμεση ενημέρωση και η πρόσκληση σε συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, από την αρχή, είναι κρίσιμη ώστε να αποφευχθούν ή να περιοριστούν αυτές οι αντιδράσεις. Σε περίπτωση που τέτοιου είδους εντάσεις βγουν στην επιφάνεια, είναι σημαντικό τα μέλη της ΕΚΟΙΝ να αναγνωρίσουν τις διαφορετικές απόψεις που εκδηλώνονται και να προσπαθήσουν να καταλάβουν το λόγο αντίδρασης προκειμένου να προβούν σταδιακά στην εξομάλυνση της κρίσης.

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 4.2 ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Μια ΕΚΟΙΝ βασίζεται και ταυτόχρονα ενισχύει την κοινωνική εμπιστοσύνη, τη συνεργασία και τη συνοχή της τοπικής κοινότητας μέσω των κοινωνικών και οικονομικών οφελών που προκύπτουν από τη δράση της.
- Η δικτύωση σε τοπικό, εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο προσφέρει ευκαιρίες εκπαίδευσης, ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας, από κοινού διεκδίκησης αιτημάτων και πρόσβασης σε επενδυτικά κεφάλαια.
- Η άμεση επικοινωνία και πρόσκληση σε συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στις δράσεις μιας ΕΚΟΙΝ είναι απαραίτητη για την ομαλή της λειτουργία και την αποφυγή κρίσεων.

4.3 ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΟΡΑΜΑ

Προκειμένου να εξασφαλιστεί μια κοινά αποδεκτή κατεύθυνση σε ζητήματα στρατηγικής, απαιτείται να διαμορφωθεί και μια κοινή αντίληψη από όλα τα συμμετέχοντα μέρη (άτομα/φορείς) για την ταυτότητα και το όραμα της ΕΚΟΙΝ. Ένα κοινό όραμα, αποδεκτό από όλους, δρα ως πυξίδα και βοηθά στον συντονισμό των δράσεων που είναι απαραίτητες για τη δημιουργία, λειτουργία καθώς και την εξέλιξή της. Όσο πιο συγκεκριμένο, ποιοτικά και ποσοτικά, το όραμα μιας ΕΚΟΙΝ, τόσο περισσότερο βοηθά στην ευθυγράμμιση των προσδοκιών όλων των εμπλεκόμενων φορέων, και στην προσέλκυση και διατήρηση νέων μελών. Ταυτόχρονα, διευκολύνει την τοπική κοινωνία (πολίτες, τοπικές αρχές κ.λπ.) να αντιληφθεί τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που, πιθανώς, προκύψουν για τον τόπο, μέσα από την δράση της ΕΚΟΙΝ. Συνεπώς, μπορεί να συμβάλλει στην κάμψη πιθανών αντιδράσεων και σκεπτικισμού, να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ της τοπικής κοινωνίας και της ΕΚΟΙΝ, η άντληση χρηματικών πόρων, καθώς και η διεύρυνση του δικτύου συνεργατών. Επομένως, το όραμα της ΕΚΟΙΝ συνδέεται άρρηκτα με την ταυτότητά της και κατά συνέπεια αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του επιχειρηματικού της σχεδίου. Θα πρέπει να περιγράφει, σε πιθανούς χρηματοδότες, με τρόπο ξεκάθαρο και σαφή την αλλαγή που επιδιώκει να φέρει η ΕΚΟΙΝ, όπως και τα μέσα που προτίθεται να χρησιμοποιήσει για να πραγματοποιήσει το όραμά της. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί, κατά την διαμόρφωση του οράματος, στη διατήρηση της απαραίτητης ισορροπίας μεταξύ της στόχευσης της ΕΚΟΙΝ, ως φορέα ΚΑΛΟ, να επιδράσει μετασχηματιστικά στον τομέα της ενέργειας και της οικονομικής της βιωσιμότητας, ώστε η μία να μην υποσκελίζει την άλλη.

Υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις που τα μέλη της ΕΚΟΙΝ μπορούν να ακολουθήσουν για να συνδιαμορφώσουν το όραμα. Ανάμεσα τους, η διαδικασία σχεδιασμού προς το επιθυμητό μέλλον μέσω βημάτων (backcasting)²⁴, μια συμμετοχική προσέγγιση που στοχεύει στη μακροπρόθεσμη συστημική αλλαγή. Σε αντίθεση με τις προσεγγίσεις πρόβλεψης (forecasting), όπου οι άξονες δράσης (pathways) προς μια μελλοντική κατάσταση αναπτύσσονται διαδοχικά, ξεκινώντας από το παρόν, η μέθοδος αυτή προσδιορίζει πρώτα ένα μελλοντικό τελικό σημείο ριζικά διαφορετικό από το σήμερα και στη συνέχεια επιστρέφει στο παρόν. Μία ΕΚΟΙΝ μπορεί, για παράδειγμα, να οραματιστεί την ευημερία των μελών της και της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας μέσα από την ενεργό συμμετοχή των πολιτών σε ένα ενεργειακό μοντέλο που θα βασίζεται

Πιθανά κάποιοι φορείς να επιθυμήσουν να εμπλακούν μόνο επιφανειακά στην ΕΚΟΙΝ και στη διευκρίνιση του οράματός της, με στόχο να μειώσουν την ριζοσπαστικότητα της. Γι' αυτό τα μέλη της κοινότητας θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι η διεύρυνση της ΕΚΟΙΝ και του δικτύου υποστήριξής της δε θα αλλοιώσει το χαρακτήρα και τις βασικές αξίες της κοινότητας.

100% στις ΑΠΕ. Στο ενεργειακό αυτό μοντέλο μπορεί να επιχειρήσει να φτάσει μια ΕΚΟΙΝ μέσω διαφορετικών στρατηγικών. Με αυτό το στόχο θα μπορούσε να μελετηθεί το ενδεχόμενο κάλυψης της ενεργειακής ζήτησης, μέσα από την αποκεντρωμένη εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε στέγες ή με την τοποθέτηση μιας ανεμογεννήτριας ή ακόμη και με την εκμετάλλευση της γεωθερμίας. Η διαδικασία για τον εντοπισμό της βέλτιστης λύσης θα συμπεριελάμβανε την ανά-

²⁴ J.B. Robinson, Futures under glass: A recipe for people who hate to predict. Futures 1990, 22, 820–842. (Ο ελληνικός όρος: βήματα σχεδιασμού προς το επιθυμητό μέλλον.). Πηγή: <http://bit.ly/2EdYo0q>

πτυξη και σύγκριση διαφόρων σεναρίων για τον τρόπο απόκτησης και διαχείρισης των τεχνολογιών αυτών, και τις συνέπειές τους και τις απαιτούμενες δράσεις στο σήμερα.

Ανεξάρτητα από την μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί, το όραμα θα πρέπει να αποτυπώνει τον τρόπο οργάνωσης της ΕΚΟΙΝ, την υποστήριξη των μελών και συνεργατών της, τον τρόπο παραγωγής και διανομής, τόσο της ανανεώσιμης ενέργειας, όσο και του ευρύτερου κοινωνικού οφέλους. Καθοριστικό συστατικό της ταυτότητας και του οράματος μιας ΕΚΟΙΝ, ως συνεταιριστικής επιχείρησης, είναι συγκεκριμένες **αξίες και αρχές**, που επιδρούν καθοριστικά στον τρόπο σκέψης σχεδιασμού, επικοινωνίας, στις μεθόδους λήψης αποφάσεων, και το κυριότερο, στη βιωσιμότητα της.

ΕΙΚΟΝΑ 5 Οι αξίες μιας ΕΚΟΙΝ

Οι αξίες αυτές, συνοδευόμενες από μερικά ενδεικτικά επεξηγηματικά σχόλια είναι:

- **Η Αυτοβοήθεια:** Τα μέλη των ΕΚΟΙΝ είναι σε θέση να καλύπτουν μόνα τους τις ενεργειακές ανάγκες, να καταπολεμούν την ενεργειακή φτώχεια και να δημιουργούν θέσεις εργασίας, χωρίς να περιμένουν από το κράτος ή από ιδιώτες επενδυτές να το κάνουν για αυτούς.
- **Η Αυτοευθύνη:** Τα μέλη, ως ιδιοκτήτες, διαχειριστές και χρήστες των υπηρεσιών της ΕΚΟΙΝ, είναι, πρώτα από όλα, τα ίδια υπεύθυνα, ώστε να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί ορθά η ΕΚΟΙΝ.
- **Η Δημοκρατία:** Οι διαδικασίες είναι δημοκρατικές και ανοιχτές σε όλους.
- **Η Ισότητα:** Κάθε μέλος έχει δικαίωμα για μια ψήφο και όλοι/ες εντός της ΕΚΟΙΝ είναι ίσοι.
- **Η Δικαιοσύνη:** Δεν υπάρχει κανενός είδους διάκριση, καθώς όλοι/ες έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες, ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- **Η Αλληλεγγύη:** Υπάρχει η κοινή αντίληψη ότι το συμφέρον και η ευημερία του καθενός/καθεμιάς επηρεάζει και επηρεάζεται από την ευημερία όλων των συνεταίρων και της ευρύτερης κοινότητας.

Η συσσωρευμένη διεθνής εμπειρία των 170 ετών του συνεταιριστικού κινήματος έχει προσδιορίσει **επτά συνεταιριστικές αρχές** που έχουν επίσης ως στόχο να βοηθήσουν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, που θα τις ακολουθήσουν, να αναπτυχθούν με επιτυχία. Παρότι το νομικό πλαίσιο έχει λάβει υπ' όψιν του αυτές τις αρχές, είναι σημαντικό τα μέλη, το ΔΣ, η διεύθυνση αλλά και οι εξωτερικοί συνεργάτες να τις κατανοήσουν και να τις ενσωματώνουν συνεχώς στον τρόπο λειτουργίας τους αλλά κυρίως στον τρόπο σκέψης και λήψης αποφάσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Οι επτά συνεταιριστικές αρχές του διεθνούς συνεταιριστικού κινήματος

<p>ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ</p> <p>01</p>	<p>Οι ΕΚΟΙΝ είναι εθελοντικές οργανώσεις με την έννοια ότι τα μέλη συμμετέχουν βραχυζόμενα στη δική τους θέληση χωρίς να υπόκεινται σε εξωτερικές πιέσεις. Είναι επίσης ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα, τα οποία είναι ικανά να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και να αποδεχτούν με προθυμία τις ευθύνες του μέλους χωρίς εθνικές, κοινωνικές, φυλετικές, πολιτικές ή θρησκευτικές διακρίσεις.</p>
<p>ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ</p> <p>02</p>	<p>Οι ΕΚΟΙΝ είναι δημοκρατικές οργανώσεις, οι οποίες ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής και στη λήψη των αποφάσεων. Οι άνδρες και οι γυναίκες που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Πρωτίστως, τα μέλη των ΕΚΟΙΝ έχουν ίσα εκλογικά δικαιώματα (ένα μέλος - μία ψήφος). Οι ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι οργανωμένες επίσης με δημοκρατικό τρόπο.</p>
<p>ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ</p> <p>03</p>	<p>Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα στο κεφάλαιο της ΕΚΟΙΝ και το ελέγχουν με δημοκρατικές μεθόδους. Μέρος του κεφαλαίου αυτού αποτελεί συνήθως κοινή περιουσία της συνεταιριστικής επιχείρησης. Τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση για το κεφάλαιο το οποίο καταβάλλουν ως προϋπόθεση συμμετοχής τους. Τα μέλη διαθέτουν πλεονάσματα για όλους ή για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς:</p> <ul style="list-style-type: none"> α) για ανάπτυξη της συνεταιριστικής επιχείρησής τους, πιθανόν με τη δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα πρέπει να είναι αδιανέμητο, β) ως όφελος στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές που είχαν με τη συνεταιριστική επιχείρηση και γ) για την πραγματοποίηση άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.
<p>ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ</p> <p>04</p>	<p>Οι ΕΚΟΙΝ είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, ελεγχόμενες από τα μέλη τους. Εάν θα συνάψουν συμφωνίες με άλλους οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και των κυβερνήσεων, ή εάν θα εξασφαλίσουν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές θα πρέπει να το πράττουν με όρους, οι οποίοι διασφαλίζουν τον δημοκρατικό έλεγχο που ασκείται από τα μέλη και διατηρούν την αυτονομία της συνεταιριστικής επιχείρησης.</p>
<p>ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ</p> <p>05</p>	<p>Οι ΕΚΟΙΝ εξασφαλίζουν εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη, τους αιρετούς εκπρόσωπους, τους διευθυντές και τους υπαλλήλους τους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεών τους. Ενημερώνουν το κοινό, ειδικότερα τη νέα γενιά και τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης, για τη φύση του συνεργατισμού και τα οφέλη που προσφέρει.</p>

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εξυπηρετούν περισσότερο αποτελεσματικά τα μέλη τους και ενδυναμώνουν το συνεταιριστικό κίνημα συνεργαζόμενες μεταξύ τους σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι ΕΚΟΙΝ εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών τους, εφαρμόζοντας την πολιτική που αποφασίζεται από τα μέλη τους. Οι βασικότεροι άξονες της συνεταιριστικής κοινωνικής πολιτικής, με την ευρύτερη έννοια του όρου, είναι η αύξηση του εθνικού προϊόντος, η αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου, η περιφερειακή ανάπτυξη και η πρόωθηση προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 4.3 ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΟΡΑΜΑ

- Η ύπαρξη ενός κοινού οράματος ενισχύει τη διαμόρφωση μιας κοινά αποδεκτής κατεύθυνσης και στρατηγικής. Ταυτόχρονα, βοηθά στην ευθυγράμμιση των προσδοκιών όλων των εμπλεκομένων φορέων.
- Οι Αξίες των συνεταιριστικών επιχειρήσεων αποτελούν και για την ΕΚΟΙΝ καθοριστικό συστατικό της ταυτότητας και του οράματός της.
- Οι επτά (7) συνεταιριστικές αρχές προέρχονται από τη συσσωρευμένη διεθνή εμπειρία των 170 ετών του συνεταιριστικού μοντέλου. Η εφαρμογή τους θα βοηθήσει τις ΕΚΟΙΝ, που θα τις ακολουθήσουν, να αναπτυχθούν με επιτυχία.

4.4 ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Μια Ενεργειακή Κοινότητα (ΕΚΟΙΝ), δεδομένου ότι εργάζεται ώστε να προάγει την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική ωφέλεια, καλείται, κατά την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της, να συνυπολογίζει τόσο τις τεχνολογικές παραμέτρους, όσο και τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στο τοπικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η ανάλυση των ενεργειακών αναγκών του τόπου δραστηριοποίησής της καθώς και των διαθέσιμων ενεργειακών πόρων και τεχνολογικών επιλογών συνιστά βασική διαδικασία για τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων του σχεδιασμού της. Ταυτόχρονα, πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν πολλά συμπληρωματικά κριτήρια προκειμένου να αξιολογηθούν συγκριτικά σενάρια και να επιλεχθούν τα έργα ΑΠΕ και ΕΕ με τα μέγιστα οφέλη για την ανάπτυξη της ίδιας της ΕΚΟΙΝ και της ευρύτερης κοινότητας, με σεβασμό στο περιβάλλον και στις αρχές της αειφορίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 Βασικά κριτήρια επιλογής ενεργειακού έργου
(για τη μέγιστη συμβολή στην κοινωνία και στο περιβάλλον)²⁵

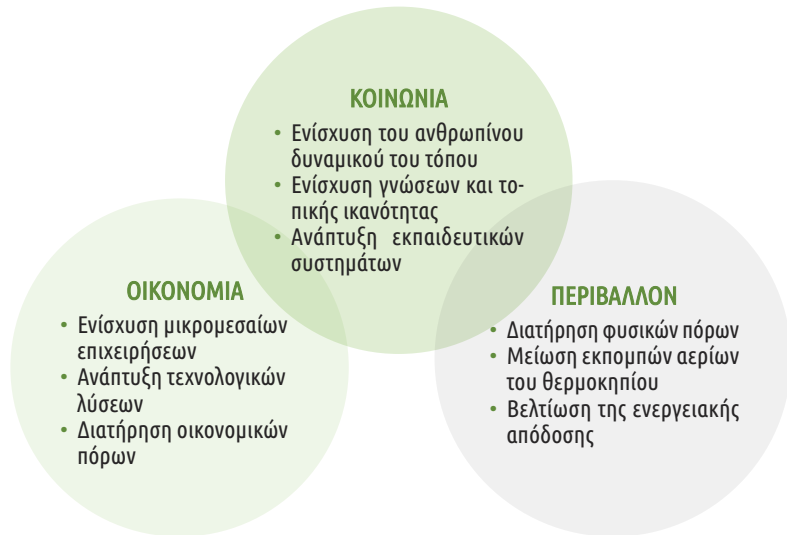
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	Πριν την έναρξη του σχεδιασμού ενός έργου βιώσιμης ενέργειας, συνιστάται να αναλυθούν οι ενεργειακές ανάγκες της τοπικής κοινότητας. Έτσι, η ΕΚΟΙΝ αναμένεται να επιτύχει την επιλογή των καταλληλότερων, για τις τοπικές συνθήκες, μέτρων ΑΠΕ και ΕΕ.
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	Κάθε ανθρωπογενής παρέμβαση στο περιβάλλον, ακόμη και η πιο μικρή, προκαλεί περιβαλλοντική επιβάρυνση. Από την άλλη, ο σχεδιασμός έργων/μέτρων βιώσιμης ενέργειας θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως ευκαιρία για την ελαχιστοποίηση μιας υφιστάμενης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης ή για τη μετατροπή του σε περιβαλλοντικό όφελος, εξετάζοντας το ενδεχόμενο εκμετάλλευσής του (υιοθετώντας την προσέγγιση της κυκλικής οικονομίας), τηρώντας παράλληλα τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Επομένως, η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του τοπικού περιβάλλοντος κρίνεται σκόπιμο να προηγηθεί της διαδικασίας προγραμματισμού σχεδίων και έργων βιώσιμης ενέργειας.
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	Σε κάποιες περιπτώσεις, τα έργα ΕΕ και ΑΠΕ μπορεί να απαιτούν υψηλότερο επενδυτικό κεφάλαιο σε σχέση με αντίστοιχα συμβατικά έργα (ιδιαίτερα όταν στα τελευταία, συχνά, δεν συνυπολογίζονται εξωτερικά κόστη π.χ. επιπτώσεις στην υγεία ή στο περιβάλλον). Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή συνιστά σημαντική πρόκληση για τη δημιουργία μιας ΕΚΟΙΝ (με τη συμμετοχή ιδιωτικών και δημόσιων φορέων), προκειμένου να αναλάβει δράση για την υλοποίηση τέτοιου είδους έργων, εφόσον μακροπρόθεσμα ανακύπτουν πολλαπλά οφέλη (άμεσα ή έμμεσα) για την τοπική κοινότητα. Επιπλέον, η σημερινή τάση μείωσης του κόστους των έργων ΑΠΕ και ΕΕ καθιστά την πρόσκληση αυτή δευτερεύουσα.

²⁵ COMPOSE project, Common Methodology for Demonstration, 2017.

**ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ
ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Η έννοια της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση των παραγωγικών δυνατοτήτων τοπικά. Η ΕΚΟΙΝ καλείται να διαμορφώσει ένα πρότυπο βιωσιμότητας, το οποίο θα θέτει ως στόχο την ισορροπία μεταξύ κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων (π.χ. αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού ΑΠΕ σε συνδυασμό με τις τοπικές πρακτικές και την τοπική κατανάλωση ενέργειας).

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν, κατά το σχεδιασμό ενός νέου έργου ΑΠΕ ή ΕΕ, ο αναμενόμενος αντίκτυπος στην τοπική οικονομία (δηλαδή οι κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις).

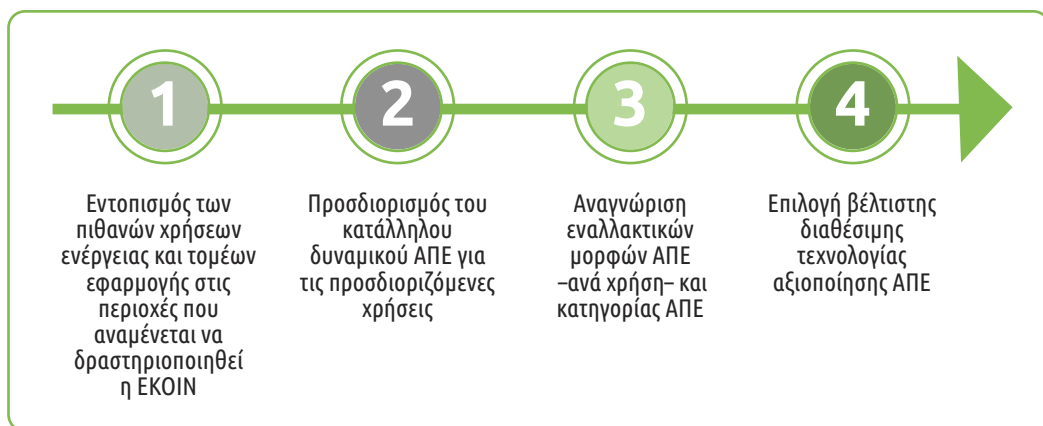
**ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΟΙΝ**

Η διάδοση στο ευρύ κοινό των αποτελεσμάτων, που επιτυγχάνονται μέσα από έργα ΕΕ και ΑΠΕ, αναμένεται να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την προσέλκυση νέων μελών σε μια ΕΚΟΙΝ. Ειδικότερα, μέσα από τις δραστηριότητες παρακολούθησης της προόδου και της βελτίωσης της ενεργειακής συμπεριφοράς των μελών της, η ΕΚΟΙΝ μπορεί να προβάλει τον θετικό αντίκτυπο από τη λειτουργία της και τις υπηρεσίες που προσφέρει, προκειμένου να ενισχύσει περαιτέρω την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας σε θέματα ενεργειακής απόδοσης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Βασική προϋπόθεση για την ορθολογική και αποτελεσματική ανάπτυξη ενός ενεργειακού σχεδίου - έργου σε τοπικό επίπεδο, αποτελεί η ανάλυση του ενεργειακού δυναμικού της περιοχής στην οποία πρόκειται υλοποιηθεί. Πιο συγκεκριμένα, συνιστάται η αξιολόγηση των διαθέσιμων πόρων να προηγείται της διαδικασίας σχεδιασμού, ώστε τα μέλη της ΕΚΟΙΝ, που θα επιφορτιστούν με την υλοποίηση αυτού του αρχικού σταδίου ή οι συνεργαζόμενοι μελετητές (εφόσον τα μέλη δεν διαθέτουν τις ειδικές γνώσεις) να είναι σε θέση να προσδιορίσουν τις ΑΠΕ που είναι οι πλέον κατάλληλες για την παραγωγή ενέργειας, ενώ ταυτόχρονα ικανοποιούν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες του τοπίου (π.χ. τοποθέτηση φωτοβολταϊκού με κόκκινα κελιά σε στέγες παραδοσιακού οικισμού).

Βασική προϋπόθεση για την ορθολογική και αποτελεσματική ανάπτυξη ενός ενεργειακού σχεδίου - έργου σε τοπικό επίπεδο, αποτελεί η ανάλυση του ενεργειακού δυναμικού της περιοχής στην οποία πρόκειται υλοποιηθεί. Πιο συγκεκριμένα, συνιστάται η αξιολόγηση των διαθέσιμων πόρων να προηγείται της διαδικασίας σχεδιασμού, ώστε τα μέλη της ΕΚΟΙΝ, που θα επιφορτιστούν με την υλοποίηση αυτού του αρχικού σταδίου ή οι συνεργαζόμενοι μελετητές (εφόσον τα μέλη δεν διαθέτουν τις ειδικές γνώσεις) να είναι σε θέση να προσδιορίσουν τις ΑΠΕ που είναι οι πλέον κατάλληλες για την παραγωγή ενέργειας, ενώ ταυτόχρονα ικανοποιούν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες του τοπίου (π.χ. τοποθέτηση φωτοβολταϊκού με κόκκινα κελιά σε στέγες παραδοσιακού οικισμού).

ΕΙΚΟΝΑ 6 Μεθοδολογική προσέγγιση για την επιλογή των κατάλληλων έργων ΑΠΕ ή/και ΕΕ²⁶

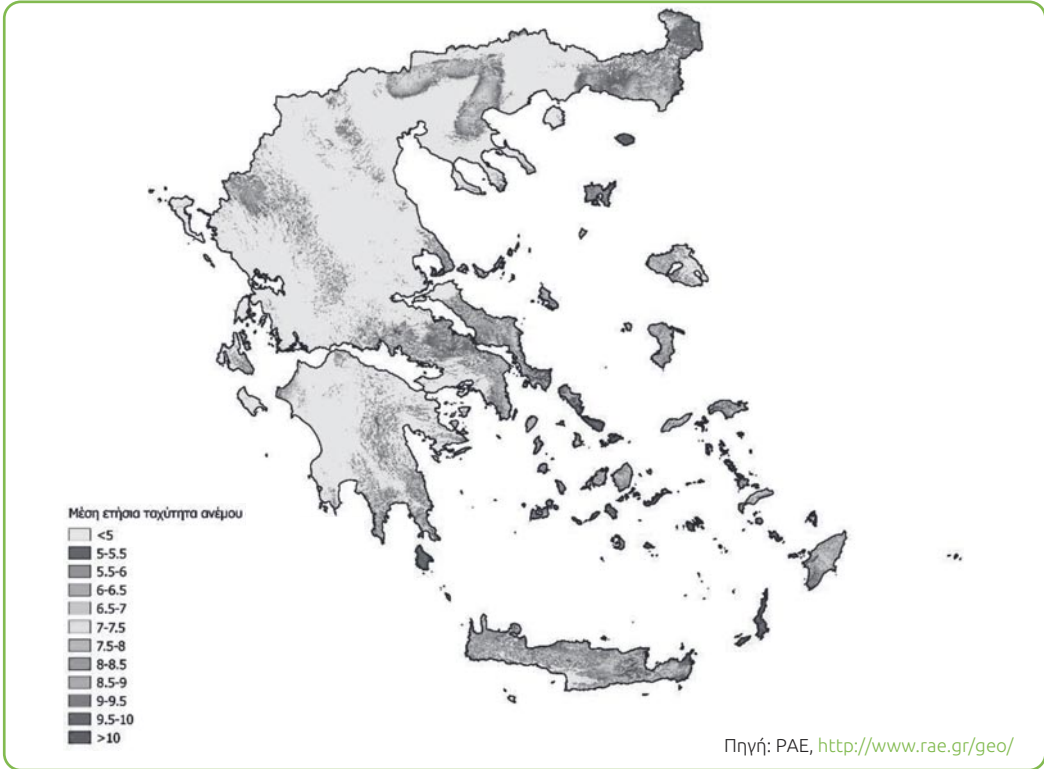

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η χώρα μας διαθέτει αξιόλογο δυναμικό ΑΠΕ, οι οποίες μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά για την περιβαλλοντικά συμβατή αναδιάρθρωση του ενεργειακού συστήματός της. Το δυναμικό αυτό, συνίσταται κυρίως από την ηλιακή, την αιολική και τη γεωθερμική ενέργεια, την υδάτινη ενέργεια στην ξηρά (υδραυλική ενέργεια) και τη θάλασσα (κυματική-παλιρροιακή ενέργεια), και τη βιομάζα. Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός του διαθέσιμου δυναμικού εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα, στον τομέα των μεταφορών, κ.ά.

²⁶ Th. Tsoutsos (ed), Sustainable Energy Communities in Insular and Ecologically Sensitive Areas, European Commission, DG Energy and Transport, 2007

ΕΙΚΟΝΑ 7 Χάρτης Αιολικού Δυναμικού στην Ελλάδα
(ταχύτητα ανέμου στα 100 μ. πάνω από την επιφάνεια του εδάφους)

ΑΙΟΛΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Σε γενικές γραμμές, η αιολική ενέργεια αποτελεί μια ανανεώσιμη και ήπια μορφή ενέργειας, η οποία προέρχεται από τη μετατροπή μικρού ποσοστού της ηλιακής ενέργειας σε κινητική ενέργεια του ανέμου. Σήμερα, η αιολική ενέργεια βρίσκει εφαρμογή κυρίως στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, όπου μέσω των ανεμογεννητριών καθίσταται δυνατή η μετατροπή της κινητικής ενέργειας του ανέμου σε μηχανική και, εν συνεχεία, σε ηλεκτρική.^{27,28} Η εγκατάσταση των ανεμογεννητριών μπορεί να υλοποιηθεί είτε στο έδαφος, σε κατάλληλες θέσεις ώστε να διασφαλίζεται η αποδοτική λειτουργία τους και η αισθητικά αποδέκτη ένταξη τους στο περιβάλλον, είτε σε κάποια απόσταση από τις ακτές μέσα στη θάλασσα (υπεράκτια).²⁹

Η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετικό πλούσιο αιολικό δυναμικό κυρίως στις νησιωτικές περιοχές της (π.χ. Κρήτη, Αιγαίο, Εύβοια, κ.λπ.), στις οποίες συναντώνται σήμερα τα περισσότερα αιολικά πάρκα. Η εκμετάλλευση του αιολικού δυναμικού στη χώρα μας, σε συνδυασμό με τη βελτίωση

²⁷ Θ. Τσοούτσος, Ι. Κανάκης, *Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας: Τεχνολογίες και Περιβάλλον*, Εκδόσεις Παπασωτηρίου, 2013

²⁸ Ι. Καλδέλλης, *Διαχείριση της Αιολικής Ενέργειας*, Εκδόσεις Σταμούλης, 2005

²⁹ Θ. Τσοούτσος, Στ. Τουρνάκη, *Μικρές Α/Γ, Εφαρμογές στον Οικιακό Τομέα*, Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων, 2010

των τεχνολογιών που ενσωματώνονται στις σύγχρονες ανεμογεννήτριες, αναμένεται να συντελέσει σημαντικά προς τη κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης³⁰.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΑΦΑΛΑΤΩΣΗ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ ΣΕ ΠΟΣΙΜΟ ΝΕΡΟ ΜΕ ΑΙΟΛΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Στο νησί της Μήλου έχει εγκατασταθεί, από το 2009, μονάδα αφαλάτωσης 3.000 m³/ημέρα. Μια ανεμογεννήτρια, ισχύος 850 kW, εγκαταστάθηκε σε κατάλληλη θέση, ώστε να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του ηλεκτρικού φορτίου της μονάδας από ΑΠΕ. Το έργο καλύπτει πλήρως και αδιαλείπτως τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες της νήσου Μήλου σε πόσιμο νερό, ακόμα και τους θερινούς μήνες, παρέχοντας, σε 24ωρη βάση, πόσιμο νερό υψηλής ποιότητας σε πολύ χαμηλότερο κόστος σε σχέση με της μεταφορά νερού με υδροφόρα πλοία.

ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ (Φ/Β)

Η ενέργεια από τον ήλιο συνιστά μια βασική και ανεξάντλητη πηγή ενέργειας για τον πλανήτη. Επιπρόσθετα, οι περισσότερες μορφές ΑΠΕ, έμμεσα ή άμεσα, προέρχονται από την κατανομή της ηλιακής ακτινοβολίας στην ατμόσφαιρα. Μέχρι σήμερα, έχουν αναπτυχθεί συστήματα που αξιοποιούν την ηλιακή ακτινοβολία κυρίως για την παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία ταξινομούνται στις εξής κατηγορίες: τα θερμικά ηλιακά, τα παθητικά ηλιακά και τα φωτοβολταϊκά συστήματα.

Στη χώρα μας, η εκμετάλλευση της ηλιακής ενέργειας μπορεί να αποτελέσει μια βιώσιμη επιλογή παραγωγής ενέργειας, ιδιαίτερα σε περιοχές με πολύ υψηλό ηλιακό δυναμικό (π.χ. Κρήτη, Πελοπόννησος, νησιά του Αιγαίου). Κατά συνέπεια, τα ηλιακά συστήματα μπορούν να ενταχθούν σε ένα ευρύ πεδίο εφαρμογών³¹.

ΘΕΡΜΙΚΑ ΗΛΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Η αρχή λειτουργίας των θερμικών ηλιακών συστημάτων βασίζεται στη χρήση ενός συλλέκτη, μέσω του οποίου η ηλιακή ενέργεια μετατρέπεται σε θερμότητα, που συλλέγεται και μεταφέρεται σε ένα ρευστό μέσο (π.χ. νερό). Η παραγωγή ζεστού νερού χρήσης αποτελεί την πιο διαδεδομένη εφαρμογή των θερμικών ηλιακών συστημάτων παγκοσμίως. Άλλες συνήθειες εφαρμογές αποτελούν η θέρμανση χώρων, ο ηλιακός κλιματισμός και η ξήρανση αγροτικών προϊόντων³².

ΠΑΘΗΤΙΚΑ ΗΛΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τα παθητικά ηλιακά συστήματα αξιοποιούν την ηλιακή ενέργεια για θέρμανση ή ψύξη χώρων, χωρίς τη χρήση μηχανικών μέσων. Πιο συγκεκριμένα, τα συστήματα αυτά εκμεταλλεύονται τις ιδιότητες των δομικών στοιχείων του κτιρίου για τη συλλογή και αποθήκευση της ηλιακής ενέργειας, η οποία, μέσω φυσική ροής, διανέμεται στους εσωτερικούς χώρους του. Τα συστήματα αυτά ταξινομούνται σε δύο κατηγορίες: στα συστήματα άμεσου κέρδους (ανοίγματα, φωταγωγοί) και στα συστήματα έμμεσου κέρδους (π.χ. ηλιακοί τοίχοι, ηλιακά αίθρια, κ.ά.)²³.

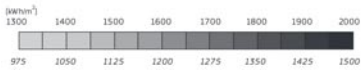
³⁰ Αιολική ενέργεια, Ιστοσελίδα Υπουργείου Ενέργειας και Περιβάλλοντος, 15.11.2018. Πηγή: <http://bit.ly/2Q5dhHi>

³¹ Ι. Φραγκιαδάκης, Φωτοβολταϊκά συστήματα, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, 2008.

³² Θ. Τσούτσος, Στ. Τουρνάκη, Θερμικά Ηλιακά Συστήματα, Εφαρμογές στον Οικιακό Τομέα, Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων, 2010.

ΕΙΚΟΝΑ 8

Χάρτης Ηλιακού Δυναμικού της Ελλάδας

Πηγή: JRC,PVGIS, 11/11/2018,
<http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/>

ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Πρόκειται για συστήματα που μετατρέπουν άμεσα την ηλιακή ακτινοβολία σε ηλεκτρική ενέργεια, μέσω των ημιαγωγών που περιλαμβάνονται στα φωτοβολταϊκά στοιχεία. Στην Ελλάδα, η προοπτική ανάπτυξης και εφαρμογής των Φ/Β συστημάτων είναι ιδιαίτερα αυξημένη, λόγω των σημαντικών πλεονεκτημάτων τους και του εξαιρετικά υψηλού δυναμικού ηλιακής ενέργειας. Τα Φ/Β συστήματα μπορούν να εγκαθίστανται είτε σε κτίρια (κατοικίες, κτηνοτροφικές μονάδες, αποθήκες γεωργικών προϊόντων, κ.λπ.) είτε στο έδαφος, όπου επιτρέπεται και η χρήση συστημάτων ικνηλάτησης (trackers). Ειδικά, οι δυνατότητες ενσωμάτωσης σε κτίρια καταγράφονται ιδιαίτερα αυξημένες, καθώς τα Φ/Β μπορούν να ενσωματωθούν με αισθητικά αποδεκτό τρόπο σε οποιοδήποτε οικοδομικό έργο, με τις συνηθέστερες εφαρμογές να αφορούν την ενσωμάτωση των Φ/Β σε σκεπές, προσόψεις, σκίαστρα / στέγαστρα, φωταγωγούς και φεγγίτες^{23,29}. Ανάλογα με τη χρήση του παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, τα Φ/Β κατατάσσονται σε:

- Αυτόνομα συστήματα, η παραγόμενη ενέργεια των οποίων καταναλώνεται επιτόπου και εξολοκλήρου από την παραγωγή στην κατανάλωση ή αποθηκεύεται σε μπαταρίες,
- Διασυνδεδεμένα συστήματα, η παραγόμενη ενέργεια των οποίων διοχετεύεται στο ηλεκτρικό δίκτυο για να μεταφερθεί και να καταλωθεί αλλού.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Ελληνική Εταιρεία Αιολικής Ενέργειας (ΕΛΕΤΑΕΝ), <http://eletaen.gr>
- Ελληνικός Σύνδεσμος Επενδυτών Μικρών Α/Γ, <http://www.esema.gr>
- Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, <http://www.rae.gr/geo>
- Εργαστήριο Ανανεώσιμων & Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων Πολυτεχνείου Κρήτης, <http://www.resel.tuc.gr/index.php>
- Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ), <http://www.cres.gr/cres/index.html>

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΗΜΟΥΣ

Στο Νομό Καρδίτσας, και συγκεκριμένα στον πρώην Δήμο Κάμπου (ΔΕ Κάμπου), έχουν εγκατασταθεί πέντε (5) φωτοβολταϊκά πάρκα, συνολικής ισχύος 100 kW_p. Σε πλήρη λειτουργία ο σταθμός δίνει έσοδα στο Δήμο, τα οποία επανεπενδύονται για την υλοποίηση έργων βελτίωσης της ζωής των πολιτών, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές δράσεις³³.

ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Το Αστεροσκοπείο Σκίνακα βρίσκεται στο όρος Ιδη (Ψηλορείτης) στην κεντρική Κρήτη σε υψόμετρο 1750 μ. Από το έτος 2000, οι εγκαταστάσεις του Αστεροσκοπείου καλύπτουν τις ενεργειακές τους ανάγκες μέσω της λειτουργίας ενός αυτόνομου φωτοβολταϊκού συστήματος³⁴.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Σύνδεσμος Παραγωγών Ενέργειας με Φωτοβολταϊκά, <http://www.spef.gr/index.php/el>
- Σύνδεσμος Εταιρειών Φωτοβολταϊκών (ΣΕΦ), www.helapco.gr
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Επενδυτών Φωτοβολταϊκών (ΠΑΣΥΦ), www.pasyf.gr
- Ενωση Βιομηχανιών Ηλιακής Ενέργειας (ΕΒΗΕ), <http://www.ebhe.gr>
- Πλατφόρμα PVGIS, <http://hellabiom.gr/>
- Εργαστήριο Ανανεώσιμων & Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων Πολυτεχνείου Κρήτης, <http://www.resel.tuc.gr/index.php>
- Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ), <http://www.cres.gr/cres/index.html>

ΒΙΟΜΑΖΑ

Η ενέργεια της βιομάζας θεωρείται δευτερογενής ηλιακή ενέργεια και, κατ' επέκτασιν, πρακτικά ανεξάντλητη. Με τον όρο «βιομάζα» καλείται η ύλη βιολογικής προέλευσης από τη γεωργία, τη δασοκομία και τους συναφείς κλάδους (π.χ. αλιεία, υδατοκαλλιέργεια). Ειδικότερα, ως «βιομάζα» μπορούν να χαρακτηριστούν τα προϊόντα και τα υπολείμματα φυτικής ή ζωικής προέλευσης, όπως για παράδειγμα:

- **Τα γεωργικά υπολείμματα**, στα οποία περιλαμβάνονται κυρίως τα κατάλοιπα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων (π.χ. κλαδιά, κλαδέματα, κληματίδες, κ.ά.).
- **Τα προϊόντα που παράγονται από την αγροτική βιομηχανία** (π.χ. ελαιοπυρήνας, στέμφυλα, άχυρα κ.ά.).
- **Τα υπολείμματα της βιομηχανίας παραγωγής τροφίμων** (π.χ. κουκούτσια, φλούδες, υγρά απόβλητα τυροκομείων, κ.ά.).

³³ Καραγιωργας et al., Οδηγός για το περιβάλλον: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, WWF Ελλάς, 2010

³⁴ Αστεροσκοπείο Σκίνακα, Ιστοσελίδα του τμήματος Φυσικής, Πανεπιστημίου Κρήτης, 20/11/2018, Πηγή: <http://bit.ly/2Ht1AX6>

- **Τα δασικά υπολείμματα**, στα οποία συμπεριλαμβάνονται υπολείμματα καλλιέργειας και καθαρισμών δασών (αραιώσεων, υλοτομιών) και υπολείμματα επεξεργασίας ξύλου (π.χ. πριονίδια).
- **Τα απόβλητα κτηνοτροφίας και συναφών δραστηριοτήτων** (κοπριά, άχρηστα αλιεύματα, κ.λπ.).
- **Τα αστικά απόβλητα**, και συγκεκριμένα το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα των αστικών στερεών απορριμμάτων και των υγρών αποβλήτων.
- **Προϊόντα από ενεργειακές καλλιέργειες (γεωργικές ή δασικές)**, οι οποίες αφορούν καλλιέργεια φυτικών ειδών κατάλληλων για την παραγωγή υγρών (π.χ. ηλίανθος, κ.ά.) ή στερεών βιοκαυσίμων (π.χ. ευκάλυπτος, λεύκη, ιτιά κ.ά.)^{35,36}.

Στη χώρα μας, καταγράφεται σημαντικό δυναμικό βιομάζας, το οποίο συνίσταται κυρίως από μεγάλες ποσότητες γεωργικών και δασικών υπολειμμάτων. Το διαθέσιμο δυναμικό βιομάζας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ενέργειας (θερμότητας ή/και ηλεκτρισμού) απευθείας μέσω καύσης, είτε έμμεσα μετά την μετατροπής μέσω κατάλληλων διεργασιών (π.χ. πυρόλυση, αεριοποίηση, αναερόβια χώνευση κ.λπ.) σε αέρια, υγρά ή/και στερεά καύσιμα. Ειδικότερα, μπορεί να αξιοποιηθεί για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών (θέρμανσης, ψύξης, ηλεκτρισμού κ.λπ.) και για την παραγωγή υγρών βιοκαυσίμων (βιοαιθανόλη, βιοντίζελ κ.λπ.)²³.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Ελληνική Εταιρεία Ανάπτυξης Βιομάζας (ΕΛΕΑΒΙΟΜ), <http://www.hellabiom.gr>
- Εργαστήριο Ανανεώσιμων & Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων Πολυτεχνείου Κρήτης, <http://www.resel.tuc.gr/index.php>
- Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ), <http://www.cres.gr/cres/index.html>

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΒΙΟΚΑΥΣΙΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (ΕΣΕΚ ΣΥΝΠΕ)

Από το 2016, η Ενεργειακή Συνεταιριστική Εταιρεία Καρδίτσας (ΕΣΕΚ ΣυνΠΕ) ολοκλήρωσε το έργο που αφορά στη δημιουργία εργοστασίου παραγωγής στερεών βιοκαυσίμων στην περιοχή της Καρδίτσας. Το εργοστάσιο παράγει 1.100 τν συσσωματωμάτων (πέλλετ) ξύλου υψηλής ποιότητας. Η πρώτη ύλη για την παραγωγή των συσσωματωμάτων θα προέρχεται από υπολείμματα δασικής και γεωργικής βιομάζας καθώς επίσης και τεμάχια ξύλου ή πριονίδια από τοπικές βιομηχανίες.

³⁵ Θ. Τσούτσος, Στ. Τουρνάκη, Χρήσεις Βιομάζας Ξυλείας, Εφαρμογές στον Οικιακό Τομέα, Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων, 2010

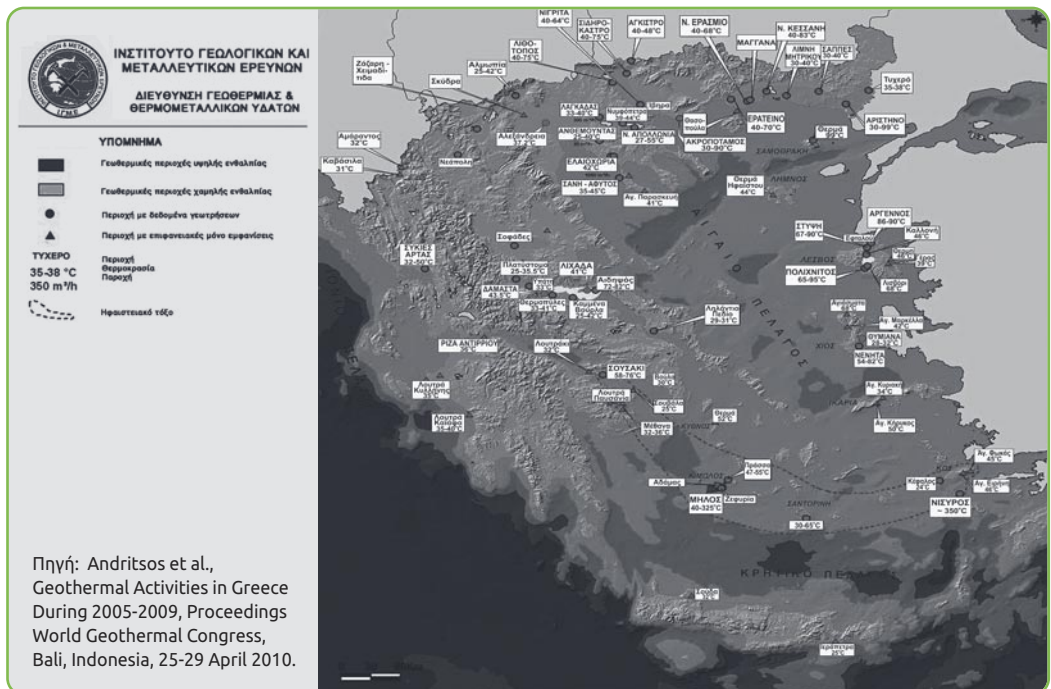
³⁶ Ν. Σαββάκης et al, Τεχνικός Οδηγός – Χρήσεις βιομάζας ξυλείας στον οικιακό τομέα, 2018.

ΓΕΩΘΕΡΜΙΑ

Η αποθηκευμένη ενέργεια, σε μορφή θερμότητας, κάτω από την επιφάνεια της γης καλείται γεωθερμική ενέργεια. Αποτελεί σημαντική μορφή ΑΠΕ και μπορεί να αξιοποιηθεί σε σημαντικές εφαρμογές ψύξης και θέρμανσης. Η αξιοποίηση της ενέργειας αυτής επιτυγχάνεται με την εφαρμογή του συνδυασμού αντλίας θερμότητας, συζευγμένη με μια γεώτρηση.

Λόγω κατάλληλων γεωλογικών συνθηκών, ο ελλαδικός χώρος διαθέτει σημαντικά γεωθερμικά πεδία και των τριών κατηγοριών ενθαλπίας³⁷ (υψηλής, μέσης και χαμηλής ενθαλπίας). Ειδικότερα, σε περιοχές όπως τα ηφαιστειακά νησιά του Αιγαίου (Μήλος, Νίσυρος, Σαντορίνη, Λέσβος, κ.ά.) καθώς επίσης και πολλές περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης, η εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας μπορεί να αποτελέσει εξαιρετικά αποδοτική επιλογή. Οι χρήσεις της γεωθερμικής ενέργειας διακρίνονται συνήθως σε ηλεκτρικές και σε άμεσες. Στις άμεσες χρήσεις περιλαμβάνονται η θέρμανση χώρων (κτιρίων, εγκαταστάσεων, τηλεθέρμανση), αγροτικές χρήσεις (θέρμανση θερμοκηπίων, ξήρανση αγροτικών προϊόντων, κ.ά.), υδατοκαλλιέργειες, βιομηχανικές χρήσεις (π.χ. αφαλάτωση νερού)^{35,38}.

ΕΙΚΟΝΑ 9 Γεωθερμικά πεδία και περιοχές γεωθερμικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα

³⁷ Η ενθαλπία είναι θερμοδυναμικό μέγεθος που αντιπροσωπεύει το ολικό ποσό θερμότητας που περιέχει ένα θερμοδυναμικό σύστημα. Ειδικότερα αποτελεί το άθροισμα της εσωτερικής ενέργειας ενός σώματος και του γινομένου της εσωτερικής πίεσης επί του όγκου που καταλαμβάνει μια ουσία.

³⁸ Θ. Τσούτσος, Στ. Τουρνάκη, Γεωθερμικές Αντλίες Θερμότητας, Εφαρμογές στον Οικιακό Τομέα, Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων, 2010.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Ελληνική Αρχή Γεωλογικών & Μεταλλευτικών Ερευνών, <http://www.igme.gr/index.php>
- Εργαστήριο Ανανεώσιμων & Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων Πολυτεχνείου Κρήτης, <http://www.resel.tuc.gr/index.php>
- Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ), <http://www.cres.gr/cres/index.html>

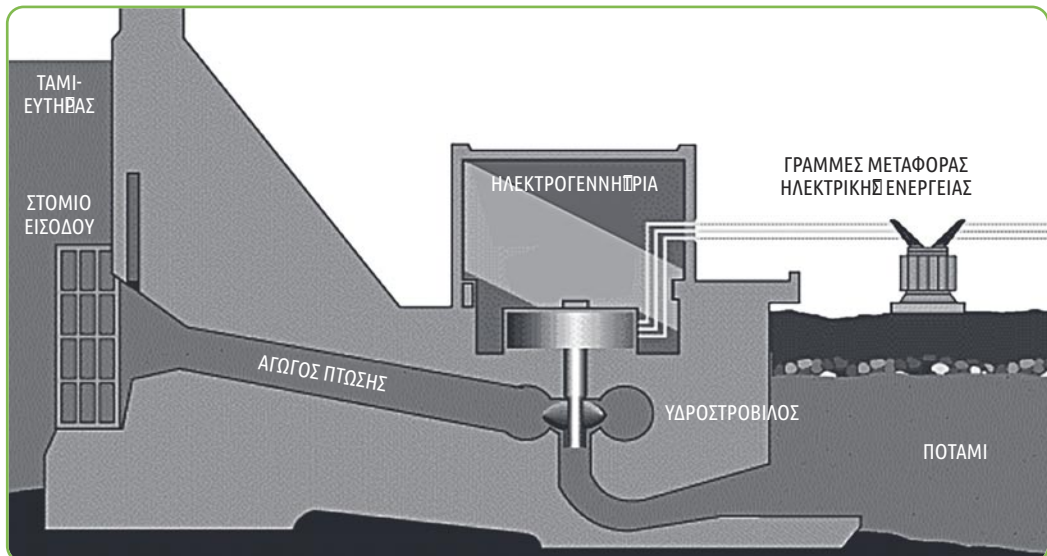
ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η ηλεκτρική ενέργεια που προέρχεται από τον μετασχηματισμό της ενέργειας του νερού ονομάζεται υδροηλεκτρική ενέργεια (Υ/Ε). Συνήθως η μετατροπή αυτή λαμβάνει χώρα σε δύο στάδια:

- Στο πρώτο στάδιο, μέσω της πτερωτής του στροβίλου, η κινητική ενέργεια του νερού μετατρέπεται σε μηχανική, με τη μορφή περιστροφής του άξονα της πτερωτής,
- Στο δεύτερο στάδιο, μέσω της γεννήτριας, επιτυγχάνουμε τη μετατροπή της μηχανικής ενέργειας σε ηλεκτρική.

Η δέσμευση/ αποθήκευση ποσοτήτων ύδατος σε φυσικές ή τεχνητές λίμνες, για ένα υδροηλεκτρικό σταθμό, ισοδυναμεί πρακτικά με αποταμίευση Υ/Ε. Η προγραμματισμένη αποδέσμευση αυτών των ποσοτήτων ύδατος και η εκτόνωσή τους στους υδροστροβίλους οδηγεί στην ελεγχόμενη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Με δεδομένη την ύπαρξη κατάλληλων υδάτινων πόρων και τον επαρκή εφοδιασμό τους με τις απαραίτητες βροχοπτώσεις, η Υ/Ε καθίσταται μια σημαντικότερη εναλλακτική πηγή ανανεώσιμης ενέργειας. Τα μικρής κλίμακας

ΕΙΚΟΝΑ 10 Σχηματική απεικόνιση υδροηλεκτρικού σταθμού παραγωγής

υδροηλεκτρικά έργα (ΜΥΗΕ) είναι κυρίως “συνεχούς ροής”, δηλαδή δεν περιλαμβάνουν σημαντική περισυλλογή και αποταμίευση ύδατος, και, συνεπώς, ούτε κατασκευή μεγάλων φραγμάτων και ταμιευτήρων. Γι’ αυτό το λόγο, γίνεται συνήθως και ο διαχωρισμός μεταξύ μικρών και μεγάλων υδροηλεκτρικών³⁹. Ένας μικρός υδροηλεκτρικός σταθμός αποτελεί έργο απόλυτα συμβατό με το περιβάλλον, καθώς το σύνολο των επιμέρους παρεμβάσεων στην περιοχική εγκατάσταση του έργου μπορεί να ενταχθεί αισθητικά και λειτουργικά στα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, αξιοποιώντας τους τοπικούς πόρους.

ΚΥΜΑΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Είναι η ενέργεια που προκύπτει από την κινητική ενέργεια των κυμάτων και των ρευμάτων των θαλασσών και των ωκεανών. Η θαλάσσια επιφάνεια απορροφά τεράστιες ποσότητες ηλιακής και αιολικής ενέργειας που εμφανίζονται στη θάλασσα με τη μορφή κυμάτων ή ρευμάτων που μετακινούνται μεταφέροντας κινητική ενέργεια. Αυτή η ενέργεια είναι εκμεταλλεύσιμη, ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλό δείκτη ανέμων, ενώ το κυματικό δυναμικό της χώρας μας είναι από τα υψηλότερα της Μεσογείου⁴⁰. Η κυματική ενέργεια ανήκει στις καθαρές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και θεωρείται πρακτικά ανεξάντλητη. Συστήματα κυματικής ενέργειας είναι δυνατόν να τοποθετηθούν στον πυθμένα (υποβρύχια), στην επιφάνεια ανοικτά της θάλασσας (επιπέοντα), στα παράλια ή στα ρηχά νερά (επάκτια). Η κυματική ενέργεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για αφαλάτωση και παροχή γλυκού νερού κατάλληλου προς χρήση ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές, όπου δεν υπάρχει άφθονο γλυκό νερό.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Εργαστήριο Ανανεώσιμων & Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων Πολυτεχνείου Κρήτης, <http://www.resel.tuc.gr/index.php>
- Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ), <http://www.cres.gr/cres/index.html>

³⁹ Γενικά, τα μεγάλης κλίμακος έργα, χαρακτηρίζονται ως ασύμβατα με τον σκοπό μιας ΕΚΟΙΝ για παραγωγή ενέργειας με σεβασμό στο περιβάλλον.

⁴⁰ T. Soukissian et al, Wave potential of the Greek seas, WIT Transactions on Ecology and the Environment, 2011, Vol. 143, pp. 203-213. Πηγή: <http://bit.ly/2Ka1N4g>

ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΟΙΝ

Δεδομένου ότι ο ενεργειακός τομέας της χώρας βρίσκεται υπό αναδιάρθρωση, η λειτουργία του θεσμού των ΕΚΟΙΝ τίθεται στο επίκεντρο αυτής της προσπάθειας, έχοντας ως κύριους στόχους:

- την αξιοποίηση των διαθέσιμων ανανεώσιμων πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος,
- την προώθηση της εξοικονόμησης και της ορθολογικής διαχείρισης ενέργειας,
- την προώθηση της αποκεντρωμένης παραγωγής και διαχείρισης ενέργειας,
- την προστασία και ενδυνάμωση του ρόλου του καταναλωτή και την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας,
- την ανάδειξη των υφισταμένων δυνατοτήτων για κοινωνική καινοτομία, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο,
- την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά ενέργειας.

Προς αυτή την κατεύθυνση, οι ΕΚΟΙΝ αναμένεται να συνεισφέρουν σημαντικά μέσω της υλοποίησης επενδύσεων σε τεχνολογίες ΑΠΕ και ΕΕ (βλ. Κεφάλαιο 3) καθώς και στην πιο ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Ειδικότερα, οι ΕΚΟΙΝ αναμένεται να δραστηριοποιηθούν στα παρακάτω πεδία: της βιώσιμης παραγωγής ενέργειας, της διαχείρισης της ζήτησης, διανομής και προμήθειας ενέργειας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, της αποθήκευσης ενέργειας, των βιώσιμων μεταφορών και της ενεργειακής απόδοσης.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Οι ΕΚΟΙΝ καλούνται να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη βιώσιμη παραγωγή ηλεκτρικής ή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας σε τοπικό επίπεδο, αξιοποιώντας τις ΑΠΕ και τις δυνατότητες υποκατάστασης της χρήσης συμβατικών καυσίμων. Πιο συγκεκριμένα, μια ΕΚΟΙΝ δύναται να δραστηριοποιηθεί σε τομείς, όπως:

- **Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ:** Η παραγωγή και προώθηση της χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ σε τοπικό επίπεδο (ηλεκτρικής, θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας), μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας⁴¹, ενώ παράλληλα αναμένεται να παρέχει μια εναλλακτική επιλογή στους τελικούς καταναλωτές. Πιο συγκεκριμένα, μια ΕΚΟΙΝ έχει τη δυνατότητα να υλοποιήσει ή να διαχειριστεί εγκαταστάσεις ΑΠΕ (π.χ. ηλιακά συστήματα, Φ/Β πάρκα, ανεμογεννήτριες, συστήματα γεωθερμίας, παραγωγή θερμικής ενέργειας από βιομάζα, κ.ά.) εντός της περιφέρειας στην οποία δραστηριοποιείται, προκειμένου να καλύψει τις ενεργειακές ανάγκες των μελών της και ευάλωτων καταναλωτών. Η προοπτική αυτή ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του τομέα της ενέργειας, όπου ως βασική προτεραιότητα τίθεται η διεσπαρμένη παραγωγή ενέργειας και η ενδυνάμωση του συμμετοχικού ρόλου τοπικών κοινωνιών – καταναλωτών^{42,43}.

⁴¹ Α. Κοροβέση et al., Ενεργειακή Φτώχεια στην Ελλάδα, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, 2017. Πηγή: <http://bit.ly/2vZAAJj>

⁴² René Monο, Το Παρόν και το Μέλλον την Ενέργειας των πολιτών (Bürgerenergie – Heute und Morgen), Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, 2017. Πηγή: <http://bit.ly/2VEnbWs>

⁴³ Ε ΘΝΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, 11.2018.

- Συμπαραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΣΗΘΥΑ):** Ως συμπαραγωγή χαρακτηρίζεται η συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας (ή/και ψύξης) από την ίδια αρχική πηγή ενέργειας. Γενικά, τα συστήματα συμπαραγωγής δύνανται να καλύψουν όλες τις τελικές ενεργειακές χρήσεις (ηλεκτρισμό, θέρμανση, παραγωγή ατμού, ψύξη) και, ως εκ τούτου, απαντώνται σε σημαντικό εύρος εφαρμογών (π.χ. θερμοκήπια, οικιστικά συγκροτήματα, βιοτεχνίες, κ.λπ.). Επιπλέον, τα συστήματα αυτά δίνουν τη δυνατότητα αποκέντρωσης (διασποράς) των ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων, με τρόπο που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τοπικών καταναλώσεων, παρέχοντας υψηλή απόδοση, αποφεύγοντας τις απώλειες μεταφοράς και αυξάνοντας την ευελιξία του ηλεκτρικού συστήματος μιας περιοχής⁴⁴. Κυρίως, ως καύσιμο στα συστήματα συμπαραγωγής, χρησιμοποιείται το φυσικό αέριο, που συγκριτικά με τα υπόλοιπα ορυκτά καύσιμα έχει μικρότερες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Αυτός είναι κι ένας από τους λόγους για τους οποίους θεωρείται καύσιμο-μετάβασης, από το ρυπογόνο κάρβουνο στις καθαρές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁴⁵. Ωστόσο, η αντίληψη αυτή τίθεται όλο και συχνότερα υπό αμφισβήτηση λόγω της αναμενόμενης εξέλιξης των τεχνολογιών αποθήκευσης και της μείωσης του κόστους τεχνολογιών ΑΠΕ, που καθιστούν τις επενδύσεις σε φυσικό αέριο μακροπρόθεσμα ασύμφορες, όπως και της απαίτησης όλο και περισσότερων πολιτών για μια δραστική κι αποτελεσματική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής⁴⁶. Σε ειδικές εφαρμογές, όπως σε αγροτικές επιχειρήσεις, στα συστήματα συμπαραγωγής δύναται να χρησιμοποιηθεί και η βιομάζα.
- Παραγωγή ενέργειας από Υβριδικούς Σταθμούς:** Γενικά, η διείσδυση της παραγόμενης ισχύος από ΑΠΕ σε ένα συμβατικό σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας δεν συγχρονίζεται πάντα με τη ζήτηση ισχύος, δεδομένου ότι η φύση των ΑΠΕ χαρακτηρίζεται ως ασυνεχής. Κατά συνέπεια, ο ρόλος των ΑΠΕ θεωρήθηκε συμπληρωματικός ως προς τις μονάδες εγγυημένης ισχύος (π.χ. θερμοηλεκτρικές μονάδες, υδροστρόβιλοι). Ωστόσο, η εγκατάσταση υβριδικών σταθμών δίνει τη δυνατότητα για μεγιστοποίηση της διείσδυσης των ΑΠΕ, καθώς διασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό η σταθερή κάλυψη της ενεργειακής ζήτησης, χάρη στις μονάδες αποθήκευσης που αποτελούν μέρος του σταθμού⁴⁷. Βασικές και διακριτές συνιστώσες ενός υβριδικού σταθμού θεωρούνται οι μονάδες παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ (μονάδες βάσης), οι μονάδες αποθήκευσης ενέργειας και οι μονάδες εφεδρείας⁴⁸. Μια ΕΚΟΙΝ, μέσω της δημιουργίας ενός υβριδικού σταθμού, θα μπορούσε να διασφαλίσει ενεργειακή αυτονομία σε τοπικό επίπεδο, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα τη διεσπαρμένη παραγωγή ενέργειας⁴⁹.

⁴⁴ ΤΟΤΕΕ 20701-5/2012, Συμπαραγωγή Ηλεκτρισμού, Θερμότητας & Ψύξης: Εγκαταστάσεις σε Κτήρια.

⁴⁵ Rapier R., How long will natural gas be a bridge fuel?, Forbes, 9.9.2018. Πηγή: <http://bit.ly/2HnqfgR>

⁴⁶ Maiorana M., Debunked: report exposes myth of gas as a clean transition fuel, 29.6.2018. Πηγή: <http://bit.ly/2Hl6erg>

⁴⁷ Ορισμός υβριδικού σταθμού, Ιστοσελίδα ΔΕΔΔΗΕ, 29.05.2019. Πηγή: <http://bit.ly/2wr74wk>

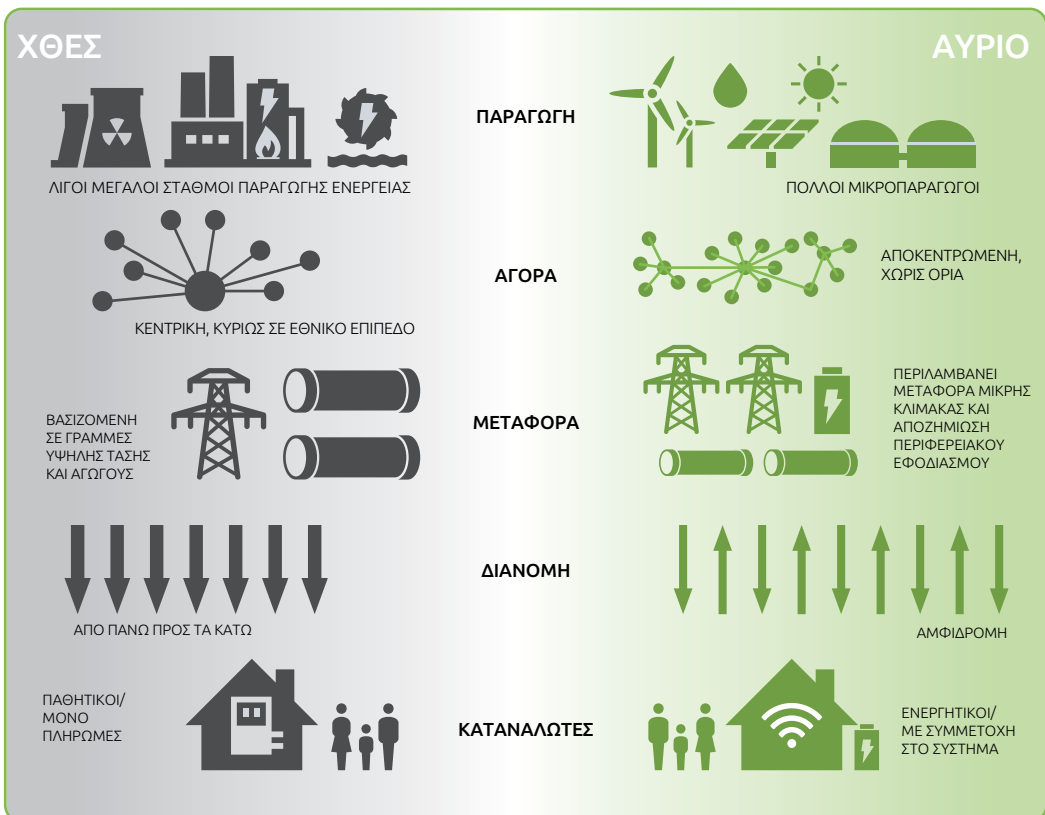
⁴⁸ Οι μονάδες εφεδρείας έχουν σκοπό την κάλυψη της ζήτησης ισχύος σε περίπτωση χαμηλής διαθεσιμότητας ισχύος από τις μονάδες βάσης (μονάδες ΑΠΕ) και της έλλειψης ενέργειας στις μονάδες αποθήκευσης.

⁴⁹ Δ. Κατσαπρακάκης, Σύνθεση Ενεργειακών Συστημάτων, Εκδόσεις Κάλλιπος, 2015.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η δυνατότητα χρησιμοποίησης της παραγόμενης ηλεκτρικής, θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας από ΑΠΕ βασίζεται στην ύπαρξη κατάλληλων υποδομών, μέσω των οποίων λαμβάνει χώρα η μεταφορά και διανομή της ενέργειας από τα σημεία παραγωγής προς τα σημεία της τελικής κατανάλωσης (π.χ. κατοικίες, επιχειρήσεις, σχολεία, βιοτεχνίες, κ.ά.). Ως εκ τούτου, μια ΕΚΟΙΝ δύναται να επενδύσει σε υποδομές όπως γραμμές ή/και υδραυλικά δίκτυα μεταφοράς ενέργειας, υποσταθμούς, γραμμές ή/και υδραυλικά δίκτυα διανομής, κ.ά.⁵⁰, με στόχο την ανάπτυξη της διεσπαρμένης παραγωγής, δηλαδή της παραγωγής ενέργειας που βρίσκεται πλησιέστερα προς τα κέντρα κατανάλωσης. Ειδικότερα, μια ΕΚΟΙΝ έχει τη δυνατότητα να εντάξει συναφείς δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να υποστηρίξουν την ανάγκη για ενεργειακή ασφάλεια σε τοπικό επίπεδο, όπως:

ΕΙΚΟΝΑ 11 **Ο μετασχηματισμός του ηλεκτρικού δικτύου**

Πηγή: Energy Atlas: Facts and figures about renewables in Europe, Heinrich Boell Stiftung, Friends of the Earth, Green European Foundation, European Renewable Energies Federation, 2018.

⁵⁰ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, οι γραμμές μεταφοράς ξεκινούν από υποσταθμούς και καταλήγουν σε υποσταθμούς, ενώ οι γραμμές διανομής ξεκινούν από υποσταθμούς και καταλήγουν σε ιδιόκτητους υποσταθμούς καταναλωτών μέσης τάσης (π.χ. νοσοκομεία κ.λπ.), ή σε καταναλωτές χαμηλής τάσης (π.χ. σίτια, καταστήματα κ.λπ.).

- Διαμόρφωση Μικροδικτύων Κοινότητας** (Community microgrids): Τα μικροδίκτυα αποτελούν δίκτυα διανομής, συνδεδεμένα στον ίδιο υποσταθμό και τα οποία περιλαμβάνουν μονάδες διεσπαρμένης παραγωγής ενέργειας με μικρή ονομαστική ισχύ (π.χ. Φ/Β σε στέγες, μικρές ανεμογεννήτριες, υδροηλεκτρικά, συμπαραγωγή κ.λπ.), συστήματα αποθήκευσης ενέργειας (συσσωρευτές, πυκνωτές, κ.λπ.) και ελεγχόμενα τοπικά φορτία. Βασικό χαρακτηριστικό των μικροδικτύων είναι ο συγκεντρωτικός έλεγχός τους, ώστε να παρουσιάζονται στο κεντρικό δίκτυο ως μία ενιαία οντότητα. Γενικά, τα μικροδίκτυα μπορούν να συνδέονται στο κεντρικό δίκτυο ή μπορούν και να λειτουργούν νησιδοποιημένα, σε περίπτωση σφαλμάτων στο κεντρικό δίκτυο, ενισχύοντας, έτσι, την ενεργειακή ασφάλεια και την αξιοπιστία τροφοδότησης των καταναλωτών. Τα αυτόνομα δίκτυα μικρών νησιών αποτελούν μια τυπική μορφή λειτουργίας μικροδικτύων. Η λειτουργία των ΕΚΟΙΝ αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την ανάπτυξη των μικροδικτύων, εφόσον επενδύσουν σε καινοτόμες τεχνολογίες συντονισμού και ελέγχου των διαφόρων ενεργειακών πόρων (π.χ. αυτοματισμοί, συστήματα τηλεμετρίας) που είναι συνδεδεμένα σε αυτά. Επιπλέον τα μικροδίκτυα διευκολύνουν τη δυνατότητα των ΕΚΟΙΝ να λειτουργούν και ως πάροχοι ενέργειας, σε περίπτωση που η παραγωγή τους είναι συγκεντρωμένη στον ίδιο υποσταθμό.
- Διαμόρφωση Εξυπνων Δικτύων** (Smart grids): Ένα έξυπνο δίκτυο αποτελεί έναν σύγχρονο τύπο μικροδικτύου, ο οποίος μπορεί να ελέγχει και να βελτιστοποιεί σε πραγματικό χρόνο τη λειτουργία όλων των διασυνδεδεμένων στοιχείων του. Χαρακτηρίζεται από την αξιοποίηση τηλεπικοινωνιακών και υπολογιστικών εφαρμογών σε όλα τα στάδια της παραγωγής, μεταφοράς και κατανάλωσης ενέργειας. Επιπλέον, ένα έξυπνο δίκτυο (smart grid) παρέχει αυξημένες δυνατότητες σε σχέση με ένα συμβατικό μικροδίκτυο, καθώς επιτρέπει την αυξημένη διείσδυση των ΑΠΕ ή/και της συμπαραγωγής, ενώ παράλληλα διανέμει την ενέργεια με αποδοτικό τρόπο και σε συνάρτηση με τις ανάγκες των καταναλωτών, αξιοποιώντας το κατάλληλο τεχνολογικό υπόβαθρο (π.χ. αυτοματισμοί, συστήματα τηλεμετρίας)⁵¹.
- Διανομή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας**: Η διανομή θερμικής ενέργειας υπό μορφή ατμού, ζεστού νερού ή ψυχρών υγρών (chilled liquids), από μια κεντρική πηγή παραγωγής (π.χ. μονάδες ΣΗΘΥΑ, συστήματα γεωθερμίας ή βιομάζας, βιοαέριο κ.ά.) μέσω κατάλληλου δικτύου σε πολλά κτίρια ή τοπικά διαμερίσματα, για τη θέρμανση ή ψύξη χώρων και τη βιομηχανική θέρμανση ή ψύξη⁵² μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη μείωση του λειτουργικού τους κόστους. Μια ΕΚΟΙΝ παρέχει την δυνατότητα διαμόρφωσης συστημάτων τηλεθέρμανσης/τηλεψύξης, μέσω των οποίων τα μέλη της θα λαμβάνουν θερμική/ψυκτική ενέργεια για την κάλυψη των αναγκών τους χωρίς να απαιτείται η εγκατάσταση ξεχωριστών μονάδων παραγωγής.

⁵¹ Κ. Παπαγιάννης, Ενεργειακοί Συνεταιρισμοί, 2017.

⁵² Ν. 3468/2006 Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαραγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΙΚΡΟΔΙΚΤΥΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ΚΥΘΝΟΣ)

Το αυτόνομο υβριδικό ηλεκτρικό μικροδίκτυο στην Κύθνο συνίσταται στην αυτόνομη λειτουργία 12 οικιών τροφοδοτούμενων, αποκλειστικά σχεδόν, από φωτοβολταϊκά και συσσωρευτές (2001). Περιλαμβάνει πρωτοποριακές, για την εποχή του, τεχνολογίες διαχείρισης φορτίου, επικοινωνιών, κ.λπ. Το έργο εγκατέστησε το ΚΑΠΕ σε συνεργασία με το Δήμο Κύθνου, το Πανεπιστήμιο του Kassel και Γερμανούς κατασκευαστές. Στη συνέχεια, (2004) ενεπλάκη το ΕΜΠ στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών Ερευνητικών Προγραμμάτων και το εμπλούτισε με εξελιγμένες τεχνικές αποκεντρωμένου ελέγχου και διαχείρισης φορτίου.

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ

Μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να δραστηριοποιηθεί στον τομέα προμήθειας ηλεκτρικής ή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας, με στόχο να προσφέρει ενεργειακά προϊόντα σε επιχειρήσεις, επαγγελματίες και νοικοκυριά, εξυπηρετώντας τις ανάγκες τους για δίκαιες τιμές και αξιόπιστες υπηρεσίες. Μια ΕΚΟΙΝ, ως τοπικός εναλλακτικός πάροχος ενέργειας, δύναται να παρέχει “πράσινη” ενέργεια για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μελών της και ευάλωτων καταναλωτών ή/και άλλων πελατών-μη μελών της. Τότε η ΕΚΟΙΝ καλείται να διαμορφώσει εμπορικές πολιτικές που θα καλύπτουν τις ανάγκες των πελατών (μελών ή μη) της και να αναπτύξει ικανές υπηρεσίες, με στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση του κόστους ενέργειας για τους πολίτες.

ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Γενικά, το κυριότερο μειονέκτημα για την χρησιμοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ είναι η έλλειψη συγχρονισμού μεταξύ της παραγωγής και της ζήτησής της. Το γεγονός αυτό δημιουργεί την ανάγκη αποθήκευσης της παραγόμενης πράσινης ενέργειας, ώστε να καλύπτονται οι ενεργειακές ανάγκες σε περιόδους χαμηλής διαθεσιμότητας (π.χ. άπνοιας, μερικής ή ολικής συννεφιάς). Ωστόσο, η χρήση συστημάτων αποθήκευσης αυξάνει το κόστος αρχικής εγκατάστασης, επιβαρύνει τη διαδικασία συντήρησης, ενώ προσθέτει και επιπλέον απώλειες μετατροπής. Στο πλαίσιο ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της, μια ΕΚΟΙΝ δύναται να αναπτύξει υποδομές αποθήκευσης ενέργειας ώστε να διασφαλίζεται η σταθερή κάλυψη των απαιτήσεων ζήτησης των μελών της. Οι κύριες τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας περιλαμβάνουν πυκνωτές, ηλεκτρικούς συσσωρευτές, συστήματα αποθήκευσης συμπιεσμένου αέρα, υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις αντλησιοταμίευσης, κ.ά.

ΙΔΙΟΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η ανάπτυξη των ΕΚΟΙΝ αναμένεται να συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην τελική ενεργειακή κατανάλωση. Ειδικότερα, καταναλωτές οργανωμένοι σε μια ΕΚΟΙΝ, μπορούν να εγκαταστήσουν μικρές μονάδες ΑΠΕ, ώστε να μειώσουν το κόστος ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών τους, ωφελοόμενοι από την εφαρμογή σχημάτων συμψηφισμού παραγωγής-κατανάλωσης ενέργειας (π.χ. αυτοπαραγωγή με εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό).

Εικονικός συμψηφισμός από μια ΕΚΟΙΝ: Ο εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός αφορά την ενέργεια που παράγεται από ένα σύστημα παραγωγής ενέργειας (ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ ή Υβριδικό Σταθμό) της ΕΚΟΙΝ με την ενέργεια που καταναλώνεται σε εγκαταστάσεις μελών της ΕΚΟΙΝ και ευάλωτων καταναλωτών ή πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ, χωρίς ωστόσο να είναι αναγκαίο το σύστημα αυτό να βρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο με τις εγκαταστάσεις. Οι ενεργειακές ανάγκες μίας εγκατάστασης μπορεί να ικανοποιούνται από σύστημα ΑΠΕ, εγκατεστημένο σε διαφορετική περιοχή, ωστόσο, θα πρέπει να βρίσκονται στην ίδια Περιφερειακή Ενότητα⁵³.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ), <http://bit.ly/2XmYGwU>

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ & ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Μια ΕΚΟΙΝ δύναται να αναλάβει δράσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του τομέα των μεταφορών, στη βάση προώθησης ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης για τη μείωση των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών τους επιπτώσεων.

Η προώθηση της ηλεκτροκίνησης: Η χρήση ηλεκτρικών οχημάτων εντός των αστικών κέντρων, αλλά και στις νησιωτικές περιοχές, αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα χρόνια. Το γεγονός αυτό στοιχειοθετεί την ανάγκη δημιουργίας υποδομών εξυπηρέτησης και υποστήριξης (π.χ. σταθμοί φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων) της ηλεκτροκίνησης, την ανάπτυξη τεχνολογιών και εναλλακτικών υπηρεσιών (π.χ. υπηρεσίες ενοικίασης ηλεκτρικών οχημάτων), διαδικασιών χρέωσης για την παροχή ενέργειας.

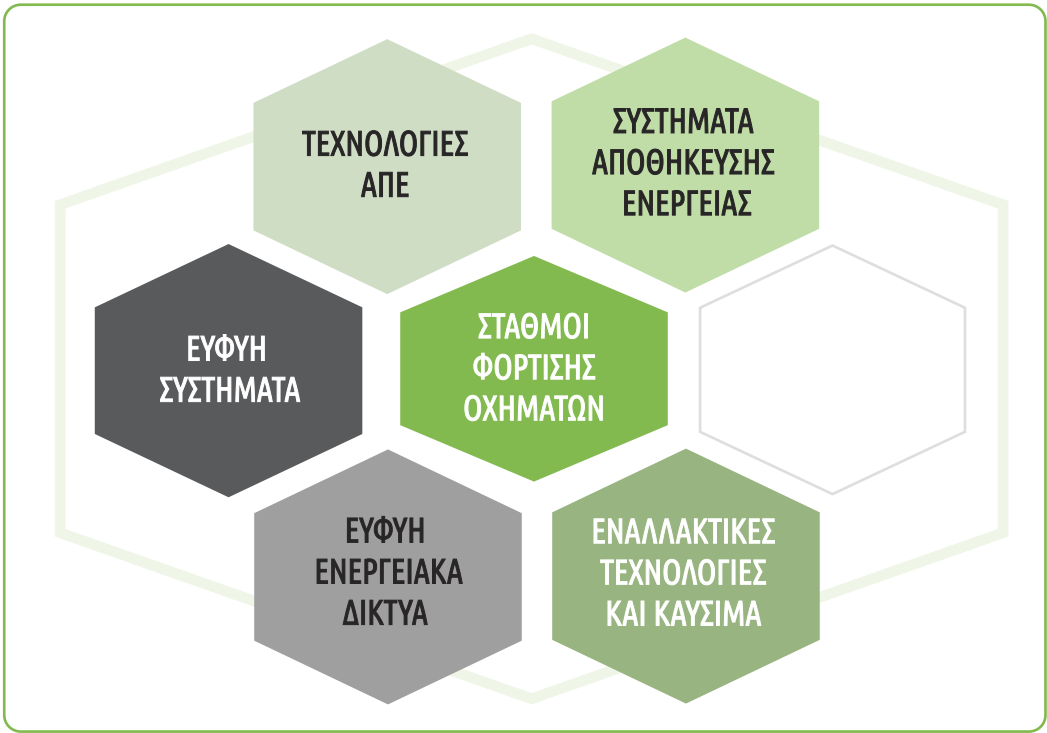
Η προώθηση της χρήσης εναλλακτικών καυσίμων: Απαραίτητη προϋπόθεση για τον περιορισμό της εξάρτησης από τα συμβατικά καύσιμα αποτελεί η ανάπτυξη, διαχείριση και εκμετάλλευση κατάλληλων υποδομών που να καθιστούν εφικτή τη χρήση εναλλακτικών καυσίμων (π.χ. σημείων ανεφοδιασμού φυσικού αερίου –LNG και CNG– και υδρογόνου) και οχημάτων εναλλακτικών καυσίμων.

Η διαχείριση πρώτης ύλης για την παραγωγή βιοκαυσίμων (βιοντίζελ, βιοαιθανόλη, κ.λπ.): Μια ΕΚΟΙΝ έχει την δυνατότητα να αναπτύξει ενεργειακές καλλιέργειες για την παραγωγή κατάλληλων πρώτων υλών βιομάζας, καθώς και να δημιουργήσει κατάλληλες υποδομές συλλογής, μεταποίησης, αποθήκευσης αυτών, στη βάση ενός εναλλακτικού παραγωγικού μοντέλου.

Η ανάπτυξη ευφυών υπηρεσιών/συστημάτων μεταφορών: Η εξέλιξη των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (ICT) δύναται να συμβάλει στην επίτευξη ενεργειακά αποδοτικού μοντέλου στον τομέα των μεταφορών. Μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να αναπτύξει ευφυείς υπηρεσίες/συστημάτων μεταφορών (π.χ. πλατφόρμες συνεπιβατισμού - car pooling, παροχής πληροφοριών εκτός κίνησης), προσφέροντας υψηλή προστιθέμενη αξία για τους χρήστες των μεταφορικών μέσων.

⁵³ ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 Εγκατάσταση σταθμών παραγωγής από αυτοπαραγωγούς με εφαρμογή ενεργειακού συμψηφισμού ή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού σύμφωνα με το άρθρο 14Α του Ν. 3468/2006, όπως ισχύει, και από ΕΚΟΙΝ με εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 4513/2018.

ΕΙΚΟΝΑ 12 Σχηματική απεικόνιση ενός σύγχρονου συστήματος μεταφορών

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΕΕ)

Η ΕΕ αποτελεί σημαντικό στοιχείο σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ προσφέρει βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Μια ΕΚΟΙΝ, παράλληλα με τις κύριες δραστηριότητές της, καλείται να αναλαμβάνει δράσεις για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε διάφορους τομείς. Προς αυτή την κατεύθυνση, η ανάπτυξη της ενεργειακής κουλτούρας στον τρόπο σκέψης και την καθημερινή πρακτική των μελών της θα συμβάλει καθοριστικά στην επιτυχία των δράσεών της. Ιδιαίτερα, η ενημέρωση γύρω από θέματα ορθολογικής χρήσης της ενέργειας, με τρόπο σαφή και συνεπή, έχει αποδειχθεί κρίσιμη για την ανάσχεση του φαινομένου αναπήδησης (rebound effect), όπου μετά από δράσεις εξοικονόμησης μπορεί να παρατηρηθεί αύξηση της κατανάλωσης, λόγω αλλαγής στη συμπεριφορά των χρηστών (βλ. ενότητα 5.2). Μια ΕΚΟΙΝ θα μπορούσε να προσφέρει υπηρεσίες, τόσο σε μέλη, όσο και σε μη μέλη της, και να προωθεί μέτρα εξοικονόμησης στον κτιριακό τομέα (π.χ. θερμομόνωση κελύφους, αντικατάσταση υαλοπινάκων, εγκατάσταση αυτοματισμών, επεμβάσεις στο φωτισμό κ.λπ.), στον τομέα των μεταφορών (π.χ. αντικατάσταση συμβατικών οχημάτων με ηλεκτρικά κ.λπ.), και σε παραγωγικές διαδικασίες. Ταυτόχρονα, μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας είτε προσφέροντας ενεργειακές υπηρεσίες σε πιο προσιτή τιμή ή ακόμα και δωρεάν, δεδομένου ότι ευάλωτοι καταναλωτές ή πολίτες που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και υπό τον κίνδυνο της ενεργειακής φτώχειας, θα υποστηρίζονται από την ΕΚΟΙΝ.

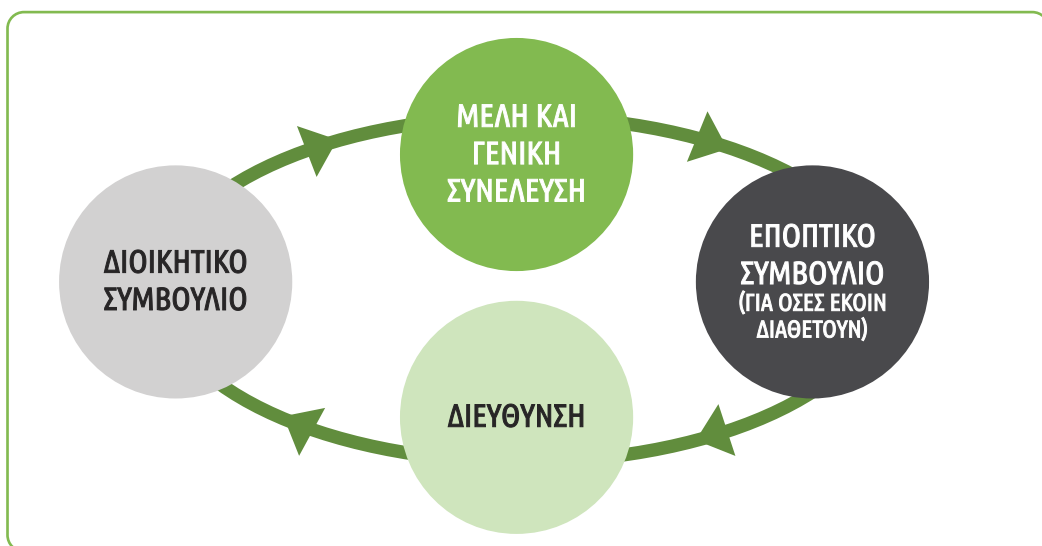
ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 4.4 ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Μια ΕΚΟΙΝ, στο πλαίσιο της διαδικασίας σχεδιασμού των δραστηριοτήτων της, συνιστάται να συνυπολογίζει τις ενεργειακές ανάγκες του τόπου δραστηριοποίησής της καθώς και τους διαθέσιμους ενεργειακούς πόρους και τις τεχνολογικές επιλογές.
- Η αξιοποίηση του διαθέσιμου εγχώριου δυναμικού ΑΠΕ (π.χ. ηλιακή, αιολική και γεωθερμική ενέργεια, υδάτινη ενέργεια, βιομάζα) αποτελεί βασική προτεραιότητα των ΕΚΟΙΝ.
- Οι ΕΚΟΙΝ δύνανται να δραστηριοποιηθούν σε τομείς που σχετίζονται με τη βιώσιμη παραγωγή ενέργειας, τη διαχείριση της ζήτησης, τη διανομή και προμήθεια ενέργειας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, την αποθήκευση ενέργειας, των βιώσιμων μεταφορών και την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης.

4.5 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Στην ενότητα αυτή αναδεικνύονται μερικά ενδεικτικά στοιχεία τα οποία, σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή εμπειρία, μπορούν να βοηθήσουν, ώστε η διαχείριση και η διοίκηση της ΕΚΟΙΝ να γίνει πιο αποτελεσματική. Με βάση αυτά, τα μέλη θα μπορούν να διεξάγουν μια ουσιαστική συζήτηση, τα αποτελέσματα της οποίας θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση όσων αναφέρονται στο καταστατικό, αλλά και στον εμπλουτισμό με νέες προσθήκες.

ΕΙΚΟΝΑ 13 Η εσωτερική δομή μιας ενεργειακής κοινότητας

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Η βασική εσωτερική δομή μιας ΕΚΟΙΝ αποτελείται από:

- τη Γενική Συνέλευση (ΓΣ),
- το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ),
- το Εποπτικό Συμβούλιο,
- τη Διεύθυνση.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Η ΓΣ της ΕΚΟΙΝ είναι το ανώτερο όργανο και αποτελείται από όλα τα μέλη του συνεταιρισμού τα οποία αποτελούν και το βασικό λόγο ύπαρξης της ΕΚΟΙΝ.

Δικαιώματα: Από τα βασικότερα δικαιώματα είναι η **συνεχής αναζήτηση για την ικανοποίηση των αναγκών** των μελών. Η ΕΚΟΙΝ, εξάλλου, συστάθηκε για να εξυπηρετεί τις ανάγκες των μελών, είτε πρόκειται για παραγωγή ενέργειας, διανομή, εξοικονόμηση, συμβουλευτική ή κάτι άλλο. Επίσης, **το δικαίωμα της πληροφόρησης** για όλα τα οικονομικά, επιχειρηματικά και διαχειριστικά ζητήματα είναι θεμελιώδες, καθώς βελτιώνει τα επίπεδα διαφάνειας και έτσι ενισχύεται η εμπιστοσύνη. Ταυτόχρονα ένα επαρκώς πληροφορημένο μέλος μπορεί να συμβάλλει και να συμμετέχει πιο δημιουργικά σε όλες τις διαδικασίες και λειτουργίες. **Το δικαίωμα της εκπαίδευσης** σε ζητήματα διαχειριστικά είναι επίσης σημαντικό και βοηθά τα μέλη να εμπλακούν ενεργά και από επιτελικές θέσεις, εφόσον το επιθυμούν και όταν αυτό είναι αναγκαίο. Η πληροφόρηση και η εκπαίδευση συμβάλλουν επίσης στη μετατροπή της ΓΣ σε ένα δυναμικό και ζωτικό όργανο, το οποίο να μπορεί να παράγει ιδέες. Να μην είναι, δηλαδή, ένα στατικό όργανο το οποίο απλά ακολουθεί τα ελάχιστα προβλεπόμενα από το νόμο και το καταστατικό αλλά να είναι η κεντρική πηγή λύσεων, ιδεών και ανάπτυξης. **Το δικαίωμα για ισοτιμία** είναι επίσης σημαντικό και εκφράζεται κυρίως μέσω της αρχής **1 μέλος = 1 ψήφος**, χωρίς όμως να περιορίζεται σε αυτό. Τα μέλη έχουν επίσης το δικαίωμα να προτείνουν ιδέες, λύσεις και να θέτουν ζητήματα προς συζήτηση. Αλλά **επιπλέον δικαιώματα** μπορούν να συναποφασίζονται και να αποτυπώνονται στο καταστατικό της κάθε ΕΚΟΙΝ.

Αρμοδιότητες: Στο καταστατικό επίσης αποτυπώνονται και οι αρμοδιότητες της γενικής συνέλευσης και αφορούν στην εκλογή των μελών του ΔΣ, στην έγκριση του ετήσιου ισολογισμού, στη λήψη αποφάσεων που αφορούν τη διανομή των κερδών ή των πλεονασμάτων κ.λπ. Η ΓΣ, μέσω κυρίως του καθορισμού των αναγκών, προσδιορίζει και τη γενική κατεύθυνση την οποία επιθυμούν τα μέλη να έχει η ΕΚΟΙΝ τους.

Υποχρεώσεις: Στο καταστατικό επιπλέον αποτυπώνονται και οι υποχρεώσεις των μελών, οι οποίες μπορούν να εξειδικεύονται και να αναλύονται περαιτέρω στον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας, εφόσον κάτι τέτοιο κρίνεται σκόπιμο. Ενδεικτικά, μερικές βασικές υποχρεώσεις αφορούν:

- Να υποστηρίζουν ενεργά το έργο και τα συμφέροντα και να μετέχουν σε όλες τις συλλογικές συνεταιριστικές δραστηριότητες.
- Να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ΕΚΟΙΝ.

- Να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του καταστατικού, τις αποφάσεις των οργάνων του συνεταιρισμού και προς τις διατάξεις των εσωτερικών κανονισμών που αφορούν στις εργασίες.
- Να συμμετέχουν οικονομικά και χωρίς καθυστερήσεις στις όποιες οικονομικές τους υποχρεώσεις.
- Να συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.
- Να συμμετέχουν δημιουργικά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (ΔΣ)

Το ΔΣ έχει ως σκοπό να παρέχει τη γενική καθοδήγηση και τον έλεγχο στην ΕΚΟΙΝ, ώστε η πορεία που θα ακολουθήσει να έχει ως στόχο την επίτευξη του σκοπού της ΕΚΟΙΝ και την κάλυψη των αναγκών, όπως αυτές έχουν υποδειχθεί από τη ΓΣ. Ο ρόλος της διοίκησης είναι διαφορετικός από τον ρόλο της Διεύθυνσης. Η Διεύθυνση, έχοντας λάβει τις κατευθυντήριες γραμμές από το ΔΣ και έχοντας γνώση των αναγκών και του σκοπού, καλείται να εντοπίσει τα κατάλληλα μέσα, τους κατάλληλους πόρους (ανθρώπινους, οικονομικούς κ.λπ.) και να προχωρήσει στις κατάλληλες ενέργειες ώστε τα επιτευχθούν οι στόχοι και να καλυφθούν οι ανάγκες.

Η Γενική Συνέλευση καθορίζει τις ανάγκες, το Διοικητικό Συμβούλιο χαράσσει την πολιτική και η Διεύθυνση αναλαμβάνει την εφαρμογή.

Σε μικρές ΕΚΟΙΝ, είναι πιθανοί οι άνθρωποι, που ασχολούνται με τη Διοίκηση, να ασχολούνται και με τη διεύθυνση αλλά σε μεγάλες ΕΚΟΙΝ οι άνθρωποι αυτοί συνίσταται να είναι διαφορετικοί. Μάλιστα, ο/η Διευθυντής/ντρια μιας ΕΚΟΙΝ είναι σύνηθες να είναι κάποιος/α επαγγελματίας διευθυντής/ντρια που προσλαμβάνεται για τον σκοπό αυτό. Εκτός από τις παραπάνω λειτουργίες, που έχουν να κάνουν κυρίως με τη στρατηγική, άλλα ζητήματα που αφορούν την εκπροσώπηση και τις διοικητικές και διαχειριστικές λειτουργίες καταγράφονται στο καταστατικό της κάθε ΕΚΟΙΝ και αποτελούν, επίσης, αρμοδιότητα του ΔΣ.

Όπως γίνεται αντιληπτό, το ΔΣ παίζει σημαντικό ρόλο στην πορεία της ΕΚΟΙΝ. Γι' αυτό, η ΓΣ και τα μέλη του συνεταιρισμού, πριν εκλέξουν τα μέλη του ΔΣ θα είναι καλό να αναλύσουν σε βάθος ερωτήματα όπως:

- Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένα μέλος ΔΣ της ΕΚΟΙΝ;
- Πώς θα αξιολογείται η καταλληλότητα του/της;
- Πώς θα ανακαλείται;

Είναι ίσως χρήσιμο να καταρτιστεί μια περιγραφή και μια λίστα των χαρακτηριστικών που θα πρέπει να διαθέτουν τα υποψήφια μέλη του ΔΣ. Αυτό θα βοηθήσει όλα τα μέλη να προσδιορίσουν τι χαρακτηριστικά θέλουν να έχουν αυτοί που θα κληθούν να τους εκπροσωπήσουν. Θα βοηθήσει όμως επίσης και τα υποψήφια μέλη να αυτό-αξιολογήσουν το κατά πόσο καλύπτουν τα χαρακτηριστικά που αναζητούν οι υπόλοιποι συντάκταιοι ώστε να είναι χρήσιμοι. Μετά από αυτή τη διαδικασία και αν θεωρούν ότι είναι κατάλληλοι, θα είναι σε θέση να υποβάλλουν την υποψηφιότητά τους με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Ο ρόλος του/της προέδρου είναι κομβικός και, γι' αυτό, θα πρέπει να δοθεί η ανάλογη βαρύτητα ώστε η ΕΚΟΙΝ να εκλέξει ως πρόεδρο το πρόσωπο εκείνο το οποίο:

- Θα μπορεί να εμπνεύσει τόσο τα μέλη της ΕΚΟΙΝ, όσο και τα μέλη του ΔΣ, τη Διεύθυνση αλλά και τους εξωτερικούς συνεργάτες.
- Θα μπορεί να εντοπίζει και να αναδεικνύει προβλήματα και προκλήσεις.
- Θα είναι σε θέση να επικοινωνήσει τις αξίες, τις ιδέες και τους στόχους της ΕΚΟΙΝ τόσο εντός, όσο και εκτός αυτής.
- Σε περίπτωση που κληθεί να αναλάβει και το ρόλο του/της διευθυντή/ντριας, θα πρέπει να έχει τα κατάλληλα προσόντα.
- Να βοηθά στη σύσταση των κατάλληλων ομάδων και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή.

Είναι ωφέλιμο ο/η πρόεδρος να έχει τη δυνατότητα να αποστασιοποιείται από τη ρουτίνα της καθημερινής λειτουργίας, ώστε να μπορεί να εντοπίζει τις προκλήσεις και να αποκτά μια πιο σφαιρική εικόνα για την οργάνωση και τη πορεία της ΕΚΟΙΝ. Σε περίπτωση που επιβαρυνθεί και με ζητήματα που αφορούν τη διεύθυνση της ΕΚΟΙΝ κάτι τέτοιο θα είναι εξαιρετικά δύσκολο.

ΤΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ *(αφορά ΕΚΟΙΝ που διαθέτουν εποπτικό συμβούλιο)*

Το Εποπτικό Συμβούλιο εκλέγεται από τη ΓΣ και έχει ως αρμοδιότητα να εποπτεύει και να ελέγχει τις διαδικασίες και τις λειτουργίες της ΕΚΟΙΝ. Εάν διαπιστώσει παραβάσεις και παρατυπίες είναι υπεύθυνο να προχωρήσει στις σχετικές υποδείξεις προς το ΔΣ, αλλά και σε ενημέρωση της ΓΣ, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Η διεύθυνση μιας ΕΚΟΙΝ ασχολείται με το πώς θα επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί από το ΔΣ. Αυτοί περιλαμβάνουν την ορθή οικονομική διαχείριση, τον επιχειρηματικό σχεδιασμό και την κατάλληλη εσωτερική οργάνωση. Η διεύθυνση λαμβάνει υπ' όψιν, επίσης, τον σκοπό, τις αξίες και τις ιδέες που πρεσβεύει η ΕΚΟΙΝ και το μοντέλο λειτουργίας της. Με βάση αυτά, καλείται να καταρτίσει και να υλοποιήσει ένα επιχειρηματικό σχέδιο, ώστε να καλύψει τις ανάγκες και να επιτύχει τους στόχους, διαφυλάσσοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα και τις αξίες της ΕΚΟΙΝ. Όλα αυτά θα πρέπει επίσης να γίνουν μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον ελεύθερης οικονομίας, δηλαδή η διεύθυνση θα πρέπει να έχει κατά νου πως η ΕΚΟΙΝ θα κληθεί να επιβιώσει και να αναπτυχθεί στο ίδιο περιβάλλον με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που ασχολούνται με τον ευρύτερο κλάδο της ενέργειας. Ακόμη και αν, κατά καιρούς, υπάρξουν κάποιες ευνοϊκές συνθήκες (μειωμένη φορολογία, κρατική επιχορήγηση κ.λπ.), αυτές οι συνθήκες ενδέχεται να είναι πρόσκαιρες και σε περίπτωση που εκλείψουν θα πρέπει ο επιχειρηματικός σχεδιασμός να είναι τέτοιος, ώστε η ΕΚΟΙΝ να μπορεί να επιβιώσει και να μπορεί να συνεχίσει να παρέχει οφέλη στα μέλη της.

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 4.5 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

- Η βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας της ΕΚΟΙΝ πρέπει να είναι συνεχής και να μην περιορίζεται μόνο στην τήρηση των ελαχίστων που αναγράφονται στο καταστατικό.
- Η ΓΣ της ΕΚΟΙΝ είναι το ανώτερο όργανο και αποτελείται από όλα τα μέλη του συνεταιρισμού τα οποία αποτελούν και τον βασικό λόγο ύπαρξης της ΕΚΟΙΝ.
- Τα μέλη έχουν δικαιώματα τα οποία πρέπει η ΕΚΟΙΝ να φροντίζει ώστε να ικανοποιούνται. Ταυτόχρονα, έχουν και υποχρεώσεις απέναντι στα υπόλοιπα μέλη και την ίδια την ΕΚΟΙΝ.
- Η ΓΣ καθορίζει τις ανάγκες, το ΔΣ χαράσσει την πολιτική και η Διεύθυνση αναλαμβάνει την εφαρμογή.

4.6 ΠΛΑΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Όπως κάθε επιχείρηση, έτσι και μια ΕΚΟΙΝ, είναι σημαντικό να αναπτύσσει και να βελτιώνει συνεχώς το σχεδιασμό της για την επιχειρηματική της βιωσιμότητα και ανάπτυξη. Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός μιας ΕΚΟΙΝ δεν πρέπει να αποτελεί μια στατική διαδικασία, αλλά μια συνεχή και δυναμική διαδικασία όπου νέα δεδομένα συνεχώς ενσωματώνονται και την εξελίσσουν. Κατά τη διαδικασία αυτή, λαμβάνονται υπ' όψιν όλα τα στοιχεία που κάνουν μια οποιαδήποτε επιχείρηση βιώσιμη και τη βοηθούν να αναπτυχθεί. Ταυτόχρονα, όμως λαμβάνονται υπ' όψιν και όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις ΕΚΟΙΝ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις του ενεργειακού τομέα. Επίσης, ο επιχειρηματικός σχεδιασμός οφείλει να προφυλάσσει την ΕΚΟΙΝ από τις πιθανές προκλήσεις και αδυναμίες που κατά καιρούς θα εντοπίζονται, αλλά και να αναδεικνύει και να εκμεταλλεύεται τις πολλαπλές προοπτικές και ευκαιρίες που έχει το συγκεκριμένο επιχειρηματικό μοντέλο.

Επισημαίνεται πως το περιγραφόμενο πλάνο συντάχθηκε με σκοπό να υποστηρίξει την επιχειρηματική βιωσιμότητα και ανάπτυξη των ΕΚΟΙΝ, ανεξάρτητα από τη σύνθεση των μελών τους και τη δυνατότητά τους να διανέμουν μέρος των πλεονασμάτων στα μέλη τους. Ετσι, τόσο στις περιπτώσεις που επιλεχθεί η κερδοσκοπική μορφή, όσο και σε αυτές που επιλεχθεί τελικά η μη-κερδοσκοπική μορφή, συνιστάται τα μέλη να προετοιμαστούν για όλα τα βήματα που αφορούν τον σχεδιασμό της επιχειρηματικής ανάπτυξης της ΕΚΟΙΝ που σχεδιάζουν. Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται μερικοί ενδεικτικοί λόγοι, για τους οποίους είναι καλό μια ΕΚΟΙΝ να διαθέτει ένα σχέδιο επιχειρηματικής ανάπτυξης.

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 Ενδεικτικοί λόγοι για τους οποίους συστήνεται μια ΕΚΟΙΝ να διαθέτει ένα σχέδιο επιχειρηματικής ανάπτυξης

Η ίδια η προσπάθεια κατάρτισης και εμπλουτισμού του σχεδίου λειτουργεί ως αποτελεσματικό εργαλείο ενδυνάμωσης μελών και στελεχών και αύξησης της αυτοπεποίθησής τους σχετικά με το εγχείρημα.

Με την κατάρτιση του σχεδίου εντοπίζονται οι προκλήσεις και οι αδυναμίες, ώστε να μπορέσει η ΕΚΟΙΝ να τις αντιμετωπίσει. Παράλληλα, αναδεικνύονται πλεονεκτήματα και ευκαιρίες προς εκμετάλλευση.

Ένα σχέδιο αυξάνει τις πιθανότητες για χρηματοδότηση, τόσο για την ΕΚΟΙΝ, όσο και για ένα έργο της, καθώς είναι συχνά προαπαιτούμενο σχεδόν από όλους τους πιθανούς χρηματοδότες και υποστηρικτές, κι αποτελεί δείγμα ωριμότητας.

Αναδεικνύει βέλτιστες μεθόδους επικοινωνίας και συνεισφέρει στην αποτελεσματική δικτύωση, στοιχεία απαραίτητα για τη λειτουργία της ΕΚΟΙΝ.

Αναδεικνύει τους ρόλους και τις δεξιότητες που απαιτούνται. Έτσι η ΕΚΟΙΝ μπορεί έγκαιρα να αποφασίσει ποιος/α θα εμπλακεί και σε ποια δραστηριότητα. Εντοπίζονται, επίσης, κενά που πρέπει να καλυφθούν μέσα από εξωτερικές συνεργασίες.

Λειτουργεί ως οδηγός για ό,τι πρέπει να γίνει, πότε κι από ποιους. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού των εμπλεκόμενων και της περιπλοκότητας του τομέα της ενέργειας, είναι σημαντικό να υπάρχει ένα σχέδιο, που θα συσπειρώσει τους εμπλεκόμενους και το οποίο θα υπηρετήσουν όλοι/ες από κοινού, ώστε να αποφύγουν τη σπατάλη πόρων (χρόνος, χρήματα, ανθρώπινο δυναμικό κ.λπ.).

Αυξάνει τις πιθανότητες για κοινωνική αποδοχή ενός έργου ΑΠΕ (ακόμα κι αν πρόκειται για συλλογικό). Ένα οργανωμένο σχέδιο αποτελεί σημαντικό εργαλείο κατανόησης του εγχειρήματος και συμβάλλει στην προσπάθεια να πειστούν οι πολίτες και οι φορείς, όχι μόνο για την επιχειρηματική επιτυχία και βιωσιμότητά του, αλλά και για τα ευρύτερα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη ενός έργου.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΚΟΙΝ

Οι ΕΚΟΙΝ είναι κοινωνικές συνεργατικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο τομέα της ενέργειας. Ο συνδυασμός της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας με τον τομέα της ενέργειας προσδίδει στις ΕΚΟΙΝ κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά, καθώς και κάποιες ιδιαίτερες συνθήκες, είναι ωφέλιμο να ληφθούν υπ' όψιν από όσους αποφασίσουν να σχεδιάσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αναπτυχθεί επιχειρηματικά μια ΕΚΟΙΝ. Μερικές από τις συνθήκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 10 **Ιδιαίτερες συνθήκες και χαρακτηριστικά των ενεργειακών κοινοτήτων**

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	<p>Η διαφάνεια στις παρεχόμενες υπηρεσίες και τα προϊόντα που σχετίζονται με τον ενεργειακό τομέα είναι ένα από τα βασικότερα σημεία που καθορίζουν τις επιλογές των καταναλωτών. Στις ΕΚΟΙΝ τα μέλη δεν είναι παθητικοί πελάτες/καταναλωτές αλλά χρήστες και συν-ιδιοκτήτες με πρόσβαση σε δεδομένα και πληροφορίες. Το στοιχείο αυτό μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη, να βοηθήσει στην προσέλκυση νέων μελών αλλά και να αυξήσει την αφοσίωση των υφιστάμενων μελών. Το χαρακτηριστικό αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα, το οποίο η ΕΚΟΙΝ πρέπει να διερευνήσει πώς μπορεί να το αξιοποιήσει και να το ενσωματώσει στον επιχειρηματικό σχεδιασμό.</p>
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	<p>Η τάση για αύξηση της εμπλοκής των πολιτών οδηγεί πολλές επιχειρήσεις του κλάδου να προσπαθούν να σχεδιάσουν ανάλογα τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους. Οι ΕΚΟΙΝ έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα ως προς αυτό, καθώς τα μέλη (ιδιοκτήτες-χρήστες) μπορούν μέσω μιας bottom-up εσωτερικής διαδικασίας, να συμβάλλουν στο σχεδιασμό υπηρεσιών και προϊόντων και να εμπλακούν άμεσα σε οποιαδήποτε σχετική δραστηριότητα.</p>
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	<p>Οι ΕΚΟΙΝ αποτελούν εγχειρήματα ενεργειακής μετάβασης και κοινωνικής και οργανωσιακής καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας. Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός οφείλει να προβλέψει πώς η ΕΚΟΙΝ θα επιτύχει να εισέλθει στο υφιστάμενο εμπορικό, οργανωτικό και νομικό περιβάλλον, ένα περιβάλλον το οποίο δεν είναι σχεδιασμένο για τέτοιου είδους μορφές επιχειρήσεων.</p>
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	<p>Ο ανταγωνισμός στο χώρο της ενέργειας είναι πολύ έντονος και τα μέλη, πέρα από τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη, θα απαιτήσουν ταυτόχρονα και ανταγωνιστικές τιμές και ποιοτικές υπηρεσίες. Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός πρέπει να είναι προετοιμασμένος να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις που πιθανώς να δημιουργήσει αυτή η προσπάθεια ισορροπίας.</p>
ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ	<p>Οι ΕΚΟΙΝ έχουν τη δυνατότητα να χτίσουν και να αξιοποιήσουν ωφέλιμες συνέργειες που θα τους επιτρέψουν πρόσβαση σε τεχνογνωσία, χρηματοδότηση κ.λπ. Είναι πολύ χρήσιμο ο επιχειρηματικός σχεδιασμός να περιλαμβάνει ένα πλάνο ανάπτυξης και ενδυνάμωσης των συνεργειών. Συνέργειες μεταξύ συνεταιριστικών επιχειρήσεων (αγροτικοί συνεταιρισμοί, άλλες ΕΚΟΙΝ, φορείς εκπροσώπησης συνεταιριστικών επιχειρήσεων κ.λπ.), είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικές, όπως αποτυπώνεται και στην 6η συνεταιριστική αρχή.</p>
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΧΗ	<p>Η κοινωνική αποδοχή έργων ΑΠΕ δεν είναι δεδομένη. Ειδικά αν τα έργα είναι μεγάλης κλίμακας και προέρχονται από εταιρείες οι οποίες παρέχουν περιορισμένα οφέλη στις τοπικές κοινότητες. Η ελληνική και διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι η κοινωνική αποδοχή στα έργα ΑΠΕ στα οποία συμμετέχουν ενεργά οι τοπικές κοινότητες, είναι αυξημένη. Απαιτείται βέβαια κατάλληλος σχεδιασμός που αφορά και στην πληροφόρηση αλλά και στη δημιουργία ενός ουσιαστικά θετικού αντίκτυπου για την τοπική κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός πρέπει να προβλέπει το πώς η ΕΚΟΙΝ θα αξιοποιήσει το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχει μέσω της ουσιαστικής και ενεργής συμμετοχής των πολιτών.</p>

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	Όπως όλες οι επιχειρήσεις, έτσι και οι ΕΚΟΙΝ καλούνται να επιβιώσουν σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον ελεύθερης οικονομίας – ακολουθώντας παράλληλα και όλες τις ισχύουσες φορολογικές και ασφαλιστικές διατάξεις. Στις επιχειρήσεις όμως αυτές ιδιοκτήτες είναι, συνήθως, πολίτες, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν εμπειρία διαχείρισης επιχειρήσεων. Τα δεδομένα αυτά πρέπει να τα λαμβάνει υπ’ όψιν του ο επιχειρηματικός σχεδιασμός ώστε να ανατεθεί η διαχείρισή του στα κατάλληλα στελέχη, χωρίς όμως να αποκóπτονται τα μέλη από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και ενεργούς συμμετοχής. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις συμμετέχουν σε κοινωνικές επιχειρήσεις άτομα που διακατέχονται από σκεπτικισμό απέναντι στις λειτουργίες της ελεύθερης οικονομίας και της επιχειρηματικότητας. Είναι σημαντικό να αφιερωθεί χρόνος ώστε να επιτευχθεί συν-αντίληψη σε τέτοιου είδους ζητήματα για να μπορέσει, εν συνεχεία, να αναπτυχθεί ο κατάλληλος επιχειρηματικός σχεδιασμός.
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	Συνήθως οι ανάγκες για πρόσβαση σε κεφάλαια από τις ΕΚΟΙΝ είναι μεγάλες, σε σχέση με άλλες συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός πρέπει να λάβει υπ’ όψιν του ζητήματα που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά ή θετικά τη πρόσβαση σε κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία. Μερικά ενδεικτικά ζητήματα μπορεί να είναι η οργανωτική και διαχειριστική ευελιξία, η δημιουργία ταμείων και ο κατάλληλος προσδιορισμός της ευθύνης των μελών. Η αδυναμία κατανόησης του μοντέλου από τις τράπεζες και τους επενδυτές, σε συνδυασμό με μια πολύ περιορισμένη ευθύνη των μελών, μπορεί να κάνει δύσκολη την πρόσβαση στα απαραίτητα κεφάλαια. Η ΕΚΟΙΝ πρέπει να λάβει υπ’ όψιν της αυτές τις προκλήσεις και να κάνει τον ανάλογο επιχειρηματικό σχεδιασμό.
ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	Οι ΕΚΟΙΝ διαθέτουν την ευελιξία να προσφέρουν στα μέλη ένα μεγάλο εύρος προϊόντων και υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, η άμεση σχέση με τα μέλη-χρήστες επιτρέπει την εύκολη και ακριβή καταγραφή των αναγκών και τη μετατροπή τους σε υπηρεσίες και λύσεις προς τα μέλη-χρήστες.
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	Όπως σε κάθε επιχείρηση, έτσι και στις ΕΚΟΙΝ, ο σημαντικότερος πόρος είναι οι ανθρώπινοι πόροι. Στις ΕΚΟΙΝ η πρόκληση είναι ακόμη μεγαλύτερη καθώς το ανθρώπινο αυτό δυναμικό και οι δεξιότητες πρέπει να του επιτρέπουν να διακρίνει και να αξιοποιεί τις ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου μοντέλου, αλλά και τις προοπτικές και ευκαιρίες. Είναι λογικό στην Ελλάδα τα στελέχη αυτά να είναι περιορισμένα σε αριθμό, οπότε είναι απαραίτητη η εσωτερική εκπαίδευση και ανταλλαγή τεχνογνωσίας με άλλα αντίστοιχα γεωγραφικά.
ΤΟΠΙΚΟΤΗΤΑ	Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός πρέπει να λαμβάνει υπ’ όψιν του την τοπικότητα του συγκεκριμένου επιχειρηματικού μοντέλου και τη γεωγραφική ποσότητα των μελών.
ΙΣΧΥΣ ΚΑΙ ΕΥΕΛΙΞΙΑ	Σε πολλές περιπτώσεις οι ΕΚΟΙΝ αποτελούνται από πολλά μέλη (μπορεί να φτάσουν και πάνω από 1.000). Όπως αυτό να θεωρείται ανασταλτικός παράγοντας, ο οποίος δυσκολεύει τη λειτουργία, αλλά ένας έξυπνος επιχειρηματικός σχεδιασμός έχει τη δυνατότητα όχι μόνο να μην επιτρέψει αυτό το στοιχείο να αποτελεί πρόβλημα, αλλά να μπορεί να το μετατρέψει σε ισχυρό πλεονέκτημα. Όσο περισσότερα είναι τα μέλη τόσο πιο ισχυρή μπορεί να είναι η ΕΚΟΙΝ και τόσο μεγαλύτερη δυναμική μπορεί να έχει. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι τα μέλη είναι και ιδιοκτήτες μπορεί να προσδώσει μεγαλύτερη ευελιξία και μείωση κόστους σε πολλές υπηρεσίες. Για παράδειγμα, πολυέξοδες δομές εξυπηρέτησης πελατών που έχουν άλλου είδους επιχειρήσεις, ίσως να μην είναι απαραίτητες στις ΕΚΟΙΝ, καθώς μπορούν να δημιουργηθούν άλλου είδους δομές, πιο ευέλικτες και με χαμηλότερο λειτουργικό κόστος, μιας και υπάρχει μεγαλύτερη αμεσότητα και αλληλοκατανόηση για την ανάγκη διατήρησης του κόστους σε χαμηλά επίπεδα. Ο επιχειρηματικός σχεδιασμός οφείλει να λάβει υπ’ όψιν και να αναδείξει αυτές τις δυνατότητες μιας ΕΚΟΙΝ.

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ	<p>Ένα άλλο στοιχείο που οφείλουμε να λάβουμε υπ' όψιν κατά τον επιχειρηματικό σχεδιασμό είναι ότι τα έργα ΑΠΕ (ειδικά αν είναι συλλογικά και μεγάλα σε μέγεθος) απαιτούν μεγάλα χρονικά διαστήματα ωρίμανσης και υλοποίησης. Οι πιθανές καθυστερήσεις μπορεί να είναι μεγάλες και να αφορούν στην εύρεση της κατάλληλης γης, την καθυστέρηση σε διαδικασίες αδειοδότησης, σύνδεσης στο δίκτυο κ.λπ. Οι συμμετέχοντες/ουσες και τα στελέχη πρέπει να είναι προετοιμασμένοι/ες να διαχειριστούν καθυστερήσεις, απογοητεύσεις και πιθανές αποτυχίες επίτευξης στόχων. Αυτό δεν πρέπει να δημιουργήσει εσωστρέφεια και κλίμα απογοήτευσης. Πρέπει, λοιπόν, να τίθενται ρεαλιστικοί στόχοι και χρονοδιαγράμματα. Ταυτόχρονα, είναι ωφέλιμο να γίνει προσπάθεια ώστε στον επιχειρηματικό σχεδιασμό να τεθούν και κάποιοι εύκολοι, άμεσοι και προσιτοί στόχοι, οι οποίοι θα οδηγήσουν σε κάποιες πρώτες επιτυχίες (early wins) ώστε να αυξηθούν τα επίπεδα της συλλογικής αυτοπεποίθησης.</p>
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	<p>Μια ιδιαιτερότητα των ΕΚΟΙΝ, σε σχέση με άλλες συμβατικές και κοινωνικές επιχειρήσεις, είναι ότι δεν έχουν τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται σε άλλο τομέα, πέρα από αυτόν της ενέργειας. Το γεγονός αυτό πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν καθώς μπορεί σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο στάδιο να δημιουργήσει επιπλοκές.</p>
ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΡΙΣΚΟΥ (DE-RISKING)	<p>Υπάρχουν κατηγορίες επιχειρήσεων οι οποίες έχουν ως στόχο τις υψηλές οικονομικές αποδόσεις και, για το λόγο αυτό, είναι δομημένες και προετοιμασμένες με τρόπο ώστε να μπορούν να αναλαμβάνουν υψηλό επιχειρηματικό ρίσκο. Οι ΕΚΟΙΝ δεν ανήκουν συνήθως σε αυτή την κατηγορία. Δεν αναζητούν υψηλές οικονομικές αποδόσεις αλλά την ικανοποίηση αναγκών. Κατ' επέκταση, ο επιχειρηματικός σχεδιασμός πρέπει να στοχεύει συνεχώς στην ελαχιστοποίηση του όποιου ρίσκου.</p>

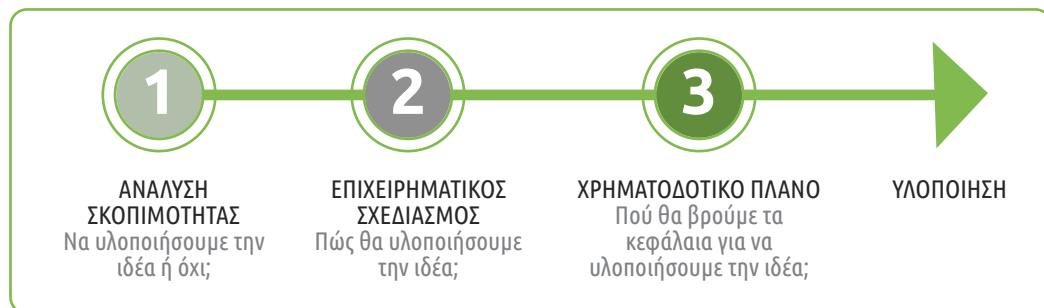
ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΙΑΣ ΕΚΟΙΝ;

Ο ακριβής σχεδιασμός εξαρτάται από το βάθος και την έκταση στην οποία θέλει να φτάσει η κάθε ομάδα, αλλά επίσης διαφοροποιείται και ανάλογα με τις δραστηριότητες που σκοπεύει να αναπτύξει μια ΕΚΟΙΝ (εξοικονόμηση, παραγωγή, διανομή, μεταφορές, κ.λπ.).

Τα εργαλεία αυτά, τοποθετημένα σε τρεις χρονικές φάσεις, είναι:

- **Ανάλυση Σκοπιμότητας** (να υλοποιήσουμε την ιδέα ή όχι;)
- **Επιχειρηματικός σχεδιασμός** (Πώς θα την υλοποιήσουμε;)
- **Χρηματοδοτικό πλάνο** (Πού θα βρούμε τα κεφάλαια για την υλοποιήσουμε;)

ΕΙΚΟΝΑ 14 Οι τρεις φάσεις ανάπτυξης ενός επιχειρηματικού σχεδίου

ΦΑΣΗ 1^η: **ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ**

Από τη στιγμή που έχει δημιουργηθεί μια ομάδα δράσης (η οποία συνήθως αποτελεί και την ιδρυτική ομάδα) και μια αρχική ιδέα (concept idea), η πρώτη ουσιαστική φάση θα ήταν μια ανάλυση που θα αφορά τη σκοπιμότητα του εγχειρήματος. Η ανάλυση σκοπιμότητας θα βοηθήσει την ομάδα να αναλύσει περισσότερο το κατά πόσο είναι βιώσιμη η αρχική ιδέα ή όχι. Θα απαντήσει στην ουσία στο ερώτημα *“Να προχωρήσουμε με την προτεινόμενη ιδέα ή μήπως όχι;”*. Η κατάτμηση του ερωτήματος σε υπο-ερωτήματα, ανά κατηγορίες, είναι μια απλή και εύκολη μέθοδος η οποία θα βοηθήσει την ομάδα να συζητήσει σε μεγαλύτερο βάθος και να αποκτήσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της ιδέας, ώστε να τελικά να είναι σε θέση να αποφασίσει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11 Ενδεικτικά ερωτήματα προς συζήτηση κατά τη φάση της ανάλυσης σκοπιμότητας

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ – ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχει ανάγκη για κάτι τέτοιο; Καταγραφή των προτεινόμενων προϊόντων και των υπηρεσιών Σε τι τιμή θα παρέχονται; Τα πιθανά μέλη θα είναι διατεθειμένα να πληρώσουν για αυτές τις υπηρεσίες και τα προϊόντα; Θα ήταν σκόπιμο να λάβουμε κάποια γνώμη και από ειδικούς στο χώρο της ενέργειας; Τι γνωρίζουμε για τις ανάγκες που θεωρούμε ότι καλύπτονται με τη δημιουργία της ΕΚΟΙΝ; Ποιος είναι ο ανταγωνισμός, αν υπάρχει, και ποια τα χαρακτηριστικά του;
ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> Τι κατασκευές πρέπει να γίνουν; Υπάρχει επάρκεια τεχνογνωσίας; Επαρκούν τα διαθέσιμα προσόντα και οι δεξιότητες; Θα πρέπει να συνεργαστούμε με εξωτερικούς συνεργάτες (μηχανικούς κ.λπ.); Μπορούμε να περιγράψουμε τι ζητάμε από αυτούς; Τι μελέτες απαιτούνται; Τι άδειες θα χρειαστούν; Ποιος θα συντονίσει τις διαδικασίες αυτές; Τι τεχνολογίες θα χρησιμοποιήσουμε;
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> Γνωρίζουμε πώς λειτουργεί και διοικείται μια ΕΚΟΙΝ; Μπορούμε να το κάνουμε μόνοι μας; Θα χρειαστούμε εξωτερική υποστήριξη; Ποιες είναι οι λειτουργίες και οι εργασίες; Ποιοι θα τις αναλάβουν; Ποια είναι η διαθεσιμότητα; Θα βασιστούμε σε εθελοντές; Ζητήματα εσωτερικής επικοινωνίας και ενημέρωσης. Ζητήματα εξωτερικής επικοινωνίας και ενημέρωσης. Ποιος θα τις αναλάβει;
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> Σύντομη οικονομική ανάλυση Ανάλυση νεκρού σημείου (break even analysis) Προϋπολογισμός

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> • Αρχικό ταμείο: Για τα πρώτα στάδια απαιτούνται συνήθως κάποιες δαπάνες (μετακινήσεις, εξωτερικοί συνεργάτες, μελέτες, αναλύσεις κ.λπ.), οι οποίες είναι δύσκολο να καλυφθούν από εξωτερικές πηγές. Πόσα κεφάλαια περίπου θα απαιτηθούν; Πώς θα καλυφθούν; Μπορεί να δημιουργηθεί ένα μικρό κοινό ταμείο στη φάση του start up από την ομάδα; Μπορεί να αναζητηθεί μια χορηγία ή δωρεά χωρίς να διακινδυνεύει η ανεξαρτησία και αυτονομία του εγχειρήματος; • Τι κεφάλαια απαιτούνται στη φάση της υλοποίησης; Θα είναι ένα μείγμα χρηματοδότησης (κεφάλαια από τα μέλη, τραπεζικός δανεισμός, δωρεές, επικορηγήσεις κ.λπ.);
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> • Σε περίπτωση που απαιτείται κάποια εγκατάσταση (π.χ. φωτοβολταϊκό πάρκο), πού θα εγκατασταθεί; • Η πρόσβαση είναι εφικτή; • Αρχική ανάλυση για την καταλληλότητα και τις αναγκαίες μελέτες και αδειοδοτήσεις.
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Πώς επηρεάζει το έργο την τοπική κοινωνία; • Θα το αποδεχτούν ή θα υπάρξουν αντιδράσεις; Ποια θα είναι η στρατηγική σε περίπτωση που παρουσιαστούν αντιδράσεις; • Ποιοι είναι οι φορείς και οι άνθρωποι κλειδιά; Ποια θα είναι η στρατηγική προσέγγισής τους; • Ποιες συνέργειες απαιτούνται και με ποιους; Πώς θα καταστούν εφικτές;
ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Ανθρώπων • Εγκαταστάσεων
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> • Θα υπάρχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις; • Θα υπάρξουν πιθανές σχετικές αντιδράσεις και αν ναι, τότε πώς θα αντιμετωπιστούν; • Τι είδους μελέτες θα απαιτηθούν;

Η συζήτηση που θα αναπτυχθεί με αφορμή τα παραπάνω ερωτήματα θα βοηθήσει την ομάδα να απαντήσει με αποφασιστικότητα και ειλικρίνεια στο ερώτημα, κατά πόσο η αρχική ιδέα θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα βιώσιμο επιχειρηματικό εγχείρημα.

ΦΑΣΗ 2^η: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Στη δεύτερη φάση μπορούμε να εμβαθύνουμε στο επιχειρηματικό σχέδιο και μοντέλο που θα ακολουθήσει η ΕΚΟΙΝ. Μερικά ενδεικτικά στοιχεία τα οποία μπορεί να περιλαμβάνει ο επιχειρηματικός σχεδιασμός είναι:

ΣΥΝΟΨΗ (EXECUTIVE SUMMARY)

Αποτελεί μια πολύ σύντομη περιγραφή της επιχειρηματικής ιδέας της ΕΚΟΙΝ. Είναι πολύ σημαντικό να είναι ένα κείμενο περιεκτικό, κατανοητό και να κεντρίζει το ενδιαφέρον. Πολλοί ενδιαφερόμενοι συνεργάτες, επενδυτές κ.λπ., λόγω έλλειψης χρόνου, μπορεί να διαβάσουν μόνο τη σύνοψη και αν δεν εντοπίσουν τα στοιχεία για τα οποία ενδιαφέρονται ίσως να μην προχω-

ρήσουν στο υπόλοιπο κείμενο. Θα ήταν καλό η σύνοψη να μην ξεπερνά τη μία σελίδα και είναι ωφέλιμο να γραφτεί τελευταία, όταν όλα τα υπόλοιπα κεφάλαια του επιχειρηματικού σχεδίου έχουν ολοκληρωθεί και υπάρχει η βέλτιστη και πιο ολοκληρωμένη κατανόηση του σχεδίου.

Η σύνοψη μπορεί να περιλαμβάνει (μεταξύ άλλων):

- Περιγραφή του οράματος και στοιχεία που αφορούν την ταυτότητα της ΕΚΟΙΝ.
- Περιγραφή της ιδέας.
- Για ποιο λόγο πιστεύουμε ότι η επιχειρηματική μας ιδέα θα πετύχει;
- Περιγραφή της ΕΚΟΙΝ η οποία, μεταξύ άλλων, θα περιλαμβάνει: Ονομασία, στόχοι, συμμετέχοντες/ουσες, τοποθεσία, υπηρεσίες, στάδια που έχουν υλοποιηθεί έως τώρα.
- Η αγορά στην οποία θα δραστηριοποιηθεί.
- Ποιες είναι (συνοπτικά) οι κεφαλαιακές ανάγκες και πότε αναμένεται να γίνει απόσβεση του αρχικού κεφαλαίου.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΚΟΙΝ

Περιλαμβάνει βασικά στοιχεία της ΕΚΟΙΝ, όπως:

- Ιστορικό, πότε ιδρύθηκε; πού έχει έδρα;
- Νομικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται.
- Κλάδος επιχειρηματικής δραστηριοποίησης.
- Στοιχεία για το ανθρώπινο δυναμικό.
- Στοιχεία για πιθανούς εξωτερικούς συνεργάτες και συνέργειες.
- Οικονομική κατάσταση.

Η ΑΓΟΡΑ

Ερευνα αγοράς: Αφορά στην ανάλυση και κατανόηση της αγοράς στην οποία θα δραστηριοποιηθεί η ΕΚΟΙΝ. Είτε πρόκειται για παραγωγή ενέργειας, εξοικονόμηση ενέργειας ή κάποια άλλη δραστηριότητα, είναι σημαντικό να συγκεντρωθούν και να αναλυθούν ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της αγοράς, στην οποία στοχεύει να δραστηριοποιηθεί η ΕΚΟΙΝ.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Αφορά στην παρουσίαση και ανάλυση των προϊόντων και υπηρεσιών που θα προσφέρει η ΕΚΟΙΝ καθώς και μια ανάλυση της τιμολογιακής πολιτικής που θα ακολουθήσει. Η τελευταία θα πρέπει να απαντά σε ερωτήματα όπως: Πόσο θα χρεώνονται οι υπηρεσίες και τα προϊόντα; Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες θα είναι διαθέσιμα και σε μη-μέλη; Θα υπάρχουν διαφορετικές τιμολογιακές πολιτικές για μέλη και μη-μέλη; Ποιες θα είναι αυτές;

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ο ευρύτερος τομέας της ενέργειας είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικός. Γι' αυτό απαιτείται να γίνει μια έρευνα σε βάθος σχετικά με τον ανταγωνισμό που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΚΟΙΝ, ώστε να καταφέρει να βρει πρόσβαση σε ένα μερίδιο της αγοράς που θα την καταστήσει επιχειρηματικά βιώσιμη. Είναι επίσης ωφέλιμη η τμηματοποίηση της αγοράς (market segmentation) ώστε να μπορεί να μελετηθεί σε βάθος. Η τμηματοποίηση μπορεί να γίνει με διάφορα κριτήρια, π.χ. γεωγραφικά, δημογραφικά, κριτήρια που αφορούν τη συμπεριφορά αλλά και ψυχογραφικά κριτήρια. Η έρευνα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης στοιχεία για το ποιοι είναι οι βασικοί ανταγωνιστές, τι μερίδιο της αγοράς εξυπηρετούν, ποια είναι τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα κ.λπ.

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Η **Ανάλυση SWOT** μπορεί να αποτελέσει ιδιαίτερα σημαντικό εργαλείο για μια ΕΚΟΙΝ κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή/και επιλογής των δραστηριοτήτων της, δεδομένου ότι καθίσταται εφικτή:

- Τη μελέτη των **Ισχυρών** (Strengths) και **Αδύναμων** (Weaknesses) στοιχείων της, αλλά και των **Ευκαιριών** (Opportunities) και **Απειλών** (Threats) που ενδέχεται να προκύψουν από το περιβάλλον ένταξής της.
- Την αξιολόγηση των δεδομένων μιας υφισταμένης κατάστασης από τα στελέχη/μέλη της ΕΚΟΙΝ, ώστε να διαμορφωθεί κατάλληλα η μελλοντική στρατηγική της.

Ειδικότερα, μια ανάλυση SWOT διαιρείται σε δύο βασικά μέρη, την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντός της (Ισχυρά-Strengths και Αδύναμα-Weaknesses σημεία των διαθέσιμων εσωτερικών πόρων της), και την ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος δραστηριοποίησής της που είναι οι Ευκαιρίες (Opportunities) και οι Απειλές (Threats).^{54,55,56}

ΕΙΚΟΝΑ 15 Γραφική απεικόνιση υποδείγματος ανάλυσης SWOT

⁵⁴ Research Methodology, SWOT Analysis, 29.07.2019. Πηγή: <http://bit.ly/2Yv1PeH>

⁵⁵ Ν. Σαββάκης, Εκπαιδευτικό υλικό της ενότητας Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - Οικονομοτεχνική μελέτη, του προγράμματος επικατοποίησης γνώσεων αποφοίτων, με τίτλο Φωτοβολταϊκά Ενεργειακά Συστήματα, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Τ.Ε., ΤΕΙ Κρήτης - Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

⁵⁶ Th. Tsoutsos, Marketing solar thermal technologies: strategies in Europe, experience in Greece, Renewable Energy, vol. 26, issue 1, 2002, pp.: 33-46.

Οι Ευκαιρίες και Απειλές χαρακτηρίζονται ως μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος δραστηριοποίησης μιας ΕΚΟΙΝ. Ενδεικτικά, εξωγενείς παράγοντες που δύνανται να επηρεάσουν τη λειτουργία μιας ΕΚΟΙΝ μπορεί να είναι οι πολιτικοί παράγοντες (π.χ. νέο νομοσχέδιο), οικονομικοί (π.χ. αύξηση φορολογίας, εξελίξεις στην αγορά ενέργειας), κοινωνικοί (π.χ. ενδογενή χαρακτηριστικά τοπικού πληθυσμού) και τεχνολογικοί (νέες τεχνολογίες ΑΠΕ). Υπό τη μορφή Ανάλυσης SWOT, παρατίθενται συνοπτικά οι παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάσουν τις φάσεις ανάπτυξης των ΕΚΟΙΝ στην Ελλάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Ανάλυση SWOT για την ανάπτυξη μιας ΕΚΟΙΝ

Στα **ΙΣΧΥΡΑ** σημεία μιας ΕΚΟΙΝ μπορεί να περιλαμβάνονται:

- Καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Δράσεις υποστήριξης των μελών της.
- Διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας (πιστοποιήσεις).
- Τεχνογνωσία και εμπειρία του αντικειμένου δραστηριοποίησης.
- Οικονομικοί πόροι (χρηματοοικονομική κατάσταση, υποδομές).
- Γεωγραφική θέση (δυναμικό ΑΠΕ, δυναμικό ΕΕ).
- Ισχυρό δίκτυο συνεργασιών.
- Χρονοδιάγραμμα-Οργανόγραμμα.

Στα **ΑΔΥΝΑΜΑ** σημεία μιας ΕΚΟΙΝ ενδέχεται να είναι:

- Μη στοχευμένη στρατηγική ανάπτυξης της.
- Έλλειψη εμπειριών διοίκησης και οργάνωσής της.
- Μη διαφοροποιημένα προϊόντα ή/και υπηρεσίες σε σχέση με τον ανταγωνισμό.
- Ελλιπής οικονομική διαχείριση.
- Έλλειψη αξιοπιστίας.
- Μη υιοθέτηση πρακτικών μάρκετινγκ.
- Μη εξειδικευμένο και ανεκπαίδευτο προσωπικό.
- Προβλήματα στις λειτουργίες της (π.χ. παραγωγή, διανομή, προώθηση, τιμολόγηση, κ.λπ.).
- Μειωμένη αναγνωρισιμότητα.

Δυνητικά, **ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ** για μια ΕΚΟΙΝ αποτελούν:

- Νέο θεσμικό πλαίσιο για τις ΕΚΟΙΝ (π.χ. οικονομικά κίνητρα και μέτρα στήριξης των ΕΚΟΙΝ).
- Θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης των ΑΠΕ (π.χ. εικονική αυτοπαραγωγή ενέργειας).
- Προωθούμενες πολιτικές για την ΕΕ (π.χ. πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων) και τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Νέες υποδομές (π.χ. έργα διασύνδεσης μη-διασυνδεδεμένων νησιών, έργα ΑΠΕ & ΕΕ).
- Προωθούμενες πολιτικές για καταπολέμησης της ενεργειακής φτώχειας.
- Προωθούμενες πολιτικές για την τοπική παραγωγή ενέργειας.
- Η “ανάγκη” για νέα προϊόντα και υπηρεσίες από τους πολίτες/μέλη (π.χ. μείωση του κόστους της ενέργειας, απόκτηση διττού ρόλου καταναλωτή και παραγωγού ενέργειας-prosumers).
- Αναπτυξιακά Εθνικά και Ευρωπαϊκά προγράμματα (π.χ. ΕΣΠΑ).
- Περιθώρια βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική κατανάλωση.
- Τεχνολογική πρόοδος (νέα υλικά, νέες μέθοδοι παραγωγής, αποθήκευσης, διανομής ενέργειας κ.λπ.).
- Ερευνητική εμπειρία σε τεχνολογίες ΑΠΕ και ΕΕ.

Οι **ΚΙΝΔΥΝΟΙ** (ή απειλές) που μπορούν να εμφανιστούν περιλαμβάνουν:

- Αρνητικές οικονομικές συνθήκες.
- Αντιδράσεις μελών της κοινωνίας και η έλλειψη καθολικής κοινωνικής αποδοχής των ΑΠΕ (τοπικά συμφέροντα, ελλιπής ενημέρωση, κ.λπ.).
- Αυξημένος ανταγωνισμός με ιδιωτικές επιχειρήσεις (παροχής ενεργειακών υπηρεσιών).
- Αλλαγές στη νομοθεσία (π.χ. αύξηση φορολογίας, επιπλέον άδειες ή εγκρίσεις για άδεια λειτουργίας, κ.λπ.).

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- Αφορά στο σχεδιασμό των διαδικασιών εμπορικής διάθεσης των προϊόντων και των υπηρεσιών, ώστε η ΕΚΟΙΝ να έχει έσοδα.
- Πώς θα προσεγγίσει εξωτερικούς πελάτες; Ποια κανάλια θα χρησιμοποιηθούν; Ποιος/ποιοι θα αναλάβουν αυτή τη διαδικασία; Ποιο είναι το κόστος;
- Πώς θα προσεγγίσει και πως θα προωθήσει τις υπηρεσίες σε νέα μέλη;
- Πώς θα διατηρήσει την εμπορική διάθεση των προϊόντων και των υπηρεσιών στα υφιστάμενα μέλη;

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Αφορά στην ανάλυση και περιγραφή των διαδικασιών και του μοντέλου λειτουργίας της ΕΚΟΙΝ. Ειδικότερα:

- Λειτουργίες εργοστασίου ή άλλων παραγωγικών μονάδων (αιολικό πάρκο, φωτοβολταϊκό πάρκο κ.λπ.).
- Τεχνολογίες και εξοπλισμός που χρησιμοποιούνται.
- Διαδικασίες και λειτουργίες σχετικές με το εργατικό δυναμικό.
- Διανομή και προμήθεια υπηρεσιών και προϊόντων. Μέσω ποιων λειτουργιών τα μέλη και οι εξωτερικοί πελάτες αποκτούν πρόσβαση στις υπηρεσίες και τα προϊόντα;
- Έρευνα και ανάπτυξη.
- Αξιολόγηση υπηρεσιών και προϊόντων και ποιοτικός έλεγχος.
- Υποστήριξη μελών και εξωτερικών πελατών.
- Πληροφοριακά συστήματα.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Αφορά στην ανάλυση του τρόπου οργάνωσης, διαχείρισης, διοίκησης και μεθόδων λήψης αποφάσεων. Μεταξύ άλλων αναλύονται ζητήματα όπως:

- Δομή εσωτερικής λειτουργίας
- Οργανόγραμμα
- Προσωπικό και ανθρώπινο δυναμικό
- Μέθοδοι λήψης αποφάσεων
- Διοίκηση
- Διαχείριση (management)
- Εξωτερικοί σύμβουλοι
- Διαφάνεια και πληροφόρηση
- Στρατηγικές συνεργασίες

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ, ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΟΗΣ (CASHFLOW)

Προϋπολογισμός χρήσης: Ο Προϋπολογισμός Χρήσης δείχνει τα προσδοκώμενα κέρδη (ή ζημίες) ανά έτος, αφού υπολογίσουμε λεπτομερώς τα έσοδα και τα έξοδά μας. Είναι προτιμότερο να έχουμε εναλλακτικά σενάρια (καλό, μέτριο, κακό), ώστε να είμαστε έτοιμοι/ες για κάθε ενδεχόμενο. Αυτό που έχει σημασία είναι να εκφράσουμε ρητά τις υποθέσεις και να συμπεριλάβουμε ακριβείς πληροφορίες. Ο Προϋπολογισμός Χρήσης χωρίζεται στο σταθερό και στο μεταβλητό τμήμα του. Στο σταθερό περιλαμβάνονται τα έξοδα που είναι απαραίτητα για την ίδρυση της ΕΚΟΙΝ, για τα οποία έχουμε ήδη συγκεντρώσει τις απαραίτητες πληροφορίες από την έρευνα αγοράς που έχουμε πραγματοποιήσει. Αντίστοιχα, περιλαμβάνονται έσοδα τα οποία έχουμε ήδη εξασφαλίσει ανεξάρτητα από την πορεία των πωλήσεών μας (π.χ. επιχορήγηση ίδρυσης). Στο μεταβλητό τμήμα περιλαμβάνονται έξοδα και έσοδα τα οποία σχετίζονται άμεσα με τον όγκο των πωλήσεων και εξαρτώνται περισσότερο από τις υποθέσεις εργασίας που έχουμε διατυπώσει (π.χ. ανταπόκριση μελών και εξωτερικών πελατών).

Γενικά, είναι απαραίτητο να προϋπολογίζουμε όλες τις δαπάνες ανεξάρτητα από το ύψος τους. Για παράδειγμα, σε πολλές επιχειρήσεις δεν λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψιν τα έξοδα σύστασης, παρόλο που προστίθενται σε περίοδο μεγάλων δαπανών και μπορούν να πιέσουν πολύ τα οικονομικά τους δεδομένα. Επίσης, πρέπει να συνυπολογίσουμε τις ασφαλιστικές εισφορές και όλες τις συναφείς φορολογικές επιβαρύνσεις ανάλογα με την κατηγορία του εργαζομένου προσωπικού (ΙΚΑ, απόδειξη παροχής υπηρεσιών, τίτλος κτήσης). Τέλος, είναι σκόπιμο να συμπεριλάβουμε την εκτιμώμενη ετήσια μεταβολή του γενικού επιπέδου τιμών (πληθωρισμός).

Προϋπολογισμός Ταμειακής Ροής (cashflow): Ο Προϋπολογισμός Ταμειακής Ροής δεν συμπίπτει με τον Προϋπολογισμό Χρήσης, διότι τα έσοδα και τα έξοδα δεν πραγματοποιούνται με την ίδια περιοδικότητα. Για παράδειγμα, αν έχουμε πωλήσεις επί πιστώσει, πρέπει να υπολογίσουμε πότε θα πάρει η ΕΚΟΙΝ τα χρήματα από τα μέλη και τους εξωτερικούς συνεργάτες. Αντίστοιχα, υπάρχουν περίοδοι κατά τις οποίες συγκεντρώνονται πολλά έξοδα τα οποία είναι απαιτητά (π.χ. προμηθευτές, εργαζόμενοι/ες). Αν δεν τα έχουμε προϋπολογίσει με όρους ταμείου, είναι πιθανό να βρεθούμε σε κατάσταση επείγουσας έλλειψης ρευστότητας, παρόλο που η ΕΚΟΙΝ είναι εύρωστη⁵⁷.

Break even analysis: Αφορά στην εκτίμηση, πότε θα γίνει απόσβεση του αρχικού κεφαλαίου που θα επενδυθεί. Νεκρό σημείο (break even point) ονομάζεται το ακριβές ποσό των πωλήσεων (κύκλου εργασιών), που μια επιχείρηση καλύπτει το σύνολο των εξόδων της, σταθερά και μεταβλητά, μη πραγματοποιώντας ούτε κέρδος ούτε ζημιά. *Ως αξία επί των πωλήσεων*, μας δείχνει πόση είναι η χρηματική αξία των πωλήσεων που πρέπει να κάνει η ΕΚΟΙΝ ώστε να μην έχει ούτε κέρδος ούτε ζημιά. *Ως ποσοστό επί των πωλήσεων*, δείχνει σε ποιο ποσοστό επί των πωλήσεων που έκανε ή αναμένεται να κάνει η επιχείρηση, δεν έχει ούτε κέρδος ούτε ζημιά. *Ως ποσοστό πωλήσεων*, δείχνει πόσα τεμάχια από το παραγόμενο προϊόν πρέπει να πουλήσει η επιχείρηση ώστε να μην έχει ούτε κέρδος, αλλά ούτε και ζημιά, και *ως χρόνος* μας δείχνει

⁵⁷ Σ. Αδάμ, Οδηγός δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, 2013, σελ 63.

Πηγή: <http://bit.ly/2JFwMou>

πόσο χρόνο αναμένεται ότι θα χρειαστεί η ΕΚΟΙΝ ώστε να πουλήσει τον απαραίτητο αριθμό μονάδων προϊόντος, ώστε να μην έχει ούτε κέρδος ούτε ζημία.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

Όπως και σε άλλους τομείς, έτσι και στον τομέα της προβολής και προώθησης, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ΕΚΟΙΝ διαφοροποιούν την προσέγγιση σε σχέση με τις συμβατικές κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις του ενεργειακού κλάδου. Στην περίπτωση των ΕΚΟΙΝ υπάρχουν δύο κατευθύνσεις οι οποίες επηρεάζουν τη στρατηγική Marketing, την προβολή, την προώθηση και την επικοινωνία.

Από τη μία μεριά, οι ΕΚΟΙΝ βασίζονται κατά κύριο λόγο στα υφιστάμενα και στα δυνητικά νέα μέλη. Τα μέλη (υφιστάμενα και δυνητικά) είναι χρήστες/ιδιοκτήτες και όχι παθητικοί πελάτες/καταναλωτές. Έτσι, η επικοινωνία και προβολή των προϊόντων και των υπηρεσιών προς αυτή την κατηγορία δεν μπορεί να ακολουθεί την ίδια προσέγγιση με αυτή της προσέλκυσης παθητικών καταναλωτών από μια συμβατική εταιρεία παροχών υπηρεσιών ενέργειας. Στοχεύει, δηλαδή περισσότερο προς το εσωτερικό της. Από την άλλη, οι ΕΚΟΙΝ μπορεί να αναζητούν και εξωτερικούς πελάτες και συνεργάτες. Στην περίπτωση αυτή η προώθηση και επικοινωνία απευθύνεται προς τα έξω. Και σε αυτή την κατηγορία η προσέγγιση που θα ακολουθηθεί πρέπει να επικοινωνεί τις αξίες, το μοντέλο λειτουργίας και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που κάνουν τις ΕΚΟΙΝ να διαφέρουν από άλλες επιχειρήσεις του κλάδου.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Συνεταιριστική Συμμαχία⁵⁸, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις πρέπει να προωθούν το συνεταιριστικό τους *μήνυμα* και να διασφαλίζουν τη συνεταιριστική τους *ταυτότητα*. Με τον όρο *ταυτότητα*, αναφερόμαστε σε ό,τι σημαίνει η ΕΚΟΙΝ για τα ίδια τα μέλη. Με άλλα λόγια, πώς αναγνωρίζει η ΕΚΟΙΝ τον εαυτό της όταν κοιτάει στον καθρέφτη. Αντιθέτως, το *μήνυμα* αφορά στο πώς την αντιλαμβάνεται ο εξωτερικός κόσμος. Ο όρος που συνήθως χρησιμοποιείται από τις συμβατικές επιχειρήσεις είναι ο όρος “brand” και η διαδικασία ονομάζεται “branding”. Όμως οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, επιλέγουν τον όρο *μήνυμα*. Το *μήνυμα* πρέπει να προωθηθεί, να προβληθεί και να διαφημιστεί ώστε να προωθηθεί η ΕΚΟΙΝ, οι υπηρεσίες και τα προϊόντα της. Αυτή η διαδικασία πρέπει να σχεδιαστεί κατάλληλα και να υλοποιηθεί αποτελεσματικά.

Εκτός από τις δύο κεντρικές έννοιες (Ταυτότητα, Μήνυμα) οι οποίες θα ήταν εξαιρετικά ωφέλιμο να περιλαμβάνονται στη στρατηγική προώθησης και επικοινωνίας μιας ΕΚΟΙΝ, υπάρχουν αρκετά εργαλεία και μέθοδοι προώθησης που χρησιμοποιούνται ευρέως στην αγορά, τα οποία οι ΕΚΟΙΝ μπορούν να αξιοποιήσουν αφού προηγουμένως τα αναδιαμορφώσουν σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

⁵⁸ International Cooperative Alliance, Blueprint for a cooperative decade, 2013. Πηγή: <http://bit.ly/2VpaDx6>

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Το συνεταιριστικό μοντέλο λειτουργίας των ΕΚΟΙΝ καθώς και η δραστηριοποίησή τους σε τομείς όπως η εξοικονόμηση και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θέτουν τις βάσεις ενός θετικού περιβαλλοντικού και κοινωνικού αντίκτυπου. Σε αυτήν την κατεύθυνση συμβάλλει και το θεσμικό πλαίσιο που προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό τον τοπικό χαρακτήρα των ΕΚΟΙΝ, θέτοντας γεωγραφικούς περιορισμούς, όπως και συγκεκριμένο εύρος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αποκλειστικά στον τομέα της ενέργειας, με την πλειοψηφία τους (εξαίρεση αποτελεί το φυσικό αέριο) να προδιαθέτουν για τη δημιουργία θετικού αντίκτυπου. Είναι σημαντικό επίσης να τονιστεί ότι το θεσμικό πλαίσιο για την ΚΑΛΟ στην Ελλάδα, προβλέπει ότι οι Φορείς ΚΑΛΟ παράγουν θετικό κοινωνικό αντίκτυπο, ο οποίος ορίζεται ως «η παραγόμενη συλλογική και κοινωνική ωφέλεια που κομίζει η δραστηριότητα του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας σε οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό επίπεδο στις τοπικές κοινωνίες»⁵⁹.

Ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος μιας ΕΚΟΙΝ ποικίλει ανάλογα με τη δραστηριότητά της. Μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να παράγει ή να καταναλώνει καθαρή ενέργεια, να προσφέρει υπηρεσίες ανακύκλωσης, να προσφέρει λύσεις ΕΕ, να αναπτύσσει μοντέλα αειφορικών μεταφορών, να υλοποιεί περιβαλλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα και να προσφέρει συμβουλευτική σε ζητήματα εξοικονόμησης, ανακύκλωσης κ.λπ. Ετσι, μέσα από τις δράσεις της, μια ΕΚΟΙΝ αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στην απανθρακοποίηση του ενεργειακού μοντέλου, στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας και συμβάλλει, επίσης, στον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής. Πάνω από όλα, μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να αποτελέσει ένα ζωντανό πυρήνα μέσα στον οποίο τα μέλη της μετατρέπονται σταδιακά από παθητικούς δέκτες πληροφοριών για την κλιματική αλλαγή σε ενεργούς πολίτες που ενημερώνονται και κατανοούν τις σχετικές πολιτικές και καλούνται να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν λύσεις.

Οι ΕΚΟΙΝ συμβάλλουν, επίσης, σημαντικά στη δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου. Τα μέλη τους εκτός από ιδιοκτήτες-χρήστες, είναι πάνω από όλα πολίτες, που με τη συμμετοχή τους σε συνεργατικά σχήματα, και σε συμπράξεις αυτών, μαθαίνουν πώς να συνεργάζονται, πώς να συναποφασίζουν δημοκρατικά και πώς να συν-δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Με άλλα λόγια, οι ΕΚΟΙΝ αποτελούν εργαστήρια όπου τα μέλη-πολίτες καλλιεργούν έμπρακτα αξίες όπως η αλληλεγγύη, η δημοκρατία, η αυτοβοήθεια, η αυτο-ευθύνη, η ισότητα και η δικαιοσύνη. Η γνώση, η ενδυνάμωση των πολιτών και οι δεξιότητες που αναπτύσσουν διαχέονται από το στενό πλαίσιο των ΕΚΟΙΝ προς την τοπική κοινωνία, αλλά και προς ένα ευρύτερο πεδίο εθνικής κλίμακας. Ο τοπικός χαρακτήρας των ΕΚΟΙΝ αυξάνει την κοινωνική συνοχή των τοπικών κοινωνιών, μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της ανάπτυξης συνεργασιών με τοπικούς φορείς, και της προσφοράς υπηρεσιών με κοινωνικά χαρακτηριστικά. Τέλος, σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ΕΚΟΙΝ πρωτοστατούν στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας.

⁵⁹ Ν. 4430/2016 Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις, άρ. 2, παρ. 9.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ

Είναι εξαιρετικά ωφέλιμο για τις ΕΚΟΙΝ να μεριμνήσουν ώστε να ενισχύσουν τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τους αντίκτυπο, να τον καταγράψουν με ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία και να τον αναδείξουν. Μερικά ενδεικτικά έμμεσα και άμεσα οφέλη που θα προκύψουν από τη διαδικασία ενίσχυσης, καταγραφής και ανάδειξης του κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου:

1. Διαφοροποίηση από τον ανταγωνισμό: Η διαδικασία θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία υλικού και εφοδίων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο μιας στρατηγικής διαφοροποίησης από τους βασικούς ανταγωνιστές τους, κυρίως τυπικά κερδοσκοπικά σχήματα στο πεδίο της ενέργειας
2. Ενίσχυση της συμμετοχής των μελών και των εργαζομένων, αλλά και των εξωτερικών συνεργατών
3. Δωρεάν διαφήμιση: Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αναζητούν συνεχώς βέλτιστες πρακτικές για τον εμπλουτισμό της θεματολογίας τους με κοινωνικά και περιβαλλοντικά επιτυχημένα παραδείγματα και πρωτοβουλίες. Οι ΕΚΟΙΝ, οι οποίες είναι σε θέση να αποτυπώσουν τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τους αντίκτυπο, μπορούν να εκμεταλλευτούν το γεγονός αυτό και να προωθήσουν το όραμα τους, τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους.
4. Η ποσοτικοποίηση του κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου μπορεί να βοηθήσει τις ΕΚΟΙΝ στην προσπάθεια τους να λάβουν άμεση οικονομική ενίσχυση (π.χ. οικονομικά ανταλλάγματα μέσα από τον προϋπολογισμό κοινωνικής πολιτικής ενός δήμου για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας σε συγκεκριμένα νοικοκυριά). Δυνητικά, η ενίσχυση θα μπορούσε να είναι και έμμεση, όπως φοροαπαλλαγές κ.λπ.
5. Προσέλκυση και διατήρηση impact investors και δωρητών: Αφορά σε επενδυτές που στοχευμένα αναζητούν επενδύσεις στις οποίες, εκτός από τον οικονομικό αντίκτυπο, ο κοινωνικός και περιβαλλοντικός αντίκτυπος είναι ισχυρός, όπως και σε δωρεές από ιδιώτες και οργανισμούς. Τόσο οι impact investors, όσο και οι δωρητές, για να συνεχίζουν να υποστηρίζουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά ωφέλιμες πρωτοβουλίες και έργα, αναζητούν συνήθως αναλυτικά ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα και στοιχεία για τα άμεσα και έμμεσα περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη.
6. Προσέλκυση ταλέντου: Αρκετές έρευνες καταδεικνύουν ότι οι ταλαντούχοι επιστήμονες προτιμούν να εργάζονται για επιχειρήσεις που παράγουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη.
7. Κοινωνική αποδοχή: Επιχειρήσεις με ισχυρό κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο γίνονται συνήθως πιο εύκολα αποδεκτές από τις τοπικές κοινωνίες και τοπικές αρχές. Ειδικά για τις ΕΚΟΙΝ, η αποδοχή από τους πολίτες, τις οργανώσεις, τους φορείς και τις αρχές είναι πολύ σημαντική.
8. Οφέλη που απορρέουν από την ιδιότητα της ΕΚΟΙΝ ως Φορέα ΚΑΛΟ (βλ. κεφάλαιο 2), σύμφωνα με όσα ορίζει ο Ν. 4430/2016 για τη μέτρηση του κοινωνικού τους αντίκτυπου.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

Η γενική κατεύθυνση είναι να καταγράψουμε, στο μέτρο του δυνατού, είτε τη μείωση των αρνητικών συνεπειών (αρνητικών εξωτερικών οικονομιών) είτε την επίτευξη των θετικών αποτελεσμάτων (θετικών εξωτερικών οικονομιών), που οφείλονται αποκλειστικά και μόνο στη δική μας λειτουργία⁶⁰. Μερικές ιδέες και μέθοδοι, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν τις ΕΚΟΙΝ να καταγράψουν και να αναδείξουν τον περιβαλλοντικό και κοινωνικό τους αντίκτυπο, είναι:

- Καινοτόμα λογιστικά μοντέλα όπως: Triple Bottom Line (TBL), Balanced Scorecard approach, Social Return on Investment (SROI).
- Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (π.χ. ISO 14001).
- Φωτογραφικό υλικό και βίντεο.
- Αναρτήσεις στην ιστοσελίδα αλλά και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- Αρχείο σχετικών δραστηριοτήτων.
- Άρθρα και Newsletters.

Επισημαίνεται πως σύμφωνα με τον Ν. 4430/2016, «Εργαλείο Μέτρησης Κοινωνικού Αντικτύπου ορίζεται το μοντέλο παρακολούθησης του κοινωνικού αντικτύπου, που ο κάθε φορέας δύναται να συμπληρώνει, με σκοπό τη βελτίωση των διαδικασιών λειτουργίας του και την ενδυνάμωση των δραστηριοτήτων του. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται τα τεχνικά ζητήματα και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του». Μέχρι την ολοκλήρωση της παρούσας έκδοσης, δεν έχει ακόμα εκδοθεί η Υπουργική Απόφαση που εξειδικεύει τα παραπάνω.

Η ΕΜΜΕΣΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΤΩΝ ΕΚΟΙΝ ΣΤΗ ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΤΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΤΟΥΣ

Το οικονομικό μοντέλο των ΕΚΟΙΝ, ως εργαλείο για την κάλυψη των αναγκών των μελών, των τοπικών κοινωνιών και την προστασία του περιβάλλοντος:

Οι ΕΚΟΙΝ χρησιμοποιούν το οικονομικό τους πλεόνασμα ως εργαλείο για την κάλυψη των αναγκών των μελών, την πρόοδο των τοπικών κοινωνιών και την προστασία του περιβάλλοντος. Από την άλλη, το κύριο οικονομικό μοντέλο των συμβατικών κεφαλαιουχικών επιχειρήσεων θέτει το οικονομικό κέρδος πάνω από την κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα οι επιχειρήσεις αυτές ρισκάρουν πόρους με σκοπό τη βραχυπρόθεσμη μεγέθυνση των κερδών, αλλά συνήθως είναι απροετοίμαστες να αναλάβουν τις ευθύνες για πιθανές οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις σε περίπτωση αποτυχίας. Επιπλέον, συνήθως δεν έχουν κάποια οργανική σχέση με τις τοπικές κοινότητες, αλλά συχνά συνδέονται με αυτές μόνο όσο υπάρχει οικονομικό όφελος. Μια ανάλυση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας του ΟΗΕ (ILO, 2015) για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις και μια σειρά εκθέσεων της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας (ICA) ανέδειξαν σχετικά στοιχεία και δεδομένα.

⁶⁰ Σ. Αδάμ, Οδηγός δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, 2013, σελ 60.
Πηγή: <http://bit.ly/2JFwMou>

Το μοντέλο λειτουργίας των ΕΚΟΙΝ ως εργαλείο για την ενεργειακή μετάβαση:

Για να λειτουργήσει η μετάβαση σε ένα ενεργειακό σύστημα το οποίο θα χαρακτηρίζεται από την ενεργή συμμετοχή των πολιτών, την καθαρή ενέργεια και θα είναι αποκεντρωμένο και δημοκρατικό, απαιτείται να υλοποιηθεί μέσα από επιχειρηματικά μοντέλα που διαθέτουν τις ποιότητες και τα χαρακτηριστικά αυτά. Οι ΕΚΟΙΝ αποτελούν τα ιδανικά επιχειρηματικά μοντέλα για τον σκοπό αυτό, καθώς τα χαρακτηριστικά αυτά αποτελούν τα δομικά τους υλικά. Στις ΕΚΟΙΝ οι πολίτες δεν είναι απλοί συμμετέχοντες αλλά είναι και συν-ιδιοκτήτες. Ταυτόχρονα επενδύουν σε ΑΠΕ, αποτελούν οργανικά τμήματα των τοπικών κοινοτήτων και η διακυβέρνηση τους είναι πλήρως δημοκρατική. Αυτή η πλήρης συμβατότητα μεταξύ των χαρακτηριστικών του νέου ενεργειακού μοντέλου και των χαρακτηριστικών του επιχειρηματικού μοντέλου των ΕΚΟΙΝ, αποτελεί ένα σημαντικό εγγύο επιτυχούς μετάβασης σε ένα πιο δίκαιο και περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμο ενεργειακό μοντέλο.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Triple Bottom Line, http://bit.ly/triple_bottom_line
- Balanced Scorecard approach, http://bit.ly/balanced_scorecard_approach
- Social Return on Investment, http://bit.ly/social_return_investment

ΠΛΑΝΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ (RISK MANAGEMENT) ΚΑΙ ΠΛΑΝΟ ΕΞΟΔΟΥ

Η διαχείριση κινδύνου θα επιτρέψει στην ΕΚΟΙΝ να αναγνωρίσει δυνητικούς κινδύνους και απειλές, να τους αξιολογήσει και να καταστρώσει ένα σχέδιο αντιμετώπισης τους, σε περίπτωση που αυτοί επαληθευτούν. Η διαδικασία κατάρτισης ενός πλάνου διαχείρισης κινδύνων είναι συνεχής και δυναμική. Πολύτιμα δεδομένα που μπορούν να τροφοδοτήσουν ένα τέτοιο πλάνο μπορούμε να εξαγάγουμε από την ανάλυση SWOT (βλ. ΦΑΣΗ 2^η: Επιχειρηματικό Σχέδιο).

Η διαδικασία του επιχειρηματικού σχεδιασμού είναι μια συνεχής και κυκλική διαδικασία. Καθώς συνεχώς θα προστίθενται νέα δεδομένα, νέες ευκαιρίες αλλά και νέες προκλήσεις.

Οι κίνδυνοι μπορεί να είναι ενδογενείς και να σχετίζονται με ζητήματα ασφάλειας, οργάνωσης, μείωσης του αριθμού των μελών, χρηματοδοτική ανεπάρκεια κ.λπ. Μπορεί να είναι και εξωγενείς και να σχετίζονται με καθυστερήσεις στις πληρωμές, αλλαγές στο φορολογικό ή θεσμικό πλαίσιο κ.λπ. Η ανάλυση των δυνητικών κινδύνων θα βοηθήσει τα μέλη να καταρτίσουν εναλλακτικά σενάρια αντιμετώπισής τους, για να θωρακίσουν την ΕΚΟΙΝ. Η ύπαρξη τους αυξάνει την εμπιστοσύνη όλων των εμπλεκομένων (συμπεριλαμβανομένου και των πιστωτών και υποστηρικτών) καθώς αντιλαμβάνονται τον επαγγελματισμό και τη μεθοδικότητα με την οποία αντιμετωπίζει η ΕΚΟΙΝ το ζήτημα της επιχειρηματικής της βιωσιμότητας.

Μια επιπλέον διαδικασία αφορά στο πλάνο εξόδου, που περιλαμβάνει ένα σχέδιο για την περίπτωση που η επιχειρηματική επιβίωση της ΕΚΟΙΝ δεν είναι πλέον εφικτή και απαντά ουσιαστικά στο ερώτημα «Πώς θα ελαχιστοποιηθούν οι όποιες απώλειες;». Η νομοθεσία προβλέπει κάποιες συγκεκριμένες διαδικασίες για τις ΕΚΟΙΝ οι οποίες αποτυπώνονται και στο καταστατικό. Από εκεί και πέρα, μια αναλυτικότερη συζήτηση και ένας σχεδιασμός ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε ΕΚΟΙΝ είναι εξαιρετικά ωφέλιμος.

ΦΑΣΗ 3^η: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Η ελληνική και η διεθνής εμπειρία έχουν δείξει ότι, συνήθως, τα συνεταιριστικά ενεργειακά έργα ΑΠΕ απαιτούν μεγάλα κεφάλαια, σε σχέση με άλλους τομείς. Τα κεφάλαια αυτά είναι εξαιρετικά δύσκολο να καλυφθούν εξ' ολοκλήρου από τα μέλη της ΕΚΟΙΝ και αυτό που συνήθως αναζητείται είναι ένα μείγμα χρηματοδοτικών πόρων και εργαλείων. Το μείγμα αυτό, εκτός ότι καθιστά εφικτή την υλοποίηση των έργων, μειώνει και τους κινδύνους λόγω της διασποράς του ρίσκου.

Είτε η ομάδα απευθυνθεί στα μέλη είτε σε εξωτερικές πηγές, είναι σημαντικό να μπορεί να πείσει για το επίπεδο ωρίμανσης του έργου και για την επιχειρηματική του βιωσιμότητα. Για το λόγο αυτό λοιπόν, πριν αναζητηθούν κεφάλαια, θα ήταν ωφέλιμο να έχει γίνει η προεργασία που υποδείχθηκε παραπάνω και η ΕΚΟΙΝ να είναι σε θέση να παρουσιάσει το σχέδιο της για την επιχειρηματική της ανάπτυξη. Είναι επίσης σημαντικό να παρουσιάσει και στοιχεία που σχετίζονται με την ωρίμανση του έργου (σε τι στάδιο βρίσκεται το έργο; Υπάρχει κατάλληλος χώρος ή γη; Είναι διαθέσιμες πιθανές περιβαλλοντικές μελέτες και άλλες σχετικές άδειες που θα χρειαστούν κ.λπ.). Παρακάτω, παρουσιάζονται, ενδεικτικά, μερικές πηγές χρηματοδότησης για ΕΚΟΙΝ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13 Ενδεικτικές πηγές χρηματοδότησης μιας ΕΚΟΙΝ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΛΗ	<p>Η χρηματοδότηση από τα ίδια τα μέλη διασφαλίζει χρηματοδοτική ευελιξία, αλλά και ανεξαρτησία και αυτονομία της ΕΚΟΙΝ. Παρότι είναι, συνήθως, αδύνατο τα μέλη να καλύψουν όλο το κεφάλαιο που απαιτεί η αρχική επένδυση, η διεθνής εμπειρία μάς υποδεικνύει ότι πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια, ώστε τα μέλη να καλύψουν τουλάχιστον ένα ποσοστό μεταξύ 15% και 30%.</p>
ΈΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	<p>Σε περίπτωση που δε βρισκόμαστε στο στάδιο της εκκίνησης (start up) αλλά σε στάδιο προχωρημένης λειτουργίας, μέρος των εσόδων από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της ΕΚΟΙΝ μπορεί να χρηματοδοτήσει νέα έργα, νέες υπηρεσίες και νέα προϊόντα.</p>
ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ	<p>Πρόκειται για τον πιο συνηθισμένο τρόπο πρόσβασης σε κεφάλαια. Πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στο ύψος του επιτοκίου και στους όρους δανεισμού. Οι ΕΚΟΙΝ μπορούν να απευθυνθούν, πέρα από τις συμβατικές τράπεζες, σε συνεταιριστικές τράπεζες, πιστωτικούς συνεταιρισμούς και ηθικές τράπεζες. Μερικοί επιπλέον ενδεικτικοί παράγοντες που παίζουν ρόλο στην απόφαση ενός πιστωτικού ιδρύματος σε ένα αίτημα δανεισμού:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η έκταση της ευθύνης των μελών που καθορίζεται από το καταστατικό της κάθε ΕΚΟΙΝ. • Η δυνατότητα ή μη εγγυοδοσίας. • Η δυνατότητα κατανόησης του επιχειρηματικού μοντέλου από το πιστωτικό ίδρυμα (αφορά κυρίως στις συμβατικές τράπεζες).
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ, ΔΩΡΕΕΣ	<p>Μπορούν να παρέχονται από ιδιώτες, εταιρείες, φιλανθρωπικά ιδρύματα κι άλλου είδους οργανισμούς. Μπορεί να είναι στοχευμένα στη συγκεκριμένη ΕΚΟΙΝ ή η ΕΚΟΙΝ να λάβει κάποια δωρεά για τη συμμετοχή της σε κάποιο πρόγραμμα π.χ. ένταξη σε πρόγραμμα καταπολέμησης της ενεργειακής φτώχειας ενός ιδρύματος. Παρότι τα κε-</p>

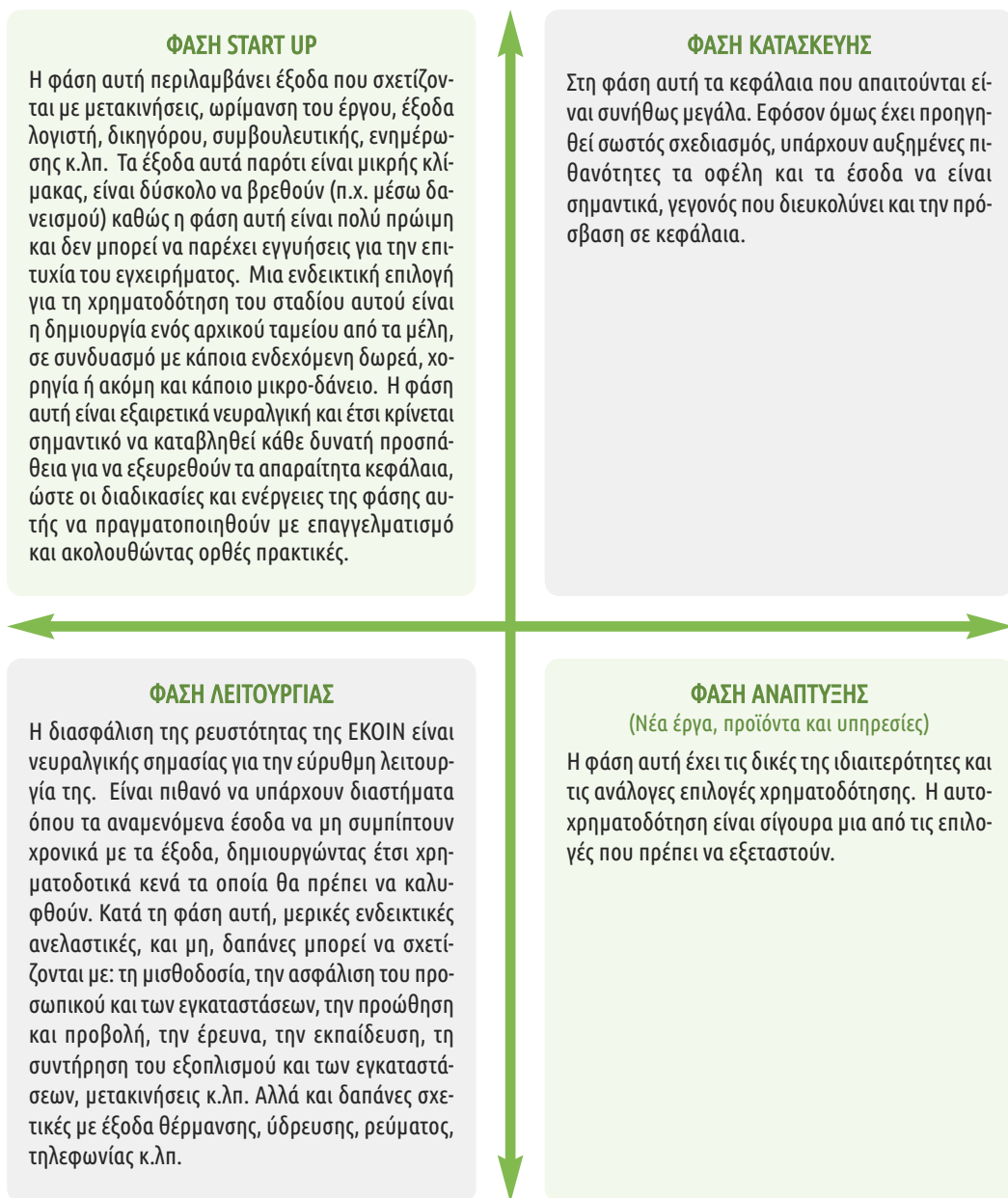

	<p>φάλαια αυτά δεν είναι πάντα εύκολο να εντοπιστούν τη στιγμή που υπάρχει πραγματική ανάγκη και παρότι είναι περιορισμένα σε μέγεθος, είναι συνήθως μια ιδανική λύση για την κάλυψη των εξόδων της αρχικής φάσης (φάση της Ανάλυσης της Σκοπιμότητας, της ανάλυσης της αρχικής ιδέας και του σχεδιασμού) όπου πολύ δύσκολα κάποιος εξωτερικός επενδυτής ή υποστηρικτής θα παρέχει χρηματοδότηση λόγω της ωρίμανσης του έργου.</p>
<p>ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ</p>	<p>Είναι ταμεία που δημιουργούνται από συνεταιριστικές επιχειρήσεις και από άλλες ΕΚΟΙΝ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Τα ταμεία αυτά έχουν το πλεονέκτημα ότι παρέχουν ανταγωνιστικά επιτόκια, έχουν πολύ καλή αντίληψη της λειτουργίας του μοντέλου και μπορούν ταυτόχρονα να παρέχουν τεχνογνωσία που θα εγγυάται σε μεγάλο βαθμό τη βιωσιμότητα του εγχειρήματος. Η τεχνογνωσία μπορεί να αφορά σε οργανωτικά, εμπορικά και τεχνικά ζητήματα. Και σε αυτή την περίπτωση όμως, συνήθως απαιτείται να υπάρχει ένας επιχειρηματικός σχεδιασμός και το έργο να βρίσκεται σε ένα ικανοποιητικό στάδιο ωρίμανσης. Να υπάρχουν δηλαδή διαθέσιμες οι απαιτούμενες άδειες, επαρκής αριθμός μελών, μελέτες κ.λπ.</p>
<p>ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΙ ΑΓΓΕΛΟΙ (ANGEL INVESTORS)</p>	<p>Οι επενδυτικοί άγγελοι εφόσον πειστούν για την ιδέα, μέσω μιας κατάλληλης επιχειρηματικής παρουσίασης (pitching), μπορούν να επενδύσουν σημαντικά κεφάλαια. Παρότι μπορούν να επενδύσουν κεφάλαια ακόμη και σε εγχειρήματα που έχουν χαμηλό επίπεδο ωρίμανσης, τα μελλοντικά ανταλλάγματα και οφέλη για αυτούς είναι συνήθως μεγάλα. Η διεθνής εμπειρία περιπτώσεων συνεργασίας επενδυτικών αγγέλων και τοπικών συλλογικών σχημάτων παραγωγής ενέργειας είναι περιορισμένη. Η κάθε ΕΚΟΙΝ, ανάλογα με τις ανάγκες της και τον τομέα δραστηριότητάς της, μπορεί να διερευνήσει τις πιθανότητες συνεργασίας με επενδυτικούς αγγέλους. Διασφαλίζοντας φυσικά την αυτονομία και ανεξαρτησία της που είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά της.</p>
<p>ΘΕΣΜΙΚΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ</p>	<p>Πρόκειται για οργανισμούς που διαχειρίζονται πολύ μεγάλα κεφάλαια που προέρχονται από ταμεία ασφαλιστικών εταιριών, πιστωτικών οργανισμών, επενδυτικών ταμείων, συνταξιοδοτικών ταμείων, hedge funds, mutual funds κ.λπ. Έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν ικανοποιητικούς όρους και πολλοί θεσμικοί επενδυτές έχουν θετική ροπή για επενδύσεις στον τομέα των ΑΠΕ. Συνήθως, δε χρηματοδοτούν μεμονωμένα μικρά έργα αλλά συγκεντρώνουν, αξιολογούν και ομαδοποιούν δυνητικά επενδυτικά σχέδια πριν προχωρήσουν σε όποιες επενδύσεις.</p>
<p>ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ</p>	<p>Μια ΕΚΟΙΝ μπορεί να λάβει χρηματοδοτική στήριξη άμεσα, από εθνικά προγράμματα, π.χ. προγράμματα ανταγωνιστικότητας, ο επενδυτικός νόμος, προγράμματα ΕΣΠΑ, προγράμματα για ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας, προγράμματα ενίσχυσης των ΕΚΟΙΝ, προγράμματα αγροτικών ενισχύσεων, προγράμματα σχετικά με την παραγωγή και εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ. Επίσης, από ευρωπαϊκά προγράμματα και ενισχύσεις ευρωπαϊκών ταμείων, π.χ. προγράμματα για το περιβάλλον, την έρευνα και την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα κ.λπ.</p> <p>Μπορεί να υποστηριχτεί, επίσης, έμμεσα τόσο από εθνικά όσο κι από ευρωπαϊκά εργαλεία και διατάξεις: προγράμματα ΟΑΕΔ, προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης, ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγής τεχνογνωσίας και επιχειρηματιών, προγράμματα που καλύπτουν μετακινήσεις, ερευνητικά προγράμματα κ.λπ. Μπορεί, επίσης, να γίνει και χρήση διατάξεων που αφορούν απαλλαγές από κάποιες ανταγωνιστικές διαδικασίες, απαλλαγές από χρεώσεις, φοροελαφρύνσεις κ.λπ.</p>

	<p>Το εύρος των επιλογών είναι μεγάλο οπότε, ανάλογα με τις δραστηριότητες που θέλει να αναπτύξει η κάθε ΕΚΟΙΝ και ανάλογα και με τις ανάγκες της, θα ήταν σκόπιμο να απευθυνθεί σε ειδικούς για την περαιτέρω διερεύνηση των επιλογών.</p>
<p>ΥΒΡΙΔΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΜΜΕΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ</p>	<p>Κάθε ΕΚΟΙΝ, ανάλογα με τις ανάγκες της, μπορεί να διερευνήσει διάφορους τρόπους έμμεσης οικονομικής υποστήριξης. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η δωρεάν παροχή ενέργειας ή άλλων ενεργειακών υπηρεσιών σε κάποιον ιδιοκτήτη γης με αντάλλαγμα τη χρήση της γης του από την ΕΚΟΙΝ. Άλλο παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία με ΟΤΑ ή άλλους οργανισμούς, π.χ. μια αναπτυξιακή, στο πλαίσιο της οποίας μπορεί να συμφωνηθεί να παρέχονται χώροι (π.χ. γραφεία για την έδρα ή για εκπαιδεύσεις των μελών κ.λπ.) ή γη με αντάλλαγμα ενέργεια και ενεργειακές υπηρεσίες.</p>
<p>ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ- ΤΗΤΑΣ</p>	<p>Οι διαγωνισμοί επιχειρηματικότητας που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα και στο εξωτερικό μπορούν να παρέχουν κάποιο ποσό (συνήθως μικρό) με τη μορφή βραβείου, αλλά ταυτόχρονα μπορούν να φέρουν την ΕΚΟΙΝ σε επαφή με μέντορες και επενδυτές. Η συμμετοχή είναι συνήθως δωρεάν αλλά απαιτείται πολλές φορές αρκετός χρόνος για τη συγγραφή της ιδέας και την υποβολή της πρότασης, καθώς ο κάθε διαγωνισμός έχει διαφορετικές διαδικασίες, προτεραιότητες και ερωτήματα στα οποία καλούνται να απαντήσουν οι διαγωνιζόμενοι/ες.</p>
<p>FINTECH ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ</p>	<p>Η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στον τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό κλάδο είναι μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη πηγή νέων ιδεών, προϊόντων και υπηρεσιών που μπορούν να διευκολύνουν τις συναλλαγές, να μειώσουν τα λειτουργικά έξοδα της ΕΚΟΙΝ και να τη βοηθήσουν να συγκεντρώσει κεφάλαια. Άλλα σχετικά εργαλεία είναι πλατφόρμες που επιτρέπουν την προβολή και χρηματοδότηση της ιδέας, χρηματοδοτικές λύσεις μέσω κρυπτονομισμάτων, ψηφιακές εφαρμογές για την πώληση και αγορά ενέργειας κ.λπ.</p> <p>Η χρηματοδότηση από το πλήθος (crowdfunding) είναι επίσης μια καινοτόμος μέθοδος χρηματοδότησης που μπορεί να διερευνηθεί από την ΕΚΟΙΝ. Η ιδέα παρουσιάζεται συνήθως σε κάποια πλατφόρμα crowdfunding όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται τι θα κάνει το έργο, ποια είναι τα μέλη, πότε θα ξεκινήσει, ποιοι συμμετέχουν και πόσα κεφάλαια απαιτούνται. Υπάρχουν τέσσερις βασικές κατηγορίες crowdfunding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Donation based: Όπου οι υποστηρικτές κάνουν κάποια δωρεά για την υποστήριξη του έργου. • Equity based: Όπου μπορούν να παρέχονται χρήματα με αντάλλαγμα συνεταιριστικές μερίδες και άμεση συμμετοχή στο εγχείρημα. • Reward based: Όπου μπορούν να παρέχονται χρήματα με ανταλλαγή π.χ. κάποιας αντίστοιχης μελλοντικής παροχής υπηρεσιών ή προϊόντων ίσης αξίας με το προσφερόμενο ποσό. • Debt based: Παρέχεται μικρο-δανεισμός από τους υποστηρικτές. <p>Η κάθε περίπτωση έχει τα δικά της πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, αλλά και τους πιθανούς περιορισμούς.</p>
<p>ΘΕΡΜΟΚΟΙΤΙΔΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ- ΤΗΤΑΣ</p>	<p>Οι θερμοκοιτίδες επιχειρηματικότητας, συνήθως, δεν παρέχουν άμεση χρηματοδότηση αλλά μπορούν να παρέχουν συμβουλευτική, εκπαίδευση, υποστήριξη για την αύξηση του επιπέδου ωρίμανσης του έργου, δικτύωση, ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πρόσβαση σε δυνητικούς επενδυτές, υποστηρικτές και μέλη.</p>

Είναι σημαντικό να ληφθεί υπ' όψιν ότι, ανάλογα με τη φάση στην οποία βρίσκεται η ΕΚΟΙΝ, κάποιες πηγές μπορεί να είναι πιο κατάλληλες σε σχέση με κάποιες άλλες. Μερικές ενδεικτικές φάσεις είναι:

ΕΙΚΟΝΑ 16 **Ενδεικτικές φάσεις κατά την ανάπτυξη και λειτουργία μιας ΕΚΟΙΝ**

ΤΙ ΚΡΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 4.6 ΠΛΑΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Το πλάνο επιχειρηματικής ανάπτυξης της ΕΚΟΙΝ δεν πρέπει να είναι αποτέλεσμα μιας στατικής διαδικασίας που πραγματοποιείται μόνο μια φορά κατά την ίδρυση. Είναι σημαντικό να είναι αποτέλεσμα μια συνεχούς και δυναμικής διαδικασίας.
- Ο συνδυασμός της ΚΑΛΟ με τον τομέα της ενέργειας προσδίδει στις ΕΚΟΙΝ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που τις διαφοροποιούν από άλλες μορφές επιχειρηματικότητας. Μέσα από το πρίσμα αυτών των χαρακτηριστικών πρέπει να υλοποιηθεί η σύνταξη του πλάνου επιχειρηματικής ανάπτυξης.
- Το πλάνο επιχειρηματικής ανάπτυξης διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό ανάλογα με τον τομέα (εξοικονόμηση, παραγωγή, διανομή, μεταφορές, κ.λπ.) που σκοπεύει να δραστηριοποιηθεί η ΕΚΟΙΝ.
- Το πλάνο επιχειρηματικής ανάπτυξης είναι ωφέλιμο να περιλαμβάνει την Ανάλυση Σκοπιμότητας (να υλοποιήσουμε την ιδέα ή όχι;), τον Επιχειρηματικό σχεδιασμό (Πώς θα την υλοποιήσουμε;) και ένα Χρηματοδοτικό πλάνο (Πού θα βρούμε τα κεφάλαια για την υλοποιήσουμε;)
- Μια ολοκληρωμένη και ώριμη επιχειρηματική ιδέα αυξάνει σημαντικά τις πιθανότητες ανεύρεσης κατάλληλης χρηματοδότησης.
- Ανάλογα με τη φάση ανάπτυξης στην οποία βρίσκεται η ΕΚΟΙΝ, κάποιες χρηματοδοτικές πηγές μπορεί να αποδειχθούν πιο κατάλληλες σε σχέση με κάποιες άλλες.

5. ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

5.1 Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ SOM ENERGIA, ΙΣΠΑΝΙΑ

- Η ενεργειακή κοινότητα Som Energia ιδρύθηκε το 2010 στην Καταλονία της Ισπανίας.
- Έχει πάνω από 35.000 μέλη.
- Παράγει και παρέχει ηλεκτρική ενέργεια σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις και δήμους.
- Πάνω από 40 άνθρωποι εργάζονται ήδη στον συνεταιρισμό ενώ πολλοί/ές εθελοντές/νριες δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο.
- Η συνεταιριστική μερίδα που πρέπει να καταβάλει κάποιος για να γίνει μέλος είναι 100 ευρώ.

Η ανάπτυξη του συνεταιρισμού είναι εντυπωσιακή. Για την επιτυχία του συνεταιρισμού, μελετήθηκαν αντίστοιχα παραδείγματα από το Βέλγιο, τη Γαλλία και τη Γερμανία ενώ σημαντική είναι και η υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Ενεργειακών Συνεταιρισμών (RESCOOP).

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΜΕΛΗ ΣΤΗ SOM ENERGIA;

Σύμφωνα με τον πρόεδρο του συνεταιρισμού Marc Rosselo, αρκετοί αποφασίζουν να γίνουν μέλη στο συνεταιρισμό, ώστε να συμβάλλουν με αυτό τον τρόπο έμπρακτα στην ανάπτυξη μιας οικονομίας που δε θα έχει στο επίκεντρο τα ορυκτά καύσιμα και ταυτόχρονα θα βασίζεται σε ένα πιο εκδημοκρατισμένο ενεργειακό σύστημα όπου οι πολίτες θα συμμετέχουν άμεσα. Άλλοι δεν ήταν ικανοποιημένοι από τους ιδιώτες παρόχους και ήθελαν να δοκιμάσουν έναν πάροχο ενέργειας στον οποίο θα μπορούσαν να γίνουν και συν-ιδιοκτήτες. Πολλοί άλλοι είχαν εμπλακεί ήδη σε συνεταιριστικές επιχειρήσεις σε άλλους τομείς και θέλησαν να δοκιμάσουν να δραστηριοποιηθούν και στον τομέα της ενέργειας.

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ο πρώτος άξονας της Som Energia είναι το να παρέχει καθαρή ενέργεια στα μέλη της (η Som Energia ως πάροχος ενέργειας). Ο δεύτερος άξονας είναι να επενδύει συνεχώς στη δημιουργία έργων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ (η Som Energia ως παραγωγός καθαρής ενέργειας). Μέχρι τώρα ο συνεταιρισμός έχει επενδύσει στη δημιουργία φωτοβολταϊκών πάρκων, μονάδων βιοαερίου, υδροηλεκτρικών σταθμών ενώ στην παρούσα φάση σχεδιάζεται και η κατασκευή αιολικών πάρκων.

ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ Η SOM ENERGIA;

Ο συνεταιρισμός αποτελείται από διαφορετικά τμήματα και τοπικές ομάδες. Κάθε τοπική ομάδα είναι ανεξάρτητη και έχει τη δυνατότητα να διοργανώνει τις δικές της καμπάνιες ενημέρωσης και πληροφόρησης και να προσελκύει νέα μέλη. Το άθροισμα των τοπικών ομάδων αποτελούν τον συνεταιρισμό μέσω μιας δομής από τα κάτω προς τα πάνω (bottom-up). Οι τοπικές ομάδες μπορούν να έχουν το δικό τους καταστατικό λειτουργίας και τις δικές τους προτεραιότητες και διαδικασίες, ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περιοχής. Έτσι, π.χ. στη

Βαρκελώνη μπορεί η τοπική ομάδα του συνεταιρισμού να δίνει έμφαση στην εκπαίδευση, ενώ σε άλλες περιοχές οι τοπικές ομάδες να αποφασίσουν ότι πρέπει να υλοποιήσουν άλλου τύπου δράσεις καθώς αυτό ορίζουν οι ανάγκες.

ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Το Φθινόπωρο του 2016 το λεγόμενο “GrupoMotor” ξεκίνησε την ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής με σκοπό να επεκτείνει τις συμμετοχικές διαδικασίες της Som Energia. Το “GrupoMotor” είναι ένα όργανο που δημιουργήθηκε από μέλη του ΔΣ, από μέλη των τοπικών ομάδων και από μέλη της τεχνικής ομάδας, τα οποία συναντήθηκαν αρκετές φορές σε διάφορα μέρη στην Ισπανία. Το αποτέλεσμα των διεργασιών ήταν να καθορίσουν επτά (7) στρατηγικές γραμμές για τον συνεταιρισμό και η ιδέα να δημιουργηθούν μόνιμες ομάδες εργασίας στις οποίες θα συμμετέχουν εθελοντικά όποια μέλη επιθυμούν και θα έχουν ως σκοπό να βρίσκουν λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα, όπως π.χ. η αυτο-κατανάλωση.

Η ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Ο μεγάλος αριθμός αυτόνομων τοπικών ομάδων κάνει πολύπλοκες τις διαδικασίες των ψηφοφοριών και των εκλογών. Η ταχύτατη μεγέθυνση του συνεταιρισμού θα σήμαινε ότι, για να παρευρεθούν όλοι στη ΓΣ θα χρειαζόταν ένα ολόκληρο αθλητικό στάδιο. Για το λόγο αυτό, αποφασίστηκε να χρησιμοποιούνται ψηφιακά μέσα και διαδικτυακά εργαλεία. Οι τοπικές ομάδες μπορούν να συμμετέχουν στη ΓΣ μέσω διαδικτύου. Έτσι, στη ΓΣ του 2017, τα μέλη μπορούσαν ακόμα και να ψηφίσουν διαδικτυακά. Η χρήση του διαδικτύου έλυσε δύο προβλήματα: το πρόβλημα της απόστασης αλλά και το πρόβλημα της διοργάνωσης μιας συνάντησης με πολύ μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Κατάλληλες δοκιμές και εκπαιδευτικά εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν πριν τη ΓΣ διασφάλισαν ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία και όσοι δεν ήταν εξοικειωμένοι με τις ψηφιακές τεχνολογίες θα μπορούσαν να συμμετέχουν ισότιμα.

ΔΗΜΟΙ, ΜΙΚΡΑ ΧΩΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Μέχρι σήμερα περισσότεροι από 300 Δήμοι προμηθεύονται την ενέργειά τους από τη Som Energia.

Η Som Energia υποστηρίζει και συνεργάζεται και με πολύ μικρά χωριά. Αν κάποιος είναι κάτοικος ενός χωριού με λιγότερους από 500 κατοίκους δεν χρειάζεται να καταβάλει τα 100 ευρώ της συνεταιριστικής μερίδας για να γίνει μέλος. Για τη Som Energia, το χαμηλό εισόδημα κάποιου δεν είναι λόγος για να μην μπορεί να γίνει μέλος.

Σε συνεργασία με μερικούς δήμους, η Som Energia βοηθά πολίτες που αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις της ενεργειακής φτώχειας. Μέλη που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα έχουν τη δυνατότητα να μην πληρώσουν ηλεκτρικό ρεύμα για ένα έτος. Επίσης, εκτός από το να καλύπτει τη νομική υποχρέωση της μη διακοπής ρεύματος σε οικονομικά ευάλωτα νοικοκυριά – κάτι το οποίο παρ’ όλα αυτά δεν ακολουθούν πάντα άλλοι πάροχοι ενέργειας – ο συνεταιρισμός προτιμά να λειτουργεί πιο δραστικά και προληπτικά για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας σε συνεργασία με τους Δήμους. Ηδη αρκετοί Δήμοι έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους, να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού και να πληρώνουν τον λογαριασμό των ευάλωτων νοικοκυριών. Η συνεργασία με τους Δήμους στον τομέα αυτόν είναι σημαντική και

για έναν επιπλέον λόγο: διότι επιτρέπει σε όλα τα τμήματα της κοινωνίας (κυρίως σε αυτά που είναι οικονομικά ευάλωτα) να συμμετέχουν στην προστασία του περιβάλλοντος και να συμβάλλουν στη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η SOM ENERGIA ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για τις ανάγκες του οδηγού επικοινωνήσαμε με τη Som Energia και ζητήσαμε να μοιραστούν με τους πολίτες στην Ελλάδα μερικές σκέψεις και συμβουλές από τη δική τους εμπειρία.

ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ. Πριν ξεκινήσετε επικοινωνήστε με άλλες ΕΚΟΙΝ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό για να μάθετε από τα λάθη τους και να πάρετε χρήσιμες συμβουλές ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ. Να είστε προετοιμασμένοι/ες και να έχετε αποφασιστικότητα, ώστε να διαχειριστείτε και απογοητεύσεις, καθώς τέτοιου είδους έργα και εγχειρήματα απαιτούν αρκετό χρόνο για να ωριμάσουν και να υλοποιηθούν.

ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΟΣΟΙ ΚΑΙ ΟΣΕΣ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΣΤΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ. Μέλη, συνεργάτες ή άλλοι παράγοντες που δε βοηθούν, αλλά αντίθετα αποσταθεροποιούν το εγχείρημα, πρέπει να εντοπίζονται και να διευκολύνεται η αποχώρησή τους.

ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΣΤΕ ΣΥΝΕΧΩΣ. Να παρακολουθείτε τις εξελίξεις στο χώρο της ΚΑΛΟ, καθώς αναπτύσσονται συνεχώς νέα εργαλεία και τεχνογνωσία που μπορεί να σας βοηθήσουν.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΤΕ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΠΙΘΑΝΩΣ ΣΑΣ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ. Προσπαθήστε να εντοπίζετε και να επικοινωνείτε με ομάδες πολιτών και επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται για ένα αποκεντρωμένο και συμμετοχικό σύστημα καθαρής ενέργειας.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΕΙΤΕ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΚΟΙΝ. Προσπαθείτε συνεχώς να δημιουργείτε σχέσεις και να αναπτύσσετε συνέργειες με άλλες ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

ΚΑΘΟΡΙΣΤΕ ΜΕ ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ, κυρίως μεταξύ των μελών και όσων δεν είναι μέλη, αλλά προσλαμβάνονται από τον συνεταιρισμό για να εργαστούν σε αυτόν.

Εκμεταλλευτείτε την αμεσότητα που υπάρχει στην ΕΚΟΙΝ για να εξοικονομηθούν χρήματα. Π.χ. δεν αποτελεί προτεραιότητα η ύπαρξη κάποιου ειδικού γραφείου εξυπηρέτησης πελατών. Τα μέλη δεν είναι παθητικοί πελάτες αλλά είναι συν-ιδιοκτήτες και μπορούν να έχουν άμεση επαφή με το αρμόδιο στέλεχος για την εξυπηρέτησή τους χωρίς να είναι απαραίτητη η ύπαρξη κάποιου πολυέξοδου εγκατάστασης.

Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ. Ο συνεταιρισμός να αναζητεί συνεχώς συνέργειες με οργανισμούς και άλλους συνεταιρισμούς που μπορούν να προσφέρουν οφέλη στα μέλη. Π.χ. τα οφέλη από την υπογραφή μιας συμφέρουσας σύμβασης εκμίσθωσης αυτοκινήτων ή υπηρεσιών ασφάλισης μεταφέρονται απευθείας στα μέλη του συνεταιρισμού.

Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ. Να ενθαρρύνετε συνεχώς τα μέλη του συνεταιρισμού να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες αλλά και σε παρουσιάσεις, εκπαιδεύσεις, ομιλίες κ.λπ.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Som Energia, <https://www.somenergia.coop/es>
- Why Som energia? (promo video), <https://www.youtube.com/watch?v=4McesjuhS00>

5.2 Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ RESCOOP PLUS

Η πρωτοβουλία REScoop Plus, η οποία χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», αφορά στην ανάπτυξη των ενεργειακών συνεταιρισμών με έμφαση στην ανάλυση και τη βελτίωση της ενεργειακής συμπεριφοράς των μελών τους (π.χ. μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης, επένδυση στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, κ.λπ.). Παράλληλα, αναδεικνύει τις βέλτιστες πρακτικές και προωθεί κατάλληλα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, διαμορφώνοντας προστιθέμενη αξία για τους υφισταμένους και μελλοντικούς ενεργειακούς συνεταιρισμούς ΑΠΕ (REScoops). Ειδικότερα, η πρωτοβουλία είχε στόχο την αναβάθμιση των διαδικασιών παραγωγής και παροχής «πράσινης» ενέργειας των ενεργειακών συνεταιρισμών στην Ευρώπη καθώς και την προώθηση καλών πρακτικών εξοικονόμησης ενέργειας στα μέλη τους, ως νέο πυλώνα στην οργάνωσή τους. Επιπλέον, αναπτύχθηκαν εργαλεία, τα οποία περιλαμβάνουν τις βέλτιστες διαθέσιμες πρακτικές και δύνανται να υιοθετηθούν από υφισταμένους και μελλοντικούς παρόχους ενέργειας. Επίσης, μελετήθηκε η συμμετοχή σε συνεργατικά σχήματα αναλύοντας τις επιπτώσεις στην κατανάλωση ενέργειας.

Στο έργο συμμετέχουν ερευνητικά κέντρα, ενεργειακοί συνεταιρισμοί και οργανισμοί από οκτώ (8) χώρες της Ευρώπης (Πορτογαλία, Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Βέλγιο, Δανία, Ολλανδία). Το Εργαστήριο Ανανεώσιμων και Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων του Πολυτεχνείου Κρήτης (www.resel.tuc.gr) είναι ο συντονιστής των δράσεων του REScoop Plus στην Ελλάδα και αρμόδιος φορέας για την αξιολόγηση, με χρήση αξιόπιστων στατιστικών μεθόδων, της αποτελεσματικότητας των μέτρων ενεργειακής απόδοσης που εφαρμόζονται από τους Ενεργειακούς Συνεταιρισμούς στην Ευρώπη.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΥΠΝΩΝ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	Η προτεινόμενη πρακτική σχετίζεται με την εγκατάσταση μετρητών για την συνεχή παρακολούθηση της ενεργειακής κατανάλωσης σε κτιριακές εγκαταστάσεις. Η εφαρμογή του μέτρου συμβάλει στον εντοπισμό των σημείων που χρήζουν παρέμβασης για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, ενώ παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για την συμπεριφορά των χρηστών ενός κτιρίου.	EBO, ECOPOWER, ENERCOOP, SOMENERGIA
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟ-ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	Η ενθάρρυνση των πολιτών για συμμετοχή σε σχήματα αυτο-παραγωγής «πράσινης» ενέργειας αποτελεί πρακτική που επιτυγχάνει πολλαπλά οφέλη, τόσο για τα μέλη της (π.χ. μείωση του κόστους της ενέργειας) όσο και για την ίδια την ΕΚΟΙΝ (π.χ. ενίσχυση της συνοχής, μείωση των απωλειών ενέργειας, ασφάλεια του εφοδιασμού).	SOMENERGIA, ECOPOWER, ENOSTRA
ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΣΤΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	Η πρακτική των ΕΚΟΙΝ να υλοποιούν δράσεις ευαισθητοποίησης/ προώθηση ενημερωτικού υλικού για θέματα εξοικονόμησης ενέργειας, προστασίας τους περιβάλλοντος, κ.ά. συνδέεται άμεσα με την στόχευση για ανάπτυξης της ενεργειακής κουλτούρας των μελών της και της περαιτέρω βελτίωσης της ενεργειακής συμπεριφοράς τους.	

ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ENERGIEID	Το λογισμικό EnergieID δίνει τη δυνατότητα στα μέλη μιας ΕΚΟΙΝ να διαχειριστούν και να κατανοήσουν τις πληροφορίες για την κατανάλωση ενέργειας και νερού στις κτιριακές εγκαταστάσεις τους, καθώς και στοιχεία που σχετίζονται με τις μεταφορές τους και την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Μέσω της χρήσης του λογισμικού, οι χρήστες είναι σε θέση να επιτύχουν σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας.	ECOPOWER
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	Η παροχή τεχνικής υποστήριξης προς τα μέλη μιας ΕΚΟΙΝ έχει ως κύριο στόχο τον έλεγχο της λειτουργίας των εγκαταστάσεων στις κτιριακές εγκαταστάσεις τους και τον εντοπισμό των δυνατοτήτων εξοικονόμησης ενέργειας. Η εφαρμογή του μέτρου οδηγεί στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης μέσω της βελτιστοποίησης των λειτουργικών παραμέτρων.	EBO
ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ DR. WATT	Το λογισμικό Dr. Watt συνίσταται από μια δέσμη μέτρων, που επιτρέπουν στους καταναλωτές-μέλη μιας ΕΚΟΙΝ να κατανοούν τις πτυχές της κατανάλωσης ενέργειας από τις χρήσεις τους, ενώ παρέχει και συμβουλές προς τους χρήστες για την επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας.	ENERCOOP
ΣΤΑΘΕΡΟ ΣΧΗΜΑ ΧΡΕΩΣΗΣ	Η διαμόρφωση μιας σταθερής τιμής χρέωσης της ενέργειας (μια τιμή ανά kWh), στην οποία ενσωματώνονται όλοι οι φόροι και οι ρυθμιζόμενες χρεώσεις, καθιστά το τιμολόγιο χρέωσης πιο ξεκάθαρο στους καταναλωτές. Ως εκ τούτου, ένα τέτοιο σχήμα χρέωσης επιτρέπει την αναγνώριση των οφελών που ανακύπτουν από τη βελτιωμένη της ενεργειακής συμπεριφοράς και την εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή.	ECOPOWER
ΒΕΛΤΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΡΟΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ	Το μέτρο σχετίζεται με τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας του υδραυλικού συστήματος θέρμανσης ενός κτιρίου και βασίζεται στην εγκατάσταση συστήματος αυτόματου ελέγχου για την πληρέστερη αξιοποίηση της θερμικής ενέργειας που μπορεί να προέρχεται από μια μονάδα τηλεθέρμανσης. Με χρήση του συστήματος μπορεί να επιτευχθεί σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας.	SEV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ανάμεσα στις κύριες δράσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου REScoop Plus, η ολιστική ανάλυση των δεδομένων ενεργειακής κατανάλωσης από επτά ενεργειακούς συνεταιρισμούς της Ευρώπης (EBO, ECOPOWER, ENERCOOP, SOMENERGIA, SEV, ENOSTRA-AVANZI, COOPERNICO) απετέλεσε σημαντική πρόκληση προκειμένου να γίνει κατανοητή η σημασία της συμμετοχής σε “συνεργατικά σχήματα” και της προώθησης μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης επικεντρώνονται στην αποτελεσματικότητα των πρακτικών και εργαλείων, που έχουν υιοθετηθεί από τους ενεργειακούς συνεταιρισμούς (RE-

Scoops) στην Ευρώπη, για τη διαχείριση της κατανάλωσης ενέργειας των μελών τους και συνιστούν κατευθυντήριες γραμμές και προτάσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας σε πολλαπλά επίπεδα (προσφερόμενες υπηρεσίες, διαχείριση ζήτησης, ενεργειακή απόδοση στην τελική χρήση, παραγωγή από ΑΠΕ, κ.λπ.). Τα βασικά ερευνητικά αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω της στατιστικής ανάλυσης συνοψίζονται ως εξής:

- Η ένταξη ενός νοικοκυριού σε ένα ενεργειακό συνεταιρισμό οδηγεί σε μείωση της ζήτησης ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών του.
- Σημαντική μείωση απαντάται στους δείκτες ενεργειακής κατανάλωσης των μελών των ενεργειακών συνεταιρισμών, όταν αυτοί συμμετέχουν ενεργά σε σχήματα της αυτοπαραγωγής «πράσινης» ενεργείας.
- Η εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας - παρακολούθησης της ενεργειακής κατανάλωσης (π.χ. EnergyID, Infoenergia, Dr Watt κ.ά.) συνιστά εξαιρετικά αποτελεσματική παρέμβαση για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.
- Η παροχή τεχνική υποστήριξης προς τα μέλη του ενεργειακού συνεταιρισμού αποτελεί υπηρεσία που συμβάλλει προς την ΕΕ.
- Η δυνατότητα παροχής ειδικών τιμολόγιων σε συγκεκριμένες ομάδες-δυναμικά μέλη αναγνωρίζεται ως αποτελεσματική παρέμβαση βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.
- Τα μέλη των ενεργειακών συνεταιρισμών επιτυγχάνουν μείωση της τάξης του 50% των αέριων εκπομπών τους σε CO₂^{61,62}.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- REScoop Plus project, <http://www.rescoop-ee.eu/rescoop-plus>
- REScoop Plus project toolbox, <http://www.rescoop-ee.eu/the-toolbox>

5.3 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ DELTAWIND

Η ενεργειακή κοινότητα Deltawind δημιουργήθηκε τον Αύγουστο του 1989 στο νησί Goeree-Overflakkee, στον νότο της Ολλανδίας. Η Deltawind δημιουργήθηκε με το όραμα να συνεισφέρει στην παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας καθώς και στην υπεύθυνη κατανάλωσή της στην περιοχή και πέρα από αυτή. Η Deltawind εστιάζει στην αιολική ενέργεια καθώς, σύμφωνα με τα μέλη της, *“αυτός είναι οικονομικά ο πιο αποτελεσματικός τρόπος παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας”*⁶³. Πέραν των αιολικών, η ενεργειακή κοινότητα έχει αναπτύξει ένα ηλιακό πάρκο, καθώς επίσης έχει οργανώσει και συλλογική αγορά (collective purchase) φωτοβολταϊκών στέγης για τους κατοίκους του νησιού.

⁶¹ REScoop Plus Project, Deliverable D2.3 - Data Analysis Report, 2017

⁶² REScoop Plus Project, Deliverable D2.4 – Final Data Analysis Report, 2017

⁶³ A. Proka et al, Transformative Business Models for Sustainability Transitions. In Sustainable Business Models, Springer, Cham, 2018, pp. 19-39

ΕΙΚΟΝΑ 17 Το αιολικό πάρκο Krammer

Sky Pictures, All rights reserved, Πηγή: <http://bit.ly/2JIDcmP>

Σήμερα, η Deltawind αποτελείται από περισσότερα από 2.080 μέλη και απασχολεί 8 εργαζόμενους. Ατομα ή νομικοί οργανισμοί (εταιρείες, εκκλησίες, ή άλλες οργανώσεις) που συνδέονται με το νησί, κατοικώντας, έχοντας καταγωγή ή ιδιοκτησία, ή, στην περίπτωση των οργανισμών, νομική βάση στο Goeree-Overflakkee μπορούν να γίνουν μέλη της ενεργειακής κοινότητας με μια συνεισφορά η οποία ξεκινά από 50 €. Τα τακτικά μέλη της Deltawind με δικαίωμα μίας ψήφου μπορούν να επενδύσουν με τη μορφή δανείου προς την κοινότητα έως 5.000€, άτομα κάτω των 18 ετών μπορούν επίσης να επενδύσουν στην ενεργειακή κοινότητα, όμως μόνον έως 1.000 € και δίχως δικαίωμα ψήφου. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών της ξεπερνά τα δύο εκατομμύρια ευρώ (χωρίς τον συνυπολογισμό των εσόδων από το νέο πάρκο Krammer).

Υποστηρίζεται ότι οι άνθρωποι που βλέπουν τις ανεμογεννήτριες πρέπει να επωφελούνται από αυτές. «Βλέπετε αυτές τις ανεμογεννήτριες; Παράγουν την ηλεκτρική σας ενέργεια!» είναι το μήνυμα της πρωτοβουλίας στα μέλη της. Η δραστηριοποίηση των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση, και η συμμετοχή τους στα οφέλη διευρύνει τόσο την «κοινωνική αποδοχή» των τεχνολογιών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όσο και την «ενεργειακή συνείδηση» και την «υπεύθυνη ενεργειακή κατανάλωση» των πολιτών.

Η Deltawind είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της κοινοτικής ομάδας «Windgroep (ομάδα ανέμου) Goeree-Overflakkee», που βασίζεται στη συνεργασία των τοπικών πρωτοβουλιών στον τομέα της αιολικής ενέργειας, με ιδιωτικές ενεργειακές εταιρείες, αγρότες και άλλους τοπικούς

οργανισμούς του νησιού, με στόχο τη μετάβαση στην αιεφορία. Συγκεκριμένα, η ομάδα δημιουργήθηκε όταν οι τοπικές αρχές έδωσαν την άδεια για την ανάπτυξη ακόμη 225 MW αιολικής ενέργειας στο νησί προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα νέα έργα στο νησί θα δρομολογηθούν με τη συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων (και όχι σε ανταγωνισμό μεταξύ τους), και πως η τοπική κοινωνία θα επωφεληθεί το μέγιστο από αυτά. Έτσι, για κάθε ανεμογεννήτρια που τοποθετείται στο νησί το ταμείο λαμβάνει μια συνεισφορά των 0,50€/MWh, που απέφερε συνολικά έσοδα περίπου 200.000€ ετησίως. Το ποσό αυτό χρησιμοποιείται σε άλλα έργα για τη βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου, όπως για παράδειγμα, στην περίπτωση της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών σε σχολεία και άλλα κοινωνικά κτίρια του νησιού.

Σταθμός ορόσημο για τη Deltawind είναι το αιολικό πάρκο Krammer, το οποίο αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών στο χώρο της ανανεώσιμης ενέργειας στην Ολλανδία. Για την ανέγερση και λειτουργία του πάρκου των 34 ανεμογεννητριών, συνολικής ισχύος άνω των 100 MW, η Deltawind συνεργάστηκε με τη γειτονική ΕΚΟΙΝ Zeeuwind. Το αιολικό πάρκο ανήκει ολοκληρωτικά στα 4.000 μέλη των δύο συνεταιρισμών.

Η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια επαρκεί για να καλύψει πάνω από 100.000 νοικοκυριά. Σε αντίθεση όμως, με άλλα πάρκα, όπου οι ενεργειακές κοινότητες πρέπει να συνεργαστούν με τις ιδιωτικές εταιρείες παροχής ηλεκτρισμού προκειμένου να φτάσουν τον καταναλωτή, στην περίπτωση του πάρκου Krammer, οι δύο ενεργειακές κοινότητες προμηθεύουν την παραγόμενη ενέργεια στις πολυεθνικές εταιρείες Google, AkzoNobel, DSM και Philips, χωρίς την παρέμβαση τρίτου παρόχου. Πρόκειται για ένα μοναδικό σχήμα, όπου η ροή προϊόντων-χρημάτων αντιστρέφεται, καθώς συλλογικότητες πολιτών προμηθεύουν *άμεσα* επιχειρήσεις με ηλεκτρισμό, κρατώντας όλα τα οφέλη, από τη δραστηριότητά τους αυτή, για την τοπική κοινωνία⁶⁴.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Deltawind, <https://www.deltawind.nl>
- Krammer Windpark, <https://www.windparkkrammer.nl>

⁶⁴ Infographic “Windpark Krammer; Het grootste burgerinitiatief van Nederland” (στα Ολλανδικά). Πηγή: <http://bit.ly/2VF0y41>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αιτιολογική Έκθεση, Ν. 4513/2018 Ενεργειακές Κοινότητες και άλλες διατάξεις, <http://bit.ly/30tEx6S>
- C. Mills and W. Davies, Σχέδιο για μια συνεταιριστική δεκαετία, Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία, 2013 Μετάφραση στα Ελληνικά: ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΠΑ, Σ. Δαλκυριάδης, Δ. Κιτσικόπουλος, Α. Παπαθεοδωρόπουλος, <http://bit.ly/2VxFXJY>
- R. Μονο, Το Παρόν και το Μέλλον την Ενεργειας των πολιτών (Bürgerenergie – Heute und Morgen), Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας, 2017, <http://bit.ly/2VENbWs>
- A. Κοροβέση et al., Ενεργειακή Φτώχεια στην Ελλάδα, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας, 2017, <http://bit.ly/2vZAAJj>
- Διαδικασία 2016/0375/COD, COM /2016/759: Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ενωσης, και για την τροποποίηση της οδηγίας 94/22/ΕΚ, της οδηγίας 98/70/ΕΚ, της οδηγίας 2009/31/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 663/2009, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2009, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ, της οδηγίας 2009/119/ΕΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 2010/31/ΕΕ, της οδηγίας 2012/27/ΕΕ, της οδηγίας 2013/30/ΕΕ και της οδηγίας (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013, <http://bit.ly/2WcCSDq>
- Εγγραφο 52016DC0763, COM/2016/0763 final: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, Την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων “Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους”, <http://bit.ly/2LOjj0i>
- Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός- Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, Σχέδιο προς διαβούλευση, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Νοέμβριος 2018, <http://bit.ly/2VGibAu>
- Η ΕΕ και ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ και κλιματική αλλαγή, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας, Φεβρουάριος 2017, <http://bit.ly/2LQlwYd>
- Σ. Αδάμ et al, Το θεσμικό πλαίσιο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην Ελλάδα, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας, 2018, <http://bit.ly/2WN5WOW>
- Σ. Αδάμ, Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας, 2014, <http://bit.ly/2JFwMou>

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΚΑΛΟ

Η Εκπαιδευτική Πλατφόρμα ΚΑΛΟ **kalomathe.gr** αποτελεί τον καρπό της συνεργασίας ανάμεσα σε πρόσωπα, συλλογικότητες και φορείς που δρουν υποστηρικτικά στην ανάπτυξη της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) στην Ελλάδα.

Συγκεντρώνει εκπαιδευτικό υλικό για την ΚΑΛΟ στα ελληνικά με ύφος απλό και κατανοητό και σε μορφή ανοιχτή και προσβάσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο/η. Ταυτόχρονα, διευκολύνει τη μεταφορά τεχνογνωσίας, καθώς και την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών αξιοποιώντας τις τεχνολογικές δυνατότητες και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως και αμοιβαίας εκπαίδευσης.

Περιηγηθείτε στις τρεις πρώτες ενότητες: Εισαγωγή στην ΚΑΛΟ, ΟΜΑΔΑ: Ο πυρήνας ενός εγχειρήματος ΚΑΛΟ, Επιλογή οικονομικής δραστηριότητας. Στο μέλλον θα προστεθούν κι άλλες θεματικές, όπως marketing ΚΑΛΟ, επιλογή νομικής μορφής, ενέργεια και ΚΑΛΟ κ.ά.

kalomathe.gr

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- A. Proka et al, Leading from the Niche: Insights from a strategic dialogue of renewable energy cooperatives in the Netherlands, Sustainability 2018 Vol. 10 Issue 11, <http://bit.ly/2Eeyav4>
- A. Proka et al, Transformative Business Models for Sustainability Transitions. In: Moratis L., Melissen F., Idowu S. (eds) Sustainable Business Models. CSR, Sustainability, Ethics & Governance. Springer, Cham, 2018, <https://bit.ly/2YNj0ob>
- A. Rüdinger, Local energy ownership in Europe: An exploratory study of local public initiatives in France, Germany and the United Kingdom, Energy Cities, 2017, <http://bit.ly/2YmuX3C>
- Best Practices Report I, REScoop 20-20-20, <https://bit.ly/2AGIJF5>
- Best Practices Report II, REScoop 20-20-20, <https://bit.ly/2AK4ZxT>
- Blockchains and energy transition: What challenges for cities?, Energy Cities, 2018, <http://bit.ly/2ymCKUG>

- C. Chan et al, Breaking Ground: New models that deliver energy solutions to low-income customers, Electricity Innovation Lab, Rocky Mountain Institute, 2017, <https://bit.ly/2A7JiYs>
- Committee of the Regions Opinion, Stakeholders consultation: “Models of local energy ownership”, Energy Cities, RESCOOP 20-20-20, 2018, <http://bit.ly/2yiJT8t>
- D. Creupelandt and D. Vansintjan, REScoop - Mobilizing European citizens to invest in sustainable energy, REScoop.eu, 2014, <https://bit.ly/2tVC4Uj>
- Energy Atlas: Facts and figures about renewables in Europe, Heinrich Boell Stiftung, Friends of the Earth, Green European Foundation, European Renewable Energies Federation, 2018, <http://bit.ly/2Vx6OWL>
- Europeans gain new rights to produce their own energy, Friends of the Earth Europe, 19.12.2018, <https://bit.ly/2MhuATw>
- F. Coenen et al, Exploring energy saving policy measures by renewable energy supplying co-operatives (REScoops), Conference proceedings eceee 2017 Summer Study on energy efficiency, Consumption, efficiency and limits, <http://bit.ly/2HGPLY9>
- Foster social acceptance of RES by stakeholder engagement, REScoop 20-20-20, <https://bit.ly/2sqmT4v>
- J. A. M. Hufen and J. F. M. Koppenjan, Local renewable energy cooperatives: revolution in disguise?, Energy, Sustainability and Society, 2015, <http://bit.ly/2VuXTFd>
- J. Roberts et al, Community Power: Model Legal Frameworks for Citizen-owned Renewable Energy, ClientEarth, 2014, <https://bit.ly/2ROC5GG>
- Local Energy Communities: a way to bring ‘all Europeans’ along in the energy transition, REScoop.eu, <https://bit.ly/2LuG6dT>
- N. Hatziargyriou, Microgrids: Architectures and Control, Wiley-IEEE Press, 2014, <http://bit.ly/2Wd3xRC>
- N. Sifakis et al, Analysis of the energy consumption behavior of European RES cooperatives members, Energies 2019 12, 970, <http://bit.ly/2WboWuc>
- R. G. Sanders and L. Milford, A resilient power capital scan: How foundations could use grants and investments to advance solar and storage in low-income communities, Clean Energy Group, 2017, <https://bit.ly/2R9Dd7y>
- Renewables Networking Platform; a multi-level governance discussion project, <https://bit.ly/2sJM190>
- Starters for new REScoops, REScoop.eu, <https://bit.ly/2TMY9yM>
- STATEMENT/18/3997, Energy efficiency first: Commission welcomes agreement on energy efficiency, 19.06.2018, <http://bit.ly/2Js5cvB>
- STATEMENT/18/4155, Europe leads the global clean energy transition: Commission welcomes ambitious agreement on further renewable energy development in the EU, 14.06.2018, <http://bit.ly/2w2Ffp7>
- Ten steps to a fossil free Europe, Friends of the Earth Europe, July 2018, <https://bit.ly/2LtEelG>

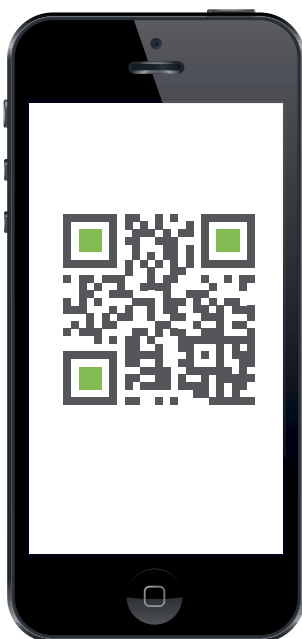
- The benefits of community ownership of renewable energy, Community Power, Friends of the Earth Europe, RESCOOP 20-20-20, 2017, <https://bit.ly/2V3btjW>
- The energy transition to energy democracy: Final results oriented report of the REScoop 20-20-20, <https://bit.ly/2Fx4xX1>
- The potential of energy citizens in the European Union, CE Delft, 2016, <http://bit.ly/2Yx2BnJ>
- Unleashing the power of community renewable energy, Friends of the Earth Europe and its members in Spain and Hungary, Greenpeace EU, REScoop.eu and Energy Cities, December 2018, <https://bit.ly/2V3btjW>

ONLINE ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η έκδοση συνοδεύεται από online παράρτημα με επιπλέον χρήσιμο υλικό, που θα εμπλουτίζεται μέσα από την εμπειρία που θα προκύψει από την σταδιακή εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και τις εξελίξεις στον τομέα αυτό, ελπίζουμε με την συνδρομή κι άλλων φορέων που υποστηρίζουν την ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων στην Ελλάδα. Σε περίπτωση που διαθέτετε υλικό κι επιθυμείτε να το μοιραστείτε, παρακαλούμε επικοινωνήστε στο info@gr.boell.org

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ONLINE ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

<https://bit.ly/2K4lOaI>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΚΟΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΚΟΙΝ

Το παράρτημα περιέχει αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία σύστασης μιας ΕΚΟΙΝ καθώς και το πλαίσιο που ρυθμίζει την μετατροπή υπάρχοντος συνεταιρισμού σε ΕΚΟΙΝ.

A. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΚΟΙΝ

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ

Το καταστατικό καταρτίζεται με ιδιωτικό έγγραφο που χρονολογείται και υπογράφεται από τα μέλη και καθορίζει τουλάχιστον:

- Το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, τη διεύθυνση και τον αριθμό φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) των φυσικών προσώπων- μελών της, καθώς και την επωνυμία, την έδρα, τον ΑΦΜ και, εφόσον υφίσταται υποχρέωση εγγραφής στο ΓΕΜΗ, τον αριθμό ΓΕΜΗ των νομικών προσώπων - μελών της.
- Την επωνυμία και την έδρα της ΕΚΟΙΝ.
- Η επωνυμία περιλαμβάνει υποχρεωτικά τον όρο «Ενεργειακή Κοινότητα» ή τη συντομογραφία «Ε.Κοιν.» και ένδειξη της έκτασης της ευθύνης των μελών της. Ονόματα φυσικών προσώπων ή επωνυμίες νομικών προσώπων δεν περιλαμβάνονται στην επωνυμία των ΕΚΟΙΝ.
- Ως έδρα της ΕΚΟΙΝ ορίζεται δήμος ή δημοτικό διαμέρισμα της ελληνικής επικράτειας.
- Τον σκοπό και τις δραστηριότητές της.
- Τις προϋποθέσεις εισόδου, αποχώρησης και διαγραφής των μελών της καθώς και τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις συνέπειες της μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους προς την ΕΚΟΙΝ.
- Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας, τον τρόπο και το χρόνο καταβολής της, καθώς και τη διαδικασία απόδοσής της.
- Την έκταση ευθύνης των μελών της.
- Τη διάρκειά της.
- Τον αριθμό των μελών του διοικητικού συμβουλίου, που δεν μπορεί να είναι λιγότερα από τρία (3).

- Την τύχη της συνεταιριστικής μερίδας σε περίπτωση θανάτου συνεταιίρου.
- Τον ορισμό προσωρινής διοικητικής επιτροπής που μεριμνά για την έγκριση του καταστατικού και τη σύγκληση της πρώτης γενικής συνέλευσης για ανάδειξη των οργάνων διοίκησης.
- Τον τρόπο διάθεσης των πλεονασμάτων χρήσης.
- Τη λήξη και τους ελεγκτές της πρώτης διαχειριστικής χρήσης.

Το καταστατικό οφείλει να είναι σε συμφωνία με τον προβλεπόμενο αριθμό μελών και δραστηριοτήτων (δεν μπορεί να περιλαμβάνει άλλες δραστηριότητες πέραν των οριζόμενων στον νόμο των ΕΚΟΙΝ) και, αφού καταρτιστεί υπογράφεται από τα μέλη. Η συγκεκριμένη διαδικασία μπορεί να αποδειχτεί ιδιαίτερα χρονοβόρα, τόσο στην περίπτωση μη κερδοσκοπικής ΕΚΟΙΝ, όσο και μιας κερδοσκοπικής. Στην πρώτη, εξαιτίας της γραφειοκρατίας που αυξάνει με την εμπλοκή νομικών προσώπων ενώ στην δεύτερη, λόγω του αριθμού των φυσικών προσώπων – μελών. Σε κάθε περίπτωση, προκρίνεται η κατάρτισή του μέσα από συνδυασμό φυσικών συναντήσεων και χρήσης online εργαλείων που δίνουν τη δυνατότητα από κοινού επεξεργασίας, με υψηλό βαθμό διαφάνειας, μέχρις ότου οριστικοποιηθεί και περάσει στη φάση της υπογραφής δια χειρός.

ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΤΟ ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ

Για τη σύσταση μιας ΕΚΟΙΝ, όπως προαναφέρθηκε, τηρείται η διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού και προσκομίζονται στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο τα εξής δικαιολογητικά:

- Το καταστατικό της ΕΚΟΙΝ.
- Συμβολαιογραφικά έγγραφα ή δηλώσεις στοιχείων ακινήτων (Ε9) για τα φυσικά πρόσωπα - μέλη που να αποδεικνύουν την πλήρη ή ψιλή κυριότητα ή επικαρπία σε ακίνητο εντός της Περιφέρειας της έδρας της ΕΚΟΙΝ ή τα πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης των φυσικών προσώπων - μελών τους που είναι δημότες δήμου της Περιφέρειας, εντός της οποίας βρίσκεται η έδρα της ΕΚΟΙΝ.
- Τα καταστατικά των νομικών προσώπων- μελών της ΕΚΟΙΝ.

Η ΕΚΟΙΝ καταχωρίζεται στο Μητρώο ΕΚΟΙΝ του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ). Εντός τριών (3) μηνών από την καταχώρηση στο Μητρώο ΕΚΟΙΝ, οφείλει να προσκομιστεί στην αρμόδια υπηρεσία ΓΕΜΗ πρακτικό της προσωρινής διοικητικής επιτροπής ή του διοικητικού συμβουλίου που πιστοποιεί την καταβολή του συνεταιριστικού κεφαλαίου που ορίζεται στο καταστατικό. Στην περίπτωση που δεν προσκομιστεί το ανωτέρω μέσα στην αποκλειστική προθεσμία των τριών (3) μηνών, το ΓΕΜΗ προβαίνει σε διαγραφή της ΕΚΟΙΝ από το αντίστοιχο Μητρώο.

Το ΓΕΜΗ θα πρέπει να ενημερώνεται για:

- μεταβολή στοιχείων που καθιστούν αδύνατη την εκπλήρωση των προϋποθέσεων που αφορούν τον αριθμό των μελών ή την εντοπιότητα των μελών με ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου,
- το πρακτικό της γενικής συνέλευσης για την εκλογή του διοικητικού συμβουλίου και το πρα-

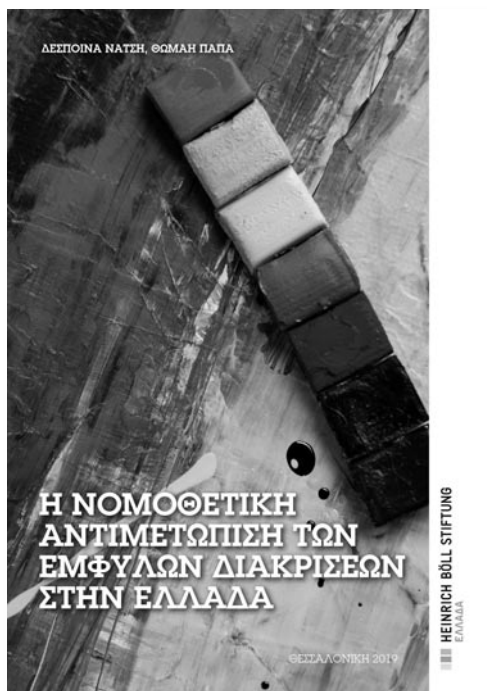
κτικό του διοικητικού συμβουλίου για τη συγκρότησή του σε σώμα και για την κατανομή αρμοδιοτήτων εκπροσώπησης, τα οποία οφείλουν να υποβληθούν μέσα σε ένα (1) μήνα για καταχώριση στο ΓΕΜΗ.

- τον ισολογισμό και τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης μαζί με την έκθεση του διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών, τα οποία δημοσιεύονται στο ΓΕΜΗ μέσα σε ένα (1) μήνα από την έγκρισή τους από την ετήσια τακτική γενική συνέλευση.

B. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΚΟΙΝ

Η διαδικασία της μετατροπής προκύπτει από συνδυασμένη εφαρμογή του Αρ. 16 του Ν. 1667/86 με τις σχετικές προβλέψεις του νόμου περί της σύστασης των Ενεργειακών Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, βάσει των προβλεπόμενων στο Ν. 1667, αρ.16:

- Επιτρέπεται η μετατροπή κάθε τύπου εταιρείας σε συνεταιρισμό του νόμου αυτού.
- Για τη μετατροπή ανώνυμης εταιρείας και εταιρείας περιορισμένης ευθύνης απαιτείται απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων, που λαμβάνεται σύμφωνα με τα άρθρα 29 παρ. 3-5 και 31 παρ. 2 του κωδικοποιημένου Ν. 2190/1920 ή της συνέλευσης των εταίρων, που λαμβάνεται σύμφωνα με το άρθρο 38 παρ. 1 του Ν. 3190/1955.
- Για τη μετατροπή ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας απαιτείται ομόφωνη απόφαση των εταίρων.
- Σε κάθε περίπτωση η απόφαση πρέπει να περιβληθεί τον απαιτούμενο για τη σύσταση του συνεταιρισμού τύπο και να περιέχει τα απαραίτητα κατά τον παρόντα νόμο στοιχεία του καταστατικού.
- Από την καταχώριση της απόφασης στο μητρώο συνεταιρισμών συντελείται η μετατροπή και ο συνεταιρισμός υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εταιρειών που μετατράπηκαν και συνεχίζει τις εκκρεμείς δίκες χωρίς διακοπή τους.

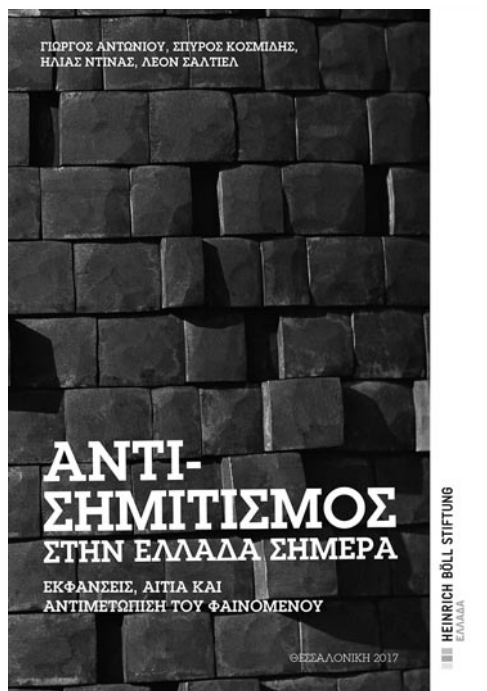

Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η μελέτη αποτυπώνει και αξιολογεί το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με την αντιμετώπιση των έμφυλων διακρίσεων στην Ελλάδα εστιάζοντας στους νόμους που ψηφίστηκαν από τη Βουλή τα τελευταία χρόνια και αφορούν στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων των θυμάτων έμφυλης βίας και βασικών δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας.

2019

ISBN: 978-618-81299-8-6

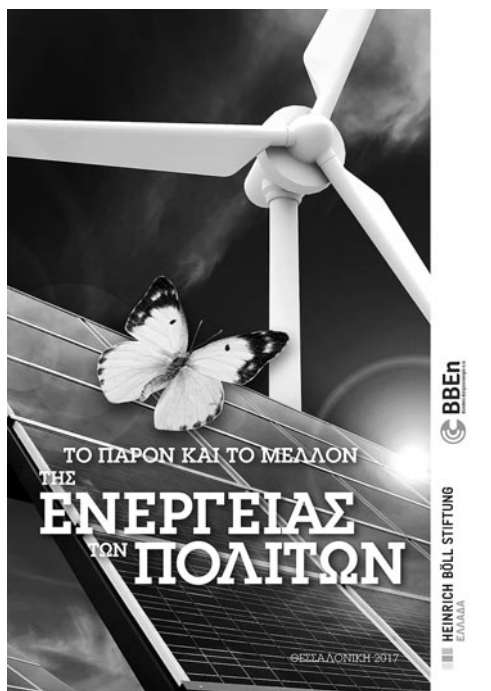

Ο ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Η διερεύνηση του φαινομένου του αντισημιτισμού στην Ελλάδα του 21ου αιώνα βασίζεται στη διαπίστωση ότι ο αντισημιτισμός «μετά το Άουσβιτς» δεν έχει εξαλειφθεί ούτε στην Ελλάδα αλλά ούτε και στην υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά αυξάνεται όπως δείχνουν στοιχεία από πρόσφατες έρευνες.

2017

ISBN: 978-618-81299-4-8

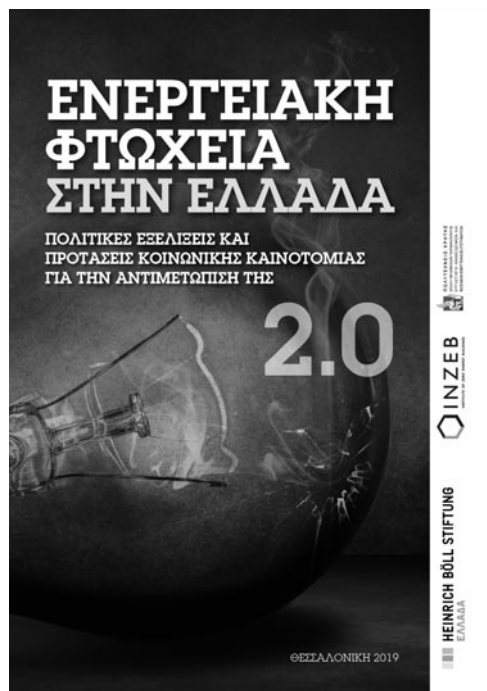

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η ενέργεια στα χέρια των πολιτών - ένα μέλλον ορατό και εφικτό στην εποχή μας! Στην καρδιά του οράματος για ένα αποκεντρωμένο ενεργειακό σύστημα βρίσκονται κοινότητες παραγωγών-καταναλωτών που αποκτούν και διαχειρίζονται υπεύθυνα την ενεργειακή αυτονομία τους.

2017

ISBN: 978-618-81299-6-2

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2.0

Εκατομμύρια νοικοκυριά στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζουν σε συνθήκες ενεργειακής φτώχειας, γεγονός που επιφέρει δυσμενείς συνέπειες τόσο στην υγεία και την ευημερία τους, όσο και στην κοινωνική συνοχή και το περιβάλλον. Η έκδοση αποτελεί επικαιροποίηση της μελέτης του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ που δημοσιεύτηκε το 2017 και περιλαμβάνει τις νεότερες πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και την Ελλάδα, καθώς και τα αποτελέσματα έρευνας γνώμης σχετικά με την ευαισθητοποίηση των Ελλήνων πολιτών γύρω από αυτό το ζήτημα.

2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά για την πολύτιμη συνδρομή τους, τους: κ. Ξενοφών Ζήση, Πρόεδρο προσωρινού Δ.Σ. της Ενεργειακής Κοινότητας Θεσσαλονίκης Κεντρικής Μακεδονίας / κ. Βασίλη Μπέλλη, Γενικό Διευθυντή Αναπτυξιακής Καρδίτσας και Αναπληρωτή Γραμματέα της Ενεργειακής Κοινότητας Καρδίτσας – ΕΣΕΚ / κ. Κώστα Κομνηνό, Γενικό Διευθυντή και κ. Φάνη Χριστακόπουλο, Διπλ. Μηχανολόγο Μηχανικό από το Δίκτυο Αειφόρων Νήσων – ΔΑΦΝΗ / κ. Νικόλαο Χατζηαργυρίου, Καθηγητή της Σχολής Ηλεκτρολόγων-Μηχανολόγων Μηχανικών ΕΜΠ / κ. Φώτη Γάκη, Ηλεκτρολόγο Μηχανικό του Τομέα Ρυθμιστικών Θεμάτων, Διεύθυνση Χρηστών Δικτύου του ΔΕΔΔΗΕ / τους φίλους και τις φίλες των ενεργειακών συνεταιρισμών Som Energia & Deltawind.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG ΕΛΛΑΔΑ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΚΑΙ
ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΚΑΠΕ
CRES | ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ
ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ELECTRA ENERGY.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ISBN 978-616-81299-9-3

